

Auteursrechterlijke overeenkomst

Opdat de Universiteit Hasselt uw eindverhandeling wereldwijd kan reproduceren, vertalen en distribueren is uw akkoord voor deze overeenkomst noodzakelijk. Gelieve de tijd te nemen om deze overeenkomst door te nemen, de gevraagde informatie in te vullen (en de overeenkomst te ondertekenen en af te geven).

Ik/wij verlenen het wereldwijde auteursrecht voor de ingediende eindverhandeling met

Titel: Een kwantitatieve en kwalitatieve analyse van het verenigingslandschap in de gemeente Alken + vrijwilligers in verenigingen in Limburg

Richting: 3de jaar handelsingenieur - major marketing

Jaar: 2008

in alle mogelijke mediaformaten, - bestaande en in de toekomst te ontwikkelen - , aan de Universiteit Hasselt.

Niet tegenstaand deze toekenning van het auteursrecht aan de Universiteit Hasselt behoud ik als auteur het recht om de eindverhandeling, - in zijn geheel of gedeeltelijk -, vrij te reproduceren, (her)publiceren of distribueren zonder de toelating te moeten verkrijgen van de Universiteit Hasselt.

Ik bevestig dat de eindverhandeling mijn origineel werk is, en dat ik het recht heb om de rechten te verlenen die in deze overeenkomst worden beschreven. Ik verklaar tevens dat de eindverhandeling, naar mijn weten, het auteursrecht van anderen niet overtreedt.

Ik verklaar tevens dat ik voor het materiaal in de eindverhandeling dat beschermd wordt door het auteursrecht, de nodige toelatingen heb verkregen zodat ik deze ook aan de Universiteit Hasselt kan overdragen en dat dit duidelijk in de tekst en inhoud van de eindverhandeling werd genotificeerd.

Universiteit Hasselt zal mij als auteur(s) van de eindverhandeling identificeren en zal geen wijzigingen aanbrengen aan de eindverhandeling, uitgezonderd deze toegelaten door deze overeenkomst.

Ik ga akkoord,

VANHOVE, Ellen

Datum: 5.11.2008

***Een kwantitatieve en kwalitatieve analyse van
het verenigingslandschap in de gemeente
Alken + vrijwilligers in verenigingen in Limburg***

Ellen VANHOVE

promotor :
Prof. dr. Nan TORFS

co-promotor :
De heer Steven MATHEI

VOORWOORD

Toen ik vijf jaar geleden de studies Handelsingenieur begon, stond ik wat onzeker aan de startlijn met rond mij nog onbekende medestudenten. Al van de eerste dag werden mij de nodige vaardigheden en kennis aangereikt om het parcours goed in te zetten. De jaren gingen voorbij terwijl het tempo steeds opgedreven werd.

Nu ik hier het voorwoord van mijn eindverhandeling schrijf, beseft ik dat de finish echt in zicht is en ook deze eindspurt doe ik niet alleen. Ik wil dan ook iedereen bedanken die, op welke wijze dan ook, een bijdrage heeft geleverd aan de totstandkoming van deze eindverhandeling.

In de eerste plaats wil ik een oprecht dankwoord richten tot mijn promotor Prof. Dr. Nan Torfs en aan mijn co-promotor de heer Steven Matheï. Zij waren mijn coaches tijdens deze eindverhandeling. Hun kritische bedenkingen en feedback waren een echte meerwaarde.

Vervolgens bedank ik ook de verenigingen die hebben deelgenomen aan onze enquête. Voor mijn thuisgemeente Alken wil ik specifiek het gemeentebestuur en de heer Pascal Giesen van de Dienst Vrije tijd bedanken voor hun medewerking.

Ten slotte gaat mijn dank uit naar mijn medestudenten die steeds samen met mij alle uitdagingen op het parcours zijn aangegaan en vooral naar mijn ouders en mijn vriend die met hun onvoorwaardelijke steun met open armen aan de finish op me wachten.

Ellen Vanhove, 2008

SAMENVATTING

Het verenigingsleven staat bekend als een bruisende en veelzijdige sector die de sociale samenhang in de maatschappij bevordert. Talrijke initiatieven zouden immers niet mogelijk zijn zonder het engagement en de inzet van zowel bezoldigde als vrijwillige medewerkers. Niemand zal dan ook ooit de sociale impact van het verenigingsleven ontkennen. Maar hoe zit het met de economische impact?

Doordat de Nationale Bank van België de laatste jaren gegevens over het verenigingsleven is gaan groeperen, heeft men eindelijk zicht gekregen op de economische impact. In deze gegevens zitten echter de feitelijke verenigingen en de verenigingen zonder winstoogmerk die geen bezoldigd personeel te werk stellen niet vervat. Het is daarom interessant om eens te polsen wat er leeft bij deze verenigingen en welke problemen zij ervaren. In het eerste hoofdstuk vindt u naast de beschrijving van dit praktijkprobleem ook de opgestelde onderzoeksvragen en een definiëring van belangrijke begrippen.

In hoofdstuk twee geef ik het onderzoeksontwerp weer. Enerzijds bespreek ik hier de literatuurstudie en de gevolgde seminaries en anderzijds de aanpak van ons praktijkonderzoek. Het praktijkonderzoek is opgesplitst volgens de onderzoeksvragen. Het verenigingsleven bespreek ik vanuit onderzoek in de gemeente Alken en het praktijkgedeelte over vrijwilligers is gebaseerd op de enquêtes verzameld in acht Limburgse gemeenten. De deelnemende gemeenten zijn voor dit onderdeel Alken, Beringen, Bilzen, Hasselt, Leopoldsburg, Maaseik, Peer en Sint-Truiden.

Reeds gepubliceerde informatie over het verenigingsleven vindt u in hoofdstuk drie waar ik een overzicht geef van de bestudeerde literatuur hieromtrent. Zowel de historiek van het verenigingsleven als de huidige situatie worden belicht. Er wordt ingegaan op de sociale en economische implicaties van het verenigingsleven en het hoofdstuk wordt afgesloten met een bespreking van wetgeving die een invloed heeft op het verenigingsleven in een gemeente.

De situatie van de vrijwilligers in de verenigingen krijgt mijn onverdeelde aandacht in hoofdstuk vier. Op 1 augustus 2006 trad de Wet op de rechten van de vrijwilligers in werking. Dit was de lang verwachte erkenning van het belang van vrijwilligerswerk door de federale overheid. In dit hoofdstuk bekijk ik bepaalde delen van de wet in detail, belangrijke begrippen krijgen meer uitleg en de toepassingsgebieden worden weergegeven. Aansluitend kijken we naar de impact van het vrijwilligerswerk en naar het profiel van een typische vrijwilliger.

Op een bepaald ogenblik wordt het tijd om deze onderwerpen in de praktijk te toetsen. In hoofdstuk vijf geef ik uitleg bij de gebruikte statistische software. Ik leg hierbij ook aan de hand van een voorbeeld de gebruikte Chi-square test uit.

In hoofdstuk 6 worden de resultaten van het praktijkonderzoek naar het verenigingsleven in Alken weergegeven. Ik plaats de antwoorden van de respondenten uit Alkense verenigingen steeds naast de informatie die ik verkregen heb via de Dienst Vrije tijd Alken. Op het einde van dit hoofdstuk zet ik de belangrijkste bevindingen nog even op een rijtje.

De resultaten van het praktijkonderzoek over vrijwilligers in de acht Limburgse gemeenten wordt in hoofdstuk 7 uit de doeken gedaan. Wanneer er voor een bepaalde enquêtevraag statistisch significante verschillen zijn tussen de gemeenten onderling heb ik dit telkens opgenomen. Het hoofdstuk wordt dan ook afgesloten met enkele algemene conclusies en een opsomming van de binnen dit kader belangrijkste plus- en minpunten van elke deelnemende gemeente.

In een laatste hoofdstuk van mijn eindverhandeling vermeld ik de beperkingen van ons onderzoek. En aangezien het belang van het verenigingsleven naar mijn mening nog zal groeien, doe ik hier ook enkele suggesties naar mogelijk verder onderzoek in de toekomst.

INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD	- 1 -
SAMENVATTING	- 2 -
INHOUDSOPGAVE	- 4 -
1 PROBLEEMSTELLING	- 9 -
1.1 Praktijkprobleem.....	- 9 -
1.2 Centrale onderzoeksvraag en topics	- 10 -
1.3 Definiëring	- 10 -
2 ONDERZOEKSONTWERP	- 13 -
2.1 Aanpak van de literatuurstudie	- 13 -
2.2 Bevoorrechte getuigen.....	- 13 -
2.3 Dataverzameling.....	- 14 -
3 VERENIGINGSLEVEN	- 17 -
3.1 Historiek	- 17 -
3.2 Participatie aan het verenigingsleven.....	- 18 -
3.3 Sociale implicaties verenigingsleven	- 22 -
3.4 Economische implicaties verenigingsleven.....	- 22 -
3.5 Wetgeving.....	- 24 -
4 VRIJWILLIGERS	- 28 -
4.1 Situatie vóór de Wet op de rechten van vrijwilligers	- 28 -
4.2 Dé Wet op de rechten van vrijwilligers = Vrijwilligerswet	- 29 -
4.3 Definiëring begrippen van de Vrijwilligerswet.....	- 30 -
4.4 Vrijwilligerswerk: specifieke categorieën personen	- 35 -
4.5 Belangrijke cijfers vrijwilligers	- 38 -
4.6 Het profiel van de vrijwilligers	- 42 -
4.7 Grijze zone tussen professionele arbeid en vrijwilligerswerk	- 45 -
4.8 Onkostenvergoeding.....	- 46 -
4.9 Aansprakelijkheid en verzekering	- 48 -
5 TOELICHTING PRAKTIJKGEDEELTE	- 50 -
5.1 Statistische software	- 50 -
5.2 Chi-square test.....	- 50 -
6 VERENIGINGSLEVEN IN DE PRAKTIJK : ALKEN	- 53 -
6.1 Identificatiefiche van Alken en haar verenigingen.....	- 53 -
6.2 Inspraak van de verenigingen.....	- 59 -
6.3 Ondersteuning van de verenigingen	- 64 -
6.4 Activiteiten van de verenigingen	- 70 -
6.5 Structuur van de verenigingen.....	- 74 -
6.6 Administratie van de verenigingen	- 77 -
6.7 Werking van de verenigingen	- 80 -
6.8 Aansprakelijkheid van de verenigingen	- 81 -

6.9	Inkomsten en belastingen van de verenigingen.....	- 82 -
6.10	Fiscaliteit bij de verenigingen	- 86 -
6.11	Boekhouding van de verenigingen.....	- 87 -
6.14	Conclusies verenigingsleven Alken	- 94 -
7	VRIJWILLIGERS IN DE PRAKTIJK.....	- 98 -
7.1	Identificatie van de vrijwilligers	- 98 -
7.2	Profiel van de vrijwilligers	- 106 -
7.3	Stellingen	- 123 -
7.4	Conclusies praktijkgedeelte vrijwilligers	- 137 -
8	BEPERKINGEN EN TOEKOMST.....	- 141 -
	LIJST VAN GERAADPLEEGDE WERKEN	- 142 -
	BIJLAGEN	- 145 -

TABELLEN

Tabel 1 : Inwonersaantal deelnemende verenigingen (eigen verwerking).....	- 15 -
Tabel 2 : Aantal leden van verenigingen (eigen verwerking bron)	- 19 -
Tabel 3 : Aantal lidmaatschappen per persoon (eigen verwerking bron).....	- 21 -
Tabel 4 : Evolutie van het gewicht van izw's in de Belgische economie (eigen verwerking bron)	- 23 -
Tabel 5 : Voorbeelden toepassing vrijwilligerswet (eigen verwerking bron)	- 33 -
Tabel 6 : Monetair gewicht vrijwilligerswerk per sector (eigen verwerking bron)	- 41 -
Tabel 7 : Bevolkingscijfer Alken (eigen verwerking bron).....	- 54 -
Tabel 8 : Frequentietabel evolutie leden in Alken (eigen verwerking SPSS)	- 55 -
Tabel 9 : Frequentietabel evolutie vrijwilligers in Alken (eigen verwerking SPSS).....	- 55 -
Tabel 10 : Frequentietabel leeftijd vrijwilligers in Alken (eigen verwerking SPSS)	- 55 -
Tabel 11 : Kruistabel evolutie vrijwilligers en leeftijd vrijwilligers in Alken (SPSS)	- 56 -
Tabel 12 : Kruistabel evolutie leden en evolutie vrijwilligers in Alken (SPSS)	- 56 -
Tabel 13 : Kruistabel zelf aangeduide sector en adviesraad in Alken (SPSS).....	- 58 -
Tabel 14 : Kruistabel betrokkenheid beleid en adviesraad in Alken (SPSS)	- 59 -
Tabel 15 : Frequentietabel gemeentelijke subsidies in Alken (eigen verwerking SPSS).....	- 64 -
Tabel 16 : Subsidies cultuurverenigingen in Alken (eigen verwerking Beleidsplan)	- 65 -
Tabel 17 : Frequentietabel provinciale subsidies in Alken (eigen verwerking SPSS)	- 67 -
Tabel 18 : Frequentietabel Vlaamse subsidies in Alken (eigen verwerking SPSS)	- 67 -
Tabel 19 : Frequentietabel Europese subsidies in Alken (eigen verwerking SPSS)	- 68 -
Tabel 20 : Frequentietabel andere subsidies in Alken (eigen verwerking SPSS).....	- 68 -
Tabel 21 : Frequentietabel gemeentelijke uitleendienst in Alken (eigen verwerking SPSS)	- 69 -
Tabel 22 : Frequentietabel ledenactiviteiten in Alken (eigen verwerking SPSS)	- 70 -
Tabel 23 : Frequentietabel activiteiten in Alken (eigen verwerking SPSS)	- 71 -
Tabel 24 : Kruistabel ledenactiviteiten en activiteiten in Alken (SPSS)	- 72 -
Tabel 25 : Frequentietabel gevaar indien wegvallen activiteiten in Alken (eigen verwerking SPSS).....	- 72 -
Tabel 26 : Frequentietabel winst uit activiteiten in Alken (eigen verwerking SPSS).....	- 73 -
Tabel 27 : Kruistabel winst uit activiteiten en gevaar wegvallen in Alken (SPSS).....	- 73 -
Tabel 28 : Frequentietabel structuur feitelijke vereniging in Alken (eigen verwerking SPSS).....	- 74 -
Tabel 29 : Frequentietabel onderscheid in leden in Alken (eigen verwerking SPSS)	- 77 -
Tabel 30 : Verschil tussen werkende en toegetreden leden (Mathei).....	- 77 -
Tabel 31 : Frequentietabel rechten werkende leden in Alken (eigen verwerking SPSS)	- 78 -
Tabel 32 : Kruistabel type vereniging en reglement (SPSS).....	- 79 -
Tabel 33 : Frequentietabel aanvraagformulier in Alken (eigen verwerking SPSS)	- 79 -
Tabel 34 : Frequentietabel ontslag of benoeming in Alken (eigen verwerking SPSS).....	- 80 -
Tabel 35 : Frequentietabel ontbinding feitelijke vereniging en vzw in Alken (eigen verwerking SPSS).....	- 80 -
Tabel 36 : Frequentietabel bestemming feitelijke vereniging (eigen verwerking SPSS)	- 81 -
Tabel 37 : Frequentietabel bestemming vzw in Alken (eigen verwerking SPSS)	- 81 -
Tabel 38 : Frequentietabel aansprakelijkheid feitelijke vereniging in Alken	- 82 -
Tabel 39 : Frequentietabel aansprakelijkheid vzw in Alken (eigen verwerking SPSS)	- 82 -
Tabel 40 : Frequentietabel inkomsten RG, dividend, intrest in Alken (eigen verwerking SPSS).....	- 82 -
Tabel 41 : Kruistabel type vereniging en bezit onroerend goed in Alken (SPSS)	- 83 -

Tabel 42 : Frequentietabel belastingen feitelijke vereniging in Alken (eigen verwerking SPSS)	- 84 -
Tabel 43 : Frequentietabel belastingen vzw in Alken (eigen verwerking SPSS).....	- 84 -
Tabel 44 : Frequentietabel wetgeving belastingen in Alken (SPSS).....	- 85 -
Tabel 45 : Frequentietabel private inkomsten in Alken (eigen verwerking SPSS).....	- 86 -
Tabel 46 : Frequentietabel publieke inkomsten in Alken (eigen verwerking SPSS).....	- 86 -
Tabel 47 : Kruistabel type vereniging en boekhouding in Alken (SPSS).....	- 87 -
Tabel 48 : Kruistabel boekhouding en kennis in Alken (SPSS)	- 88 -
Tabel 49 : Frequentietabel controle boekhouding in Alken (eigen verwerking SPSS).....	- 88 -
Tabel 50 : Frequentietabel wettelijke regeling vzw in Alken (eigen verwerking SPSS).....	- 90 -
Tabel 51 : Frequentietabel geslacht Alkense vrijwilliger (eigen verwerking SPSS)	- 91 -
Tabel 52 : Frequentietabel leeftijd Alkense vrijwilliger (eigen verwerking SPSS)	- 91 -
Tabel 53 : Frequentietabel opleiding Alkense vrijwilliger (eigen verwerking SPSS)	- 91 -
Tabel 54 : Frequentietabel opleiding Alkense vrijwilliger (eigen verwerking SPSS)	- 91 -
Tabel 55 : Frequentietabel beweegreden Alkense vrijwilligers (eigen verwerking SPSS).....	- 92 -
Tabel 56 : Duur engagement Alkense vrijwilliger (eigen verwerking SPSS)	- 92 -
Tabel 57 : Aantal enquêtes naar gemeente en type vereniging (eigen verwerking SPSS)	- 98 -
Tabel 58 : Aantal vrijwilligers (SPSS)	- 100 -
Tabel 59 : Frequentietabel evolutie vrijwilligers (eigen verwerking SPSS)	- 101 -
Tabel 60 : Frequentietabel evolutie leden (eigen verwerking SPSS).....	- 101 -
Tabel 61 : Kruistabel type vereniging en evolutie leden (SPSS)	- 102 -
Tabel 62 : Kruistabel gemeente en evolutie leden (SPSS)	- 103 -
Tabel 63 : Ledenevolutie naar gemeente (eigen verwerking SPSS)	- 104 -
Tabel 64 : Kruistabel evolutie leden en evolutie vrijwilligers (SPSS)	- 105 -
Tabel 65 : Profiel vrijwilligers aantal antwoorden (eigen verwerking SPSS)	- 107 -
Tabel 66 : Frequentietabel geslacht vrijwilligers (eigen verwerking SPSS).....	- 108 -
Tabel 67 : Kruistabel type vereniging en geslacht vrijwilligers (SPSS)	- 109 -
Tabel 68 : Kruistabel type vereniging en adviesraad (SPSS).....	- 110 -
Tabel 69 : Kruistabel gemeente en geslacht vrijwilligers (SPSS)	- 111 -
Tabel 70 : Frequentietabel leeftijd vrijwilligers (eigen verwerking SPSS).....	- 112 -
Tabel 71 : Kruistabel type vereniging en leeftijd vrijwilligers (SPSS)	- 113 -
Tabel 72: Kruistabel gemeente en leeftijd vrijwilligers (SPSS)	- 114 -
Tabel 73 : Frequentietabel opleiding vrijwilligers (eigen verwerking SPSS).....	- 115 -
Tabel 74 : Kruistabel gemeente en opleiding vrijwilligers (SPSS)	- 116 -
Tabel 75 : Frequentietabel beroep vrijwilligers (eigen verwerking SPSS).....	- 117 -
Tabel 76 : Kruistabel type vereniging en beroep (SPSS)	- 118 -
Tabel 77 : Kruistabel gemeente en beroep vrijwilligers (SPSS)	- 119 -
Tabel 78 : Frequentietabel beweegreden vrijwilligers (eigen verwerking SPSS).....	- 119 -
Tabel 79 : Kruistabel gemeente en beweegreden vrijwilligers (SPSS)	- 120 -
Tabel 80 : Frequentietabel duur engagement vrijwilligers (eigen verwerking SPSS)	- 121 -
Tabel 81 : Frequentietabel taken vrijwilligers (SPSS)	- 122 -
Tabel 82 : Kruistabel gemeente en materiële steun (SPSS).....	- 124 -
Tabel 83 : Tevredenheid materiële steun naar gemeente (eigen verwerking SPSS).....	- 124 -
Tabel 84 : Kruistabel gemeente en betrokkenheid beleid (SPSS)	- 126 -
Tabel 85 : Betrokkenheid bij beleid naar gemeente (eigen verwerking SPSS)	- 126 -

Tabel 86 : Kruistabel type vereniging en aanspreekpunt (SPSS)	- 128 -
Tabel 87 : Kruistabel gemeente en aanspreekpunt (SPSS)	- 129 -
Tabel 88 : Aanwezigheid aanspreekpunt naar gemeente (eigen verwerking SPSS)	- 129 -
Tabel 89 : Kruistabel gemeente en verantwoordelijkheid verzekering vrijwilligers (SPSS)	- 131 -
Tabel 90 : Verantwoordelijkheid verzekering vrijwilliger naar gemeente (eigen verwerking SPSS)	- 131 -
Tabel 91 : Kruistabel type vereniging en vergoedingssysteem (SPSS)	- 133 -
Tabel 92 : Kruistabel type vereniging en officiële vergoeding (SPSS)	- 134 -
Tabel 93 : Kruistabel gemeente en moeilijkheid vrijwilligers vinden (SPSS)	- 135 -
Tabel 94 : Moeilijkheid om vrijwilligers te vinden naar gemeente (eigen verwerking SPSS)	- 136 -
Tabel 95 : Andere financiële ondersteuning in Alken (eigen verwerking)	- 151 -
Tabel 96 : Materieel/logistieke ondersteuning in Alken (eigen verwerking)	- 152 -
Tabel 97 : Jaarlijks financieel actieplan Alken (eigen verwerking)	- 154 -

FIGUREN

Figuur 1 : Schematische weergave begrippen (eigen verwerking)	- 12 -
Figuur 2 : Kaart Limburg deelnemende gemeenten (eigen verwerking)	- 15 -
Figuur 3 : Schema toepassing vrijwilligerswet (eigen verwerking bron)	- 32 -
Figuur 4 : Verschil klassieke en nieuwe vrijwilliger (eigen verwerking bron)	- 43 -
Figuur 5 : Verschil vrijwilligerswerk en bezoldigde arbeid (eigen verwerking bron)	- 46 -
Figuur 6 : Nulhypothese en alternatieve hypothese (eigen verwerking)	- 51 -
Figuur 7 : P-waarde en significantieniveau α (eigen verwerking)	- 51 -
Figuur 8 : Cultuurraad (eigen verwerking)	- 60 -
Figuur 9 : Jeugdtraad (eigen verwerking)	- 61 -
Figuur 10 : Sportraad (eigen verwerking)	- 63 -
Figuur 11 : Vraag structuur vzw (enquête)	- 75 -
Figuur 12 : Vraag Raad van Bestuur en Algemene Vergadering (enquête)	- 76 -
Figuur 13 : Dé Alkense vrijwilliger (eigen verwerking)	- 90 -
Figuur 14 : Vraag identificatiefiche vrijwilligers (enquête)	- 98 -
Figuur 15 : Vraag profiel vrijwilligers (enquête)	- 107 -

1 PROBLEEMSTELLING

In dit inleidende hoofdstuk schets ik het praktijkprobleem en de daaruit afgeleide centrale onderzoeksvraag. Deze onderzoeksvraag wordt vervolgens opgesplitst in enkele deeltopics. Het hoofdstuk wordt afgesloten met een definiëring van de belangrijkste begrippen.

1.1 Praktijkprobleem

Het verenigingsleven is een bruisende en veelzijdige sector die de sociale samenhang bevordert. Verenigingen creëren elke dag opnieuw plaatsen waar personen elkaar ontmoeten en engagementen aangaan. Talrijke initiatieven zouden immers niet mogelijk zijn zonder het engagement en de inzet van zowel bezoldigde als vrijwillige medewerkers. Niemand zal dan ook ooit de sociale impact van het verenigingsleven ontkennen.

Voor de economische impact geldt een ander verhaal. Lange tijd toonden economen totaal geen interesse voor het verenigingsleven. De invloed van het verenigingsleven op de economie kon dan ook niet ingeschat worden want er waren bijna geen gegevens beschikbaar.

De jongste jaren is er in deze situatie in België een aanzienlijke verandering opgetreden. Na Australië en Italië heeft ook de Nationale Bank van België zich in 2004 verbonden om satellietrekeningen te creëren waardoor het mogelijk is om het verenigingsleven in de nationale boekhouding te scheiden van de rest van de producenten. Uit de recentst beschikbare gegevens blijkt dat het verenigingsleven gekenmerkt wordt door een grotere groei dan die van het geheel van de economie.¹ Dit betekent concreet dat de instellingen zonder winstoogmerk meer gewicht krijgen in de Belgische economie.²

Het grote probleem bij de satellietrekeningen is het feit dat de instellingen zonder bezoldigde werknemers uitgesloten worden. Dit betekent dat een niet onaanzienlijk aantal vzw's en de grote meerderheid van de feitelijke verenigingen uit het vizier verdwijnen in deze cijfers. Toch bevatten ook deze vzw's en feitelijke verenigingen veel nuttige en interessante informatie.

¹ Marée M., Gijssels C., Loose M., Rijpens J., Franchois E. (2008) "Verenigingen in België. Een kwantitatieve en kwalitatieve analyse van de sector", Koning Boudewijnstichting, Brussel

² Uit de satellietrekening van 2004 blijkt dat de sector van de instellingen zonder winstoogmerk globaal voor 4,6% bijdraagt aan het bbp van België.

1.2 Centrale onderzoeksvraag en topics

Het was dus nodig om eens de vinger aan de pols te voelen van de vzw's en feitelijke verenigingen zonder hierbij het onderzoek te beperken tot verenigingen met bezoldigde werknemers. De veelbelovende sector van de verenigingen krijgt te maken met een reeks belangrijke probleemgebieden zoals onder meer het wetgevende en reglementaire kader, de financieringsmiddelen en de evolutie van het vrijwilligerswerk. Rekening houdend met deze elementen komen we tot volgende centrale vraag in ons onderzoek: **Welke factoren zijn van invloed op de sector van het verenigingsleven?** Om een antwoord te bieden op deze onderzoeksvraag zullen we informatie vergaren door een literatuurstudie, seminars en een praktijkonderzoek.

Er werd ook verwacht dat we ons zouden verdiepen in één van deze probleemgebieden. Ik heb ervoor gekozen om ook specifiek een antwoord te zoeken op de vraag: **Welke factoren zijn van invloed op het vrijwilligerswerk in het verenigingsleven?**

In het praktijkgedeelte zal ik deze twee grote onderwerpen toetsen. Enerzijds zal ik het verenigingsleven in Alken analyseren. Anderzijds bekijk ik de situatie van de vrijwilligers in 8 Limburgse gemeenten.

1.3 Definiëring

Het is belangrijk om enkele begrippen te duiden om verwarring te vermijden. Een eerste belangrijk verschil is dat tussen een vennootschap en een vereniging. Vervolgens bekijken we twee soorten verenigingen: de feitelijke vereniging en de vereniging zonder winst oogmerk. Ten slotte maak ik een schema op dat een beeld geeft van de relatie tussen deze begrippen.

1.3.1 Vereniging en vennootschap

Wanneer we een **vereniging** en **vennootschap** van elkaar willen onderscheiden, kunnen we dit in de eerste plaats doen door te kijken naar het oogmerk. Een vennootschap streeft er steeds naar om winst te maken. Een vereniging daarentegen streeft geen winst oogmerk na. Dit betekent concreet dat eventuele inkomsten geïnvesteerd moeten worden om het doel van de vereniging te realiseren. In geen geval mogen de inkomsten onder de leden verdeeld worden. Een tweede onderscheid volgt hier eigenlijk uit. Vennootschappen mogen met hun hoofdactiviteit winst nastreven, verenigingen mogen dit enkel als bijkomstige activiteit.

1.3.2 Feitelijke vereniging en vereniging zonder winstoogmerk

Binnen de verenigingen onderscheiden we twee soorten verenigingen: de feitelijke verenigingen en de verenigingen zonder winstoogmerk. Een **feitelijke vereniging** heeft geen rechtspersoonlijkheid. Dit betekent dat het recht de feitelijke vereniging niet erkent als drager van rechten en plichten. Dit heeft belangrijke gevolgen. Zo kan een feitelijke vereniging geen rechten verwerven op roerende of onroerende goederen en kan ze geen overeenkomsten sluiten. Daarnaast zijn de leden persoonlijk aansprakelijk voor de schulden van de feitelijke vereniging, echter wel maar elk voor een gelijk deel van de schuld.³

Een **vereniging zonder winstoogmerk**, hierna telkens tot vzw afgekort, is een vereniging samengesteld uit minstens 3 personen voor de verwezenlijking van een doelstelling zonder winstoogmerk. Een vzw heeft rechtspersoonlijkheid en dus ook de daarbij horende rechten en plichten.⁴

1.3.3 Instellingen zonder winstoogmerk

Zowel de vzw's als de feitelijke verenigingen vallen onder de noemer **instellingen zonder winstoogmerk (izw)**. "Een organisatie die wordt opgericht om goederen of diensten te produceren en die statutair geen inkomen, winst of elk ander financieel voordeel mag verschaffen aan het lichaam dat haar in het leven roept, bestuurt of financiert.

De sector van de izw's omvat de lichamen die aan de vijf opeenvolgende criteria voldoen:

1. het gaat om organisaties, ze bestaan dus als instelling⁵;
2. ze verdelen geen materiële voordelen onder hun leden of hun bestuurders;
3. ze bestaan als privé-organisaties en zijn institutioneel gescheiden van de staat;
4. ze zijn onafhankelijk, wat betekent dat ze hun eigen regels en hun eigen besluitvormingsinstanties hebben;
5. aansluiten bij deze organisaties staat ieder geheel vrij en zij kunnen een beroep doen op vrijwillige inzet in de vorm van giften of van vrijwilligerswerk."⁶

³ Federale portaalsite België, "Verenigingen zonder rechtspersoonlijkheid. Feitelijke vereniging", <http://www.belgium.be/eportal/application?languageParameter=nl&pageid=contentPage&docId=6900>, geraadpleegd op 3 maart 2008

⁴ Federale portaalsite België, "Verenigingen met rechtspersoonlijkheid. vzw", <http://www.belgium.be/eportal/application?origin=indexDisplay.jsp&event=bea.portal.framework.internal.refresh&pageid=contentPage&docId=17940.0>, geraadpleegd op 3 maart 2008

⁵ Feitelijke verenigingen voldoen aan het eerste criterium van instelling. Dit wordt bewezen door het aanwezig zijn van een structuur, continuïteit in doelstellingen en activiteiten, ...

⁶ Marée M., Gijselinckx C., Loose M., Rijpens J., Franchois E. (2008), "Verenigingen in België. Een kwantitatieve en kwalitatieve analyse van de sector", Koning Boudewijnsstichting, Brussel, p. 71

1.3.4 Schema

Figuur 1 : Schematische weergave begrippen (eigen verwerking)

2 ONDERZOEKSONTWERP

We hebben ervoor gekozen om een voorlopig antwoord te vinden op de onderzoeksvragen door de bestaande literatuur te bestuderen en door het volgen van enkele seminaries.

2.1 Aanpak van de literatuurstudie

Een uitgebreide literatuurstudie is nodig om een goede basis te hebben voor een diepere uitwerking van de beschreven problematiek. De literatuurstudie moet voldoende gespecificeerd en gedetailleerd zijn. Zo kunnen we nagaan of anderen al een vergelijkbaar onderzoek hebben gedaan. Een grote hoeveelheid informatie maakt het echter vaak moeilijk om de hoofdelementen en de bijzaken van elkaar te onderscheiden. De zoekstrategie is daarom dan ook gebaseerd op een aantal richtinggevende parameters om ons onderzoeksontwerp af te bakenen. Deze richtinggevende parameters bevatten ondermeer de soorten bronnen, de periode en de taal.

Bij het zoeken naar literatuur heb ik gebruik gemaakt van twee soorten bronnen: primaire en secundaire bronnen. De onderzoeksrapporten en de wetenschappelijke scripties behoren tot de primaire bronnen. De secundaire bronnen bevatten onder andere wetenschappelijke tijdschriften, vaktijdschriften en boeken. Deze bronnen werden teruggevonden in zowel de bibliotheek van Universiteit Hasselt als in de universiteitsbibliotheken van Leuven.

Het was belangrijk om een periode en onderzoeksdomein vast te leggen. Zoals reeds aangehaald in de probleemstelling zijn de data over het verenigingsleven een vrij recent gebeuren. Ik heb daarom besloten om vooral literatuur te gebruiken die gepubliceerd werd vanaf 2000. Het onderzoeksdomein werd voornamelijk gefocust op België, hoewel interessante publicaties uit het buitenland niet volledig uitgesloten werden. Meestal gebeurden deze verdere opzoekingen door de sneeuwbalmethode. Dit betekent dat ik literatuur die geciteerd werd in een doorgenomen tekst ook ging opzoeken.

2.2 Bevoorrechte getuigen

Om het te onderzoeken probleem verder uit te diepen, hebben we aan het begin van het academiejaar enkele **seminaries** gehad omtrent het verenigingsleven in België. Het ging hier niet

zozeer om een bevraging van een bevoorrechte getuige in de strikte zin van het woord, maar wel om een wisselwerking. Deze seminaries werden georganiseerd door de heer Matheï, tevens onze co-promotor. Hij bestudeert al enkele jaren het verenigingsleven en heeft zelf in 2005 een boek gepubliceerd aangaande de vzw-wetgeving. Zijn ervaringen, zowel persoonlijk in het verenigingsleven als door relevant onderzoek, dragen bij tot een interessant, geloofwaardig en wetenschappelijk onderzoek. Ik heb ook een **informatieavond** bijgewoond die ingericht werd door de Dienst Vrije tijd Alken. De heer Vananderoye van **Steunpunt Vrijwilligerswerk** gaf hier toelichting over de verzekering voor vrijwilligers.⁷ Voorts heb ik ook deelgenomen aan de **studiedag** 'Verenigingen in België' ingericht door de **Koning Boudewijnstichting**.⁸ Volgende sprekers kwamen achtereenvolgens aan bod: Guido Knops (directeur Koning Boudewijnstichting), Jacques Defourny (directeur van Centre d'Economie Sociale), Caroline Gijselinckx (onderzoeksleider bij het Hoger Instituut voor Arbeid), Lester Salamon (director of the Center for Civil Society Studies), Norbert De Batselier (directeur Nationale Bank), Lesley Hustinx (postdoctoral researcher Science Foundation Flanders), Jan Vandecasteele (Okra) en Solange Deberg (entraidecomité.be).

2.3 Dataverzameling

In het kader van mijn eindverhandeling heb ik samengewerkt met verschillende medestudenten. Voor het praktijkgedeelte hebben we besloten om een enquête te houden bij vzw's en feitelijke verenigingen. Aangezien deze twee soorten verenigingen erg van elkaar verschillen, hebben we besloten om te werken met twee verschillende enquêtes. We zijn meerdere malen samengekomen om deze enquête op te stellen. Eigenlijk was iedereen vooral verantwoordelijk voor het opstellen van de vragen voor het deel waar hij/zij al verdere informatie voor opgezocht had.

We hebben gebruik gemaakt van een meertraps area steefproef. Eerst werd de provincie Limburg gekozen. Natuurlijk heeft dit te maken met de beperkingen van ons onderzoek en het feit dat de gemeenten in ons geval best makkelijk bereikbaar zijn. We denken dat Limburg een goed beeld kan geven van het verenigingsleven.

Er werden vervolgens 8 Limburgse gemeenten geselecteerd. We beseffen dat we hierbij niet steeds volgens de regels van de kunst van de methodologie werken, maar we moeten dit onderzoek kaderen binnen zijn beperkingen. Het was onze bedoeling om verenigingen van verschillende

⁷ Infoavond ingericht door Dienst Vrije tijd Alken op 9 april 2008, GC Taeymans Alken, '*Gratis verzekering voor vrijwilligers*'

⁸ Studiedag ingericht door de Koning Boudewijnstichting op 9 mei 2008, Nationale Bank Brussel, '*Verenigingen in België*'

groottes te nemen en gespreid over de provincie zodat we geen vertekend beeld zouden krijgen. Een overzicht van de gekozen gemeenten en hun inwonersaantal vindt u in volgende tabel.

Tabel 1 : Inwonersaantal deelnemende verenigingen (eigen verwerking)

Gemeente	Inwonersaantal bij benadering
Alken	11.000
Leopoldsburg	15.000
Peer	16.000
Maaseik	24.000
Bilzen	30.000
Sint-Truiden	38.000
Beringen	41.000
Hasselt	71.000

Figuur 2 : Kaart Limburg deelnemende gemeenten (eigen verwerking)

Ik deed het onderzoek in de gemeente Alken. Door een goede medewerking van de Dienst Vrije tijd en het feit dat de gemeente Alken de gegevens van verenigingen zeer goed bijhoudt, was het

niet zo moeilijk om een recente lijst van verenigingen te verkrijgen. Ik heb deze nog aangevuld met de Alkense vzw's die niet aangesloten zijn bij een adviesraad in de gemeente. Voor de periode van 1981 tot eind juni 2003 kan dit via de referentiedatabank Verenigingen. Voor de periode vanaf 1 juli 2003 is er de mogelijkheid om dit via de referentiedatabank Rechtspersonen te doen.

Door het beperkte tijdschema en het niet altijd correct terugvinden van gegevens over de vzw's, heb ik dan een steekproeftrekking gehouden. Dit betekent concreet dat ik een deelverzameling van onderzoekseenheden aangeduid heb. Ik heb gekozen om een gestratificeerde toevalssteekproef te gebruiken. Op deze manier streefde ik een verhoudingsgewijze vertegenwoordiging van de subgroepen na. De subgroepen waren op basis van mijn lijsten verenigingen aangesloten bij cultuurraad, jeugdraad, sportraad of geen van deze adviesraden. Deze laatste subgroep bestond hoofdzakelijk uit vzw's die ik via de referentiedatabanken gevonden had. Uit elke subgroep heb ik een enkelvoudige toevalssteekproef genomen.

Omdat de deelname eerst vrij beperkt bleef, heb ik ook niet-toevalssteekproeven ingeschakeld. Ik heb verenigingen gecontacteerd die volgens mij veel relevante informatie konden bieden en ook verenigingen waar ik zelf een binding mee had. We spreken hier van een accidentele steekproef. Door het gebruik van deze verschillende manieren ben ik er alsnog in geslaagd om een aanvaardbaar aantal verenigingen te bevragen in een beperkte tijdspanne.

3 VERENIGINGSLEVEN

In dit hoofdstuk schets ik het verenigingsleven eerst tegen een historische achtergrond om nadien over te stappen naar de participatie aan het huidige verenigingsleven. Ik bekijk vervolgens het verenigingsleven zowel uit sociaal als uit economisch oogpunt en het hoofdstuk wordt afgesloten door een overzicht van relevante wetgeving die op gemeentelijk niveau zeer belangrijk is.

3.1 Historiek

In onze huidige samenleving vervullen de verenigingen een enorm belangrijke rol. We kunnen ons een maatschappij zonder sportverenigingen, vakbonden, hobbyclubs, ... nog amper voorstellen. Toch was het ooit volledig anders.

Toen in 1831 de Belgische grondwet het levenslicht zag, werd ze beschouwd als één van de meest democratische van die tijd. In de nieuwe staat België was er sprake van veel machtmisbruik en de grondwet moet gezien worden als een reactie tegen de toenmalige situatie. Er werden dan ook vele rechten en vrijheden ter bescherming van de burgers in opgenomen. De vrijheid van vereniging was één van deze vrijheden en vormde een basispijler van de Belgische grondwet.⁹ In artikel 26 werd bepaald dat "de Belgen het recht hebben vreedzaam en ongewapend te vergaderen [...]". Bovendien bevestigde artikel 27: "De Belgen hebben het recht van vereniging; dit recht kan niet aan enige preventieve maatregel worden onderworpen."¹⁰

Het duurde echter bijna een eeuw voor dit principe in 1921 ook effectief bekrachtigd werd door de Wet betreffende de vrijheid van de verenigingen¹¹. Deze wet zei expliciet dat niemand gedwongen kan worden om van een bepaalde vereniging deel uit te maken of er net geen deel van uit te maken. De wetgever trad streng op wanneer iemand gedwongen werd in één van beide richtingen.

⁹ Ook in andere bronnen wordt dit grondrecht vermeld. Zo vinden we een gelijkaardige beschrijving in het 'Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens' (art 11) en in de 'Universele Verklaring van de Rechten van de Mens' (art 20).

¹⁰ Belgische senaat, "De Belgische grondwet", http://www.senate.be/doc/const_nl.html, geraadpleegd op 6 april 2008

¹¹ Kruispuntbank Wetgeving (1921), "Wet betreffende de vrijheid van de verenigingen", <http://www.ejustice.just.fgov.be/wet/wet.htm>, geraadpleegd op 2 maart

3.2 Participatie aan het verenigingsleven

3.2.1 Aantal lidmaatschappen

Zoals reeds eerder benadrukt vervullen verenigingen een belangrijke rol in de samenleving. In veel internationale literatuur is er sprake van pessimistische veronderstellingen omtrent de participatie aan het verenigingsleven. Verenigingen zouden klagen dat ze minder mensen kunnen warm maken voor deelname aan hun activiteiten.¹² In Vlaanderen hebben ze recent deze hypothese getest door surveygegevens van 1998 tot 2006 met elkaar te vergelijken.¹³

Meer bepaald een SCV Survey¹⁴ is het resultaat van een jaarlijkse bevraging van ongeveer 1500 Vlamingen in het kader van "Sociaal-Culturele verschuivingen in Vlaanderen". Op deze manier gaat de overheid na met welke problemen de bevolking te maken heeft, wat men verwacht van de toekomst, deelname aan activiteiten en houding ten opzichte van overheidsmaatregelen. De volgende vraag (of een sterk gelijkende variant) maakt jaarlijks deel uit van de bevraging: "In ons land zijn nogal wat mensen aangesloten bij verenigingen. Ik ga u een lijst met een aantal soorten verenigingen voorlezen. Kunt u mij zeggen of u daar nu lid van bent of soms vroeger lid bent van geweest en indien u nu lid bent of dat dan is als actief lid, passief lid of bestuurslid?"¹⁵ De lijst bestond uit een twintigtal verenigingen en de optie om andere aan te duiden. Volgende tabel toont aan dat het verenigingsleven in Vlaanderen zeer sterk aanwezig is.

¹² Elchardus M., Hooghe M. en Smits W. (1999), "Participatie in Vlaanderen: een beschrijving van de deelname aan het verenigingsleven en het vrijwilligerswerk in Vlaanderen", Onderzoeksgroep TOR Vrije Universiteit Brussel

¹³ Hooghe M. en Quintelier E. (2006), "Naar een vergrijzing van het verenigingsleven? Trends in de participatie aan het verenigingsleven in Vlaanderen 1998-2006", Studiedienst Vlaamse Regering

¹⁴ Studiedienst Vlaamse Regering, "Sociaal-culturele verschuivingen Vlaanderen SCV-survey", http://aps.vlaanderen.be/survey/aps_survey/APS-survey.htm, geraadpleegd op 7 april 2008

¹⁵ Studiedienst Vlaamse Regering (2005), "Actief lidmaatschap in het verenigingsleven", <http://aps.vlaanderen.be/sgml/largereksen/634.htm>, geraadpleegd op 7 april 2008

Tabel 2 : Aantal leden van verenigingen (eigen verwerking bron¹⁶)

Lidmaatschap ¹⁷	1998	2006	1998-2006
Jeugdbeweging	4,3	6,8	+ 2,5
Milieu/natuurvereniging	6,6	8,1	+ 1,5
Fanclub	0,4	2,7	+ 2,3
Hulp aan gehandicapten, bejaarden, kansarmen	8,2	8,6	+ 0,4
Kunstbeoefening	8,7	7,9	- 0,8
Hobbyclub	8,9	10,2	+ 1,3
Vrouwenbeweging	11,8	7,2	- 4,6
Socio-culturele beweging	7,9	8,3	+ 0,4
Sportvereniging	25,2	30,4	+ 5,2
Politieke vereniging	5,9	5,4	- 0,5
Religieuze vereniging	4,8	4,4	- 0,4
Wijk- of buurtcomité	5,6	7,3	+ 1,7
Internationale vrede en derde wereld	5,1	7,3	+ 2,2
Vakbond	34,5	40,0	+ 5,5
Gemeentelijke adviesraad, schoolraad	4,6	5,8	+ 1,2
Gezinsvereniging	14,6	12,3	- 2,3
Plaatselijk café	6,2	5,1	- 1,1
Rode kruis, Vlaams kruis, brandweer	9,5	8,8	- 0,7
Bond voor gepensioneerden	5,8	6,1	+ 0,3
Witte comités	0,2	n.v.t.	n.v.t.
Zelfhulpgroep	0,7	1,6	+ 0,9
Gemiddeld aantal lidmaatschappen per respondent	1,7	1,8	+ 0,1
Gemiddeld aantal lidmaatschappen zonder vakbond	1,3	1,4	+ 0,1
Aantal respondenten	1341	1438	

We kunnen duidelijk aflezen dat er zeker geen sprake is van een systematische daling van de participatie aan het verenigingsleven. Integendeel, waar de respondenten in 1998 aangaven gemiddeld van 1,7 verenigingen lid te zijn, lag dit resultaat voor 2006 al op 1,8 lidmaatschappen.

Het is zo dat het lidmaatschap van een vakbond het minst stabiel blijkt over deze periode. Om de jaarlijkse schommelingen eruit te filteren, kunnen we kijken naar het gemiddeld aantal

¹⁶ Hooghe M. en Quintelier E. (2006), "Naar een vergrijzing van het verenigingsleven? Trends in de participatie aan het verenigingsleven in Vlaanderen 1998-2006", Studiedienst Vlaamse Regering, p. 8

¹⁷ De eenheden zijn percentages van de respondenten die aangeven lid te zijn van een vereniging (actief, passief of bestuurslid)

lidmaatschappen met uitzondering van de aansluitingen bij de vakbond. Ook als we deze verenigingen niet in rekening brengen, zien we toch een stijging over de jaren heen.

We kunnen ook kijken naar de evolutie van de verschillende soorten verenigingen afzonderlijk. De twee verenigingen die de grootste groei in het aantal lidmaatschappen kennen zijn de vakbonden en de sportverenigingen. Voor de vakbonden steeg het aantal leden in de periode 1998 tot 2006 met 5,5%, voor de sportverenigingen lag deze groei op 5,2%.

Vakbonden blijven overduidelijk de belangrijkste verenigingen in Vlaanderen. Maar liefst 40% van de respondenten gaf in 2006 aan lid te zijn van een vakbond. Dit zijn echter opvallend veel passieve leden. Deze cijfers bevestigden ook de resultaten uit een eerder onderzoek in 2004 waarbij geconcludeerd werd dat de reële ledencijfers van vakbonden nog steeds gestaag toenemen in België.¹⁸

Ook bij **sportverenigingen** is een duidelijke trend waarneembaar. Het ledenaantal van sportclubs in Vlaanderen is de afgelopen jaren gestegen. We kunnen dit deels verklaren door het groeiende besef dat lichaamsbeweging belangrijk is. Meer en meer personen hebben zich aangesloten bij een commercieel fitnesscentrum of ze gaan een sport beoefenen in een plaatselijke vereniging. Een andere verklaring is de media-aandacht voor bepaalde sporttakken. Iedereen herinnert zich nog de berichtgeving dat er steeds meer jongeren gingen tennissen in de tijd dat Kim Clijsters en Justine Henin aan bekendheid wonnen.

De grootste dalingen van het ledenaantal zien we bij de **vrouwenorganisaties** en de **gezinsverenigingen**.

Het gemiddelde van 1,8 lidmaatschappen zegt niet alles. "Het kan bijvoorbeeld wel zijn dat er een daling is bij de gehele bevolking, maar dat dit gecompenseerd wordt door een kleine groep personen die steeds actiever wordt in het verenigingsleven"¹⁹. Deze veronderstelling werd dan ook verder onderzocht en wordt weergegeven in volgende tabel.

¹⁸ Hooghe M. en Quintelier E. (2006), "Naar een vergrijzing van het verenigingsleven? Trends in de participatie aan het verenigingsleven in Vlaanderen 1998-2006", Studiedienst Vlaamse Regering

¹⁹ Hooghe M. en Quintelier E. (2006), "Naar een vergrijzing van het verenigingsleven? Trends in de participatie aan het verenigingsleven in Vlaanderen 1998-2006", Studiedienst Vlaamse Regering, p. 10

Tabel 3 : Aantal lidmaatschappen per persoon (eigen verwerking bron¹⁹)

Aantal lidmaatschappen per persoon	1998	2006	1998 - 2006
0	52,3	46,9	- 5,4
1	30,3	30,3	0,0
2	10,0	12,6	+ 2,6
3	4,0	5,7	+ 1,7
4	1,5	2,6	+ 1,1
5 en +	1,9	1,9	0

30,3% van de respondenten zegt lid te zijn van één vereniging, terwijl 22,8% van de respondenten twee of meer lidmaatschappen op zijn naam heeft staan. Dit is een kleine toename ten opzichte van de situatie in 1998.

Er is sprake van een lichte daling van het aantal respondenten zonder lidmaatschap, of anders uitgedrukt zijn er meer respondenten lid van een vereniging dan in 1998. We kunnen dus besluiten dat niets erop wijst dat de stijging van het gemiddeld aantal lidmaatschappen komt door een selecte groep mensen die lid zijn van steeds meer verenigingen.

3.2.2 Doelstelling verenigingsleven

In 2001 sloten de Vlaamse overheid en de Vlaamse sociale partners een pact waarin een aantal concrete doelstellingen voor Vlaanderen werden geformuleerd. De bedoeling van dit 'Pact van Vilvoorde' is om tegen 2010 aan de 21 doelstellingen te voldoen. De laatste doelstelling heeft specifiek betrekking op het verenigingsleven: "In 2010 neemt meer dan één op twee Vlamingen actief deel aan het verenigingsleven. Door de versterking van het sociaal kapitaal is het vertrouwen van de burger in de samenleving en zijn instituties verhoogd. De burger voelt zich dankzij een actieve participatie aan en van het middenveld beter betrokken bij de gemeenschap".²⁰ In 2005 kwam er een geactualiseerde versie van het pact waarin men ook bepaalt dat vrijwilligerswerk zou moeten bevorderd worden.

De doelstelling van het Pact van Vilvoorde is alles behalve ambitieus. Zoals we net aangehaald hebben, blijkt de participatie aan het verenigingsleven in 2006 reeds 53,1% te bedragen. In feite

²⁰ Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap (2003), "Het pact van Vilvoorde in concrete cijfers. De opvolging van de 21 doelstellingen", <http://www.wetsmatiging.be/downloads/Pact%20van%20Vilvoorde.pdf>, geraadpleegd op 2 mei 2008

stelt men zich tevreden met een stabilisering op het huidige niveau.²¹ Dat is tamelijk uitzonderlijk: voor zo goed als alle doelstellingen van het Pact van Vilvoorde gaat men uit van een groeitraject om Vlaanderen zo te laten aansluiten bij de Europese groeidoelstellingen die vervat zitten in de Lissabon-strategie. Voor het verenigingsleven gaat men blijkbaar niet uit van een verdere groei en daar volstaat een status quo. Die 'bescheiden' doelstelling heeft natuurlijk alles te maken met de eerder aangehaalde algemene bezorgdheid omtrent dalende participatieniveaus in de westerse samenleving, hoewel deze voor Vlaanderen weerlegd worden.

3.3 Sociale implicaties verenigingsleven

Door de participatie in het verenigingsleven wordt de sociale samenhang bevorderd. Personen die betrokken zijn in het verenigingsleven leren er samenwerken, onderhandelen en omgaan met diversiteit. In die zin kan het verenigingsleven beslist als een leerschool voor de democratie beschouwd worden en is de impact ervan moeilijk te overschatten. Uit onderzoek blijkt ook dat leden van verenigingen een hoger vertrouwensniveau vertonen en zich actiever betrokken voelen bij de samenleving.²¹

3.4 Economische implicaties verenigingsleven

Naast deze sociale implicaties van het verenigingsleven krijgen we de laatste jaren ook zicht op de economische implicaties van het verenigingsleven. Lange tijd waren er zeer weinig gegevens over het verenigingsleven voorhanden. Zoals reeds aangehaald in het praktijkprobleem is de situatie in België op dit vlak de laatste jaren sterk verbeterd. Meer bepaald op twee vlakken werd er een belangrijke vooruitgang geboekt. Enerzijds werden de satellietrekeningen van de instellingen zonder winstoogmerk²² opgesteld en anderzijds hield de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid ook uitgebreidere gegevens bij. "Deze twee informatiebronnen bieden complementaire informatie over het verenigingsleven, aangezien de eerste voornamelijk betrekking heeft op monetaire gegevens die op nationaal niveau zijn opgesteld, terwijl de tweede een gedetailleerde analyse mogelijk maakt van de bezoldigde tewerkstelling op gewestelijk niveau".²³

²¹ Hooghe M. en Quintelier E. (2006), "Naar een vergrijzing van het verenigingsleven? Trends in de participatie aan het verenigingsleven in Vlaanderen 1998-2006", Studiedienst Vlaamse Regering

²² Voor een definitie van de izw's verwijs ik naar het deel 1.3.3 *Definiëring izw*

²³ Marée M., Gijssels C., Loose M., Rijpens J., Franchois E. (2008), "Verenigingen in België. Een kwantitatieve en kwalitatieve analyse van de sector", Koning Boudewijnstichting, Brussel, p. 7

België was één van de eerste drie landen om, in het begin van 2004, een satellietrekening van de izw's te publiceren die geheel in overeenstemming met de nationale rekeningen was. Deze satellietrekening had betrekking op de jaren 2000 en 2001. De satellietrekening van de izw's werd opgesteld om de voornaamste beperkingen van de nationale boekhouding te overwinnen. In de nationale boekhouding worden de izw's weergegeven volgens de institutionele sector waartoe ze behoren. In de satellietrekeningen daarentegen worden ze eindelijk samen gegroepeerd. De Nationale Bank heeft zich ertoe verbonden om in de toekomst deze satellietrekening jaarlijks te publiceren.

In België heeft de satellietrekening van de izw's betrekking op ongeveer 17 000 verenigingen. Dit zijn enkel de verenigingen waar bezoldigd personeel tewerkgesteld wordt. De duizenden verenigingen die enkel met vrijwilligers werken zijn hier dus niet in vevat. Ook de instellingen van het onderwijsnet worden uitgesloten. Toch vertegenwoordigen de verenigingen van de satellietrekening in toegevoegde waarde 4,6% van het bruto binnenlands product²⁴.

Door de satellietrekeningen over de verschillende perioden te vergelijken, kunnen we duidelijk een gunstige evolutie zien. In de periode 2000-2004 werd het verenigingsleven gekenmerkt door een grotere groei dan die van het geheel van de economie. De verenigingen krijgen dus een steeds grotere rol in de Belgische economie.

Tabel 4 : Evolutie van het gewicht van izw's in de Belgische economie (eigen verwerking bron²⁵)

Bedrijfstak	2000	2004
Landbouw en industrie	0,2%	0,3%
Commerciële diensten	1,0%	1,1%
Onderwijs	1,5%	1,9%
Gezondheidszorg	40,8%	44,6%
Maatschappelijke dienstverlening	65,7%	68,0%
Verdediging van rechten, belangen en overtuigingen	90,5%	91,1%
Cultuur, sport en recreatie	20,5%	26,6%

Deze cijfers duiden op de toegevoegde waarde van de izw's in % van de toegevoegde waarde van de bedrijfstak. Om een voorbeeld aan te halen: in de bedrijfstak van de gezondheidszorg zorgden de izw's in 2000 voor 40,8% van de totale toegevoegde waarde, in 2004 was dit al 44,6%.

²⁴ Marée M., Gijssels C., Loose M., Rijpens J., Franchois E. (2008), "Verenigingen in België. Een kwantitatieve en kwalitatieve analyse van de sector", Koning Boudewijnstichting, Brussel

²⁵ Marée M., Gijssels C., Loose M., Rijpens J., Franchois E. (2008), "Verenigingen in België. Een kwantitatieve en kwalitatieve analyse van de sector", Koning Boudewijnstichting, Brussel, p. 22

3.5 Wetgeving

Omdat ons praktijkonderzoek doorgaat in verschillende gemeenten verspreid over Limburg is het interessant om eens te kijken naar de interactie tussen het verenigingsleven en de gemeenten. We kijken hier meer bepaald naar wetgeving die direct of indirect door het verenigingsleven een invloed heeft op de gemeente.

3.5.1 Gemeente als overheid

Aangezien een gemeentebestuur een overheid is, werkt zij binnen een bepaalde context. Dit betekent concreet dat een gemeentebestuur niet zomaar allerlei eigen instrumenten mag uitvinden. De beleidsmethodes van een gemeentebestuur zijn dus beperkt en wettelijk beschreven. Ze worden ook nauwlettend gecontroleerd door de eigen gemeenteraad, door het provinciebestuur en voor een groot deel door de diensten van de Vlaamse Gemeenschap.²⁶

Vrijwel elke gemeente beschikt over reglementen van diverse aard. Niet alleen om geld te verdelen maar ook om diensten te leveren en tarieven vast te leggen. In deze reglementen regelt men de handelingen en daden van het gemeentebestuur. Eigenlijk kunnen we spreken van het vastleggen van spelregels: voor wie, voor wat, hoe, wanneer, waarom, hoeveel, ... Vaak gaat het om een verdeling van diensten, goederen of geld en worden de spelregels uitgedrukt in criteria. Met criterium bedoelen we een maatstaf der beslissing. Bij deze werkwijze kan wie sterk beantwoordt aan de gestelde criteria veel uit het reglement putten. Alle burgers kunnen elk reglement opvragen, want reglementen zijn vanzelfsprekend volledig openbaar.

Het is niet makkelijk om een reglement vorm te geven. Er zijn vele keuzemogelijkheden om artikelen en criteria goed te formuleren. Bovendien maken de specifieke omstandigheden van elke gemeente maatwerk noodzakelijk. Reglementen dienen niet alleen steeds goedgekeurd te worden door een meerderheid in de gemeenteraad, een gemeenteraadsbesluit is ook onderworpen aan de voorgedijoverheid, de hogere overheid. Het kan zowel om de gouverneur als om de Vlaamse Regering gaan. Zij dienen de wettelijkheid van de reglementen te toetsen.²⁶

²⁶ Redig G., Bauwens A. en Ipermans M. (2001), *Tandem. Samenwerking van vereniging en gemeente*, Koning Boudewijnstichting, Brussel

3.5.2 Het Cultuurpact

“De cultuurpactwet en het cultuurpactdecreet zijn van toepassing op alle maatregelen, initiatieven, beslissingen, ... van alle overheden op het terrein van cultuurbeleid. Hieronder vallen het jeugdbeleid, sportbeleid, cultuurbeleid, toerisme, vrijetijdsbesteding, [...]”²⁷

Het Cultuurpact kwam begin jaren 70 tot leven en is vandaag de dag wellicht nog steeds de belangrijkste wet en decreet in de culturele sector.²⁸ Het feit dat het gemeentebestuur steeds een belangrijkere rol inzake het lokale cultuur-, sport- en jeugdbeleid toebedeeld krijgt, verandert het belang en de toepassing van het Cultuurpact niet. We onderscheiden twee inhoudelijke krachtlijnen. Enerzijds werd de nadruk gelegd op de bescherming van ideologische en filosofische minderheden. Dit wil zeggen geen uitsluiting van ideologische, filosofische, levensbeschouwelijke en politieke strekkingen en geen overmatig gewicht van een bepaalde ideologische strekking. Anderzijds nam men op dat de gebruikers betrokken moeten worden bij de beleidsvoering.

Een belangrijk gevolg van het Cultuurpact is het bestaan van de adviesorganen zoals cultuurraad, jeugdraad en sportraad. Op deze manier moet het gemeentebestuur de gebruikers en alle ideologische en filosofische strekkingen betrekken bij de voorbereiding en uitvoering van het beleid voor cultuur, jeugd en sport.

Een soortgelijke vraag om ondersteuning moet naar een soortgelijk beleidsantwoord leiden. Dit is ook bekend als het conditionele gelijkheidsbeginsel.²⁸ Dit principe stelt dat vergelijkbare verenigingen door de overheid gelijk behandeld moeten worden behalve indien er gegronde redenen zijn om een ongelijke behandeling te motiveren. Mogelijkheden zijn bijvoorbeeld een specifieke doelgroep zoals personen met een handicap, een plots opgetreden probleem, ... Dit principe vereist dan wel dat de bewijslast ter verantwoording van de ongelijke behandeling bij het gemeentebestuur berust.²⁸

Dit gelijkheidsbeginsel wordt vaak aangehaald wanneer het gaat om het ter beschikking stellen van infrastructuur. Eigenlijk mag een gemeente dus slechts permanent een infrastructuur ter beschikking stellen van een specifieke instelling of gebruiker, indien zij in staat is binnen een redelijke termijn een gelijkaardig voordeel toe te kennen aan de andere gelijkaardige instellingen die erom vragen. In de praktijk wordt dit echter zeer moeilijk toepasbaar. Men kan het Cultuurpact hier interpreteren in de zin dat de gemeente moeite moet doen om andere verenigingen vergelijkbare steun te geven.

²⁷ Redig G., Bauwens A. en Ipermans M. (2001), “*Tandem. Samenwerking van vereniging en gemeente*”, Koning Boudewijnstichting, Brussel, p. 48

²⁸ Redig G., Bauwens A. en Ipermans M. (2001), “*Tandem. Samenwerking van vereniging en gemeente*”, Koning Boudewijnstichting, Brussel

Daarnaast bepaalt het cultuurpact ook de manieren waarop de overheid via subsidies of dienstverlening de verenigingen kan ondersteunen.²⁹

3.5.3 Decreet op gemeentelijke raden voor cultuurbeleid

Dit decreet is eigenlijk het Cultuurpact, maar dan specifiek voor het gemeentelijk niveau. Het werd in 1991 ingevoerd, maar er gebeurden aanpassingen in 1993. Het decreet zegt dat de spelregels waarbinnen dit overleg en deze inspraak gebeuren plaatselijk worden vastgelegd. Elke jeugd-, sport- en cultuurraad heeft dus dezelfde opdrachten en basisregels, maar de manier van werken, de samenstelling, ... zullen plaatselijk sterk verschillen. Het gemeentebestuur moet minstens over één erkende adviesraad voor culturele zaken beschikken, maar het mogen er meerdere zijn en ze kunnen zich sterk specialiseren. Het gemeentebestuur moet deze adviesraden de kans op werken geven. Dit betekent onder andere administratieve ondersteuning (een ambtenaar-secretaris), een budget voor de werkingskosten (eventueel via subsidie) en voldoende en tijdige informatie over het gemeentelijk cultuurbeleid.³⁰

3.5.4 Wet op controle van toelagen

Door deze wet van 14 november 1983 wordt de overheid verplicht om te controleren of een subsidie of toelage besteed werd aan het doel waarvoor ze werd toegekend. Artikel 2 geeft een beschrijving van het begrip toelage volgens de wet: "Een toelage is elke tegemoetkoming, elk voordeel of elke hulp, ongeacht de vorm of de benaming ervan, met inbegrip van de zonder interest verleende terugvorderbare voorschotten, toegekend ter bevordering van voor het algemeen belang dienstige activiteiten, maar met uitsluiting van de prijzen die aan geleerden en kunstenaars voor hun werken worden verleend."³¹

De concrete gevolgen van deze wet voor het gemeentelijk sport-, jeugd- en cultuurbeleid zijn bijvoorbeeld dat elke vereniging of particulier die een toelage ontvangt ze moet gebruiken voor het doel dat recht gaf op de toelage en hij/zij moet het gebruik ervan kunnen rechtvaardigen. Het

²⁹ Zie bijlage 2 en 3 omtrent subsidiëring en dienstverlening

³⁰ Redig G., Bauwens A. en Ipermans M. (2001), "Tandem. Samenwerking van vereniging en gemeente", Koning Boudewijnstichting, Brussel

³¹ Redig G., Bauwens A. en Ipermans M. (2001), "Tandem. Samenwerking van vereniging en gemeente", Koning Boudewijnstichting, Brussel, p. 51

gemeentebestuur moet op haar beurt steeds duidelijk vermelden wat de aard en omvang van de toelage is, de gebruiksvoorwaarden en de manier waarop de rechthebbende zich moet verantwoorden. Voor dit laatste punt is de wet zeer gedetailleerd.³²

3.5.5 Voorwaarden eigen aan de gemeentelijke begroting

De gemeentelijke begroting volgt een geheel van heel specifieke, vastgelegde regels. De gemeentelijke begroting kan beschouwd worden als een geldgeworden beleidsnota. De begroting bevat dus ook alle geldelijke voorzieningen voor het ondersteuningsbeleid. Dit betekent dat wat niet in de begroting opgenomen werd, ook niet uitgevoerd zal worden.

Ook qua technische aspecten is de begroting erg belangrijk, bijvoorbeeld door de wijze en het moment waarop er geld kan betaald worden. Uiteindelijk is de formele goedkeuring van de begroting ook de finale goedkeuring van het ondersteuningsbeleid. Eens het begrotingsjaar afgesloten, zal de gemeenterekening een gedetailleerd beeld geven van welke subsidies er aan wie werden uitbetaald.³²

3.5.6 Andere systemen

Ook het decreet op gemeentelijk jeugdwerkbeleid uit 1993 is belangrijk. Het regelt de wijze waarop de Vlaamse Gemeenschap de gemeentebesturen subsidieert voor uitvoering van een goedgekeurd jeugdwerkbeleidsplan. De dialoog en de communicatie met diverse partners op het veld staan hierin uitdrukkelijk centraal. In het proces dat aan het jeugdwerkbeleid voorafgaat zijn er tevens enkele formele goedkeuringen van de jeugdraad vereist. Gelijkaardige decreten zijn er ook voor cultuur en sport.³³ Zo wordt in het decreet op gemeentelijke sportdiensten bepaald hoe het gemeentebestuur gesubsidieerd wordt door Bloso. Een van de voorwaarden is bijvoorbeeld dat het gemeentebestuur samen met de sportraad elk jaar een promotieplan voor sport uitwerkt.³⁴

³² Redig G., Bauwens A. en Ipermans M. (2001), "Tandem. Samenwerking van vereniging en gemeente", Koning Boudewijnstichting, Brussel

³³ Ministerie van de Vlaamse gemeenschap (2001), "Decreet van 13 juli 2001 houdende het stimuleren van een kwalitatief en integraal lokaal cultuurbeleid (B.S. 29 september 2001), gewijzigd bij het decreet van 30 juni 2006 houdende bepalingen tot begeleiding van de aanpassing van de begroting 2006", www.bloso.be/public/pdf/file.asp?filename=public/infotheek/Docs/decreet_lokaalcultuurbeleid.pdf, geraadpleegd op 2 april 2008

³⁴ Ministerie van de Vlaamse gemeenschap (1995), "Vlaamse gemeenschap, wetteksten, Decreet van 5 april 1995 houdende erkenning en subsidiëring van de gemeentelijke sportdiensten, de provinciale sportdiensten en de sportdienst van de Vlaamse Gemeenschapscommissie (B.S.20.IX.1995)", <http://www.bloso.be/public/infotheek/weteksten.asp>, geraadpleegd op 2 april 2008

4 VRIJWILLIGERS

Vrijwilligers betekenen een belangrijke meerwaarde voor de maatschappij. Enerzijds bieden vrijwilligers een antwoord op maatschappelijke noden waar economische organisaties of overheidsinstanties dit nalaten. Vanuit economisch oogpunt kan vrijwilligerswerk dan ook gezien worden als een productieve activiteit. Op deze manier kunnen verenigingen beroep doen op gratis arbeidskrachten om zo hun maatschappelijke doelstellingen te verwezenlijken. Anderzijds is vrijwilligerswerk ook vanuit sociologisch oogpunt zeer belangrijk. Het is een op anderen gerichte activiteit die ervoor zorgt dat mensen hun vrije tijd zinvol besteden, er vriendschappen groeien en personen actiever aan het maatschappelijke debat deelnemen.

Algemeen gesproken zijn de cijfers betreffende verenigingsgerelateerde materies weinig bekend in België.³⁵ Dit is ook zo voor het aantal vrijwilligers. Verschillende onderzoekers hebben al getracht ramingen te maken van het aantal vrijwilligers in België. In een publicatie van de Koning Boudewijnstichting³⁶ bevestigt men dat er doorheen de jaren al verschillende methoden toegepast werden. We spreken hier over zeer uiteenlopende manieren: bevraging van een steekproef van de bevolking, gesprekken met de vrijwilligersorganisatie, analyse van officiële databanken, ... Ze hebben meestal ofwel een specifiek economische ofwel een sociologische visie. Dit verschil in perspectief en het gebruik van verschillende definities en meetinstrumenten maakt het moeilijk om de beschikbare cijfergegevens te verzamelen en vergelijken.

4.1 Situatie vóór de Wet op de rechten van vrijwilligers

Een persoon die zich maatschappelijk wou engageren via vrijwilligerswerk kreeg soms met regels en beperkingen te maken die niet direct het maatschappelijk nut van vrijwilligerswerk naar waarde schatten.³⁷ Zo liep een werkloze, ondanks het doen van vrijwilligerswerk, het risico geschorst te worden als hij langdurig werkloos was. Arbeidsongeschikten konden al helemaal geen vrijwilligerswerk doen als ze hun uitkeringen wilden behouden.

³⁵ Sondervorst O., Boeraeve C. en Verdonck P. (2007), "Het vrijwilligersstatuut", Edi.pro, Meerbeek-Kortenbergh

³⁶ Koning Boudewijnstichting (2007), "De meting van het vrijwilligerswerk in België", Koning Boudewijnstichting, Brussel

³⁷ Molemans K. (2001), "Vrijwilligerswerk. Wat kan, mag en moet", Koning Boudewijnstichting, Brussel

Al in 2001 maakte men voorspellingen van de moeilijke weg naar een statuut voor vrijwilligers. "Meerdere ministeries moeten een regeling treffen om tot een statuut of toch een meer globale regeling te komen. Zo zou het federale Ministerie van Arbeid en Tewerkstelling initiatief moeten nemen om de arbeidsrechtelijke aspecten te heroriënteren. Verder is het aan het Ministerie van Sociale Zaken om een regeling te treffen enerzijds voor wat betreft de vrijstelling van RSZ-bijdragen en anderzijds voor wat betreft de mogelijkheden voor uitkeringsgerechtigden om vrijwilligerswerk te doen. Een belastingregeling moet in orde worden gebracht door het Ministerie van Financiën en een regeling om de overeenkomst te specificeren en de aansprakelijkheid op een aangepaste manier te regelen dient uitgewerkt door het Ministerie van Justitie. De Vlaamse overheid kan daarnaast zorgen voor een betere omkadering: de positie van de vrijwilliger in de organisatie verbeteren door opleiding, vorming en inspraak op te nemen in de erkennings- en subsidiecriteria van diverse regelgevingen".³⁸

Reeds in de legislatuur (1999-2003) waren er zonder succes parlementaire initiatieven ter verbetering van het vrijwilligerstatuut. Het wetsvoorstel betreffende de rechten van de vrijwilligers werd op 19 november 2003 ingediend door het geheel van democratische partijen uit de toenmalige meerderheid.

Het vroeg meer tijd om de discussie over het voorstel op gang te krijgen, dan om de meerderheid van de vertegenwoordigers te overhalen om ermee in te stemmen. De tekst van het voorstel was een versmelting van eerder gedane voorstellen, herschreven in het licht van talrijke verhoren en officiële adviezen.

4.2 Dé Wet op de rechten van vrijwilligers = Vrijwilligerswet

In 2005 werd dan eindelijk een wet goedgekeurd die een erkenning door de federale overheid inhoudt van het vrijwilligerswerk in heel België. De wet trad in werking op 1 augustus 2006, met uitzondering van de aansprakelijkheidsregeling en de verplichte verzekering. Deze twee delen werden pas toegepast vanaf 1 januari 2007. Vanaf het moment dat een organisatie één vrijwilliger inschakelt, wordt de wet van toepassing. Grote organisaties krijgen een grotere verantwoordelijkheid opgelegd over hun vrijwilligers; voor kleine organisaties is de administratieve last zo minimaal mogelijk gehouden terwijl er toch voldoende bescherming is.

De wet betreffende de rechten van de vrijwilliger is federaal geregeld. Dat wil zeggen dat elke organisatie die met vrijwilligers werkt en in België gevestigd is de wettelijke regeling moet volgen.

³⁸ Molemans K. (2001), *"Vrijwilligerswerk. Wat kan, mag en moet"*, Koning Boudewijnstichting, Brussel, p. 146

Dat betekent echter niet dat men de Vlaamse regelgeving langs zich mag neerleggen. De Vlaamse regelgeving legt via decreten bepaalde striktere voorwaarden op. Het gaat hierbij vaak om voorwaarden die samenhangen met het toekennen van een subsidie.

Door deze wet kwam er enerzijds meer openheid in de relaties tussen organisatie, vrijwilliger en overheid en anderzijds was er nu rechtszekerheid. Ook in de brochure van Steunpunt Vrijwilligerswerk beschrijft men het belang van regels. Zij benadrukken dat samenleven niet mogelijk is zonder goede regels. De spelregels in ons dagelijkse leven krijgen een meer formele naam zijnde 'wetten'. Deze Vrijwilligerswet is speciaal ontworpen om vrijwilligers beter te beschermen tijdens hun activiteiten. De wet omtrent vrijwilligers is niet eenvoudig omdat ze met verschillende rechtsgebieden te maken heeft zoals aansprakelijkheidsrecht, arbeidsrecht, sociaal recht en fiscaal recht.³⁹

De wet legt zowel aan de organisatie als aan de vrijwilliger bepaalde rechten en plichten op. Kort samengevat zorgt de Vrijwilligerswet ervoor dat vrijwilligers een betere wettelijke bescherming krijgen dan voorheen. Het wordt voor mensen met een vervangingsinkomen, zoals bijvoorbeeld werklozen, bruggepensioneerden en personen met een leefloon, makkelijker om zonder al te veel administratieve verplichtingen als vrijwilliger aan de slag te gaan.

4.3 Definiëring begrippen van de Vrijwilligerswet

4.3.1 Definiëring 'vrijwilligerswerk'

"Voor de toepassing van deze wet wordt verstaan onder:1° vrijwilligerswerk: elke activiteit die onbezoldigd en onverplicht wordt verricht; die verricht wordt ten behoeve van één of meer personen, andere dan degene die de activiteit verricht, van een groep of organisatie of van de samenleving als geheel, die ingericht wordt door een organisatie anders dan het familie- of privé-verband van degene die de activiteit verricht en die niet door dezelfde persoon en voor dezelfde organisatie wordt verricht in het kader van een arbeidsovereenkomst, een dienstencontract of een statutaire aanstelling;"⁴⁰

³⁹ Vananderoye P. (2006), "*Vrijwilligerswerk organiseren: de regels van het spel*", Steunpunt Vrijwilligerswerk, Hasselt

⁴⁰ Kruispuntbank Wetgeving (2005), "*Wet betreffende de rechten van vrijwilligers. Artikel 3 1°*", <http://www.ejustice.just.fgov.be/wet/wet.htm>, geraadpleegd op 7 februari 2008

Naargelang de auteur onderscheidt men vijf, zes of zeven criteria waaraan voldaan moet worden om te spreken van vrijwilligerswerk in de zin van de wet. Ik sluit me aan bij het gebruik van zes criteria:

A. Activiteit

De activiteit kan bijvoorbeeld zijn het organiseren, plannen of begeleiden. Hier zit het grote verschil met lidmaatschap en dus louter participatie.

B. Onbezoldigd karakter

'Onbezoldigd' sluit echter niet uit dat vrijwilligers een vergoeding mogen ontvangen. De vrijwilliger wordt hier niet rijker van want het gaat om een terugbetaling van de onkosten die de vrijwilliger eigenlijk heeft voorgeschoten aan de organisatie. Ik verwijs voor meer informatie naar het deel 4.8 volledig gewijd aan onkostenvergoedingen.

C. Onverplicht karakter

Geen enkele persoon of organisatie kan iemand verplichten om zich als vrijwilliger in te zetten. Een vrijwilliger zet vrijwillig de stap. Meer concreet betekent dit dat het initiatief tot vrijwilligerswerk niet juridisch afdwingbaar is. Het is belangrijk hierbij te duiden dat dit echter niet betekent dat men als vrijwilliger doet wat men zelf wil. "Vrijwilligheid is niet hetzelfde als vrijblijvendheid."⁴¹ Het engagement tot vrijwilligerswerk betekent niet dat iemand een vrijwillig op zich genomen taak naar eigen goeddunken kan uitvoeren. Wanneer een vrijwilliger accepteert om een taak uit te voeren, aanvaardt hij om deze uit te voeren volgens de voorwaarden zoals deze door de organisatie bepaald zijn. Deze voorwaarden moet dan voorafgaand in een organisatienota of een overeenkomst voor vrijwilligerswerk gedefinieerd worden.⁴²

Desondanks kan een vrijwilliger echter op elk moment beslissen om de taak niet langer uit te voeren. Door zijn taak niet langer uit te voeren zal de vrijwilliger er wel op dienen toe te zien dat dit in zijn hoofd geen zware fout inhoudt. Dit zou betekenen dat hij aansprakelijk zou zijn ten opzichte van derden. Het kan bovendien zijn dat een overeenkomst verplichtingen oplegt aan de vrijwilliger.

⁴¹ Molemans K. (2001), "Vrijwilligerswerk. Wat kan, mag en moet", Koning Boudewijnstichting, Brussel, p. 34

⁴² Zie ook 4.3.3 Definiëring organisatie

D. Ten behoeve van

Het engagement van de vrijwilliger moet als doel hebben een ander te helpen. Soms werkt men hier dan ook met een herkennings-, onderscheidings- of toepassingsstelsel genaamd ASG, afkorting voor Altruïsme, Structuur en Graad van Belangrijkheid⁴³. We vinden hiervan ook andere varianten. Zo spreekt men soms ook van een ASD-systeem: Altruïsme, Structuur en Diepgang van belang⁴⁴. Dit is een zogenaamde drievoudige test om te bepalen of een activiteit onderworpen is aan de wet.

Criteria	Vrijwilligerswet
Alle drie de criteria voldaan	Vrijwilligerswet zeker van toepassing
Twee van de drie criteria voldaan	Vrijwilligerswet meer dan waarschijnlijk van toepassing
Slechts één van de drie criteria voldaan	Vrijwilligerswet niet van toepassing

Figuur 3 : Schema toepassing vrijwilligerswet (eigen verwerking bron⁴⁵)

criterium 1 Altruïsme: prestatie die verricht wordt door de vrijwilliger wordt hoofdzakelijk ten behoeve van een andere persoon gesteld dan welke de activiteit verricht

criterium 2 Structuur: een zekere vorm van structuur zoals herhaling in de tijd, methode, georganiseerd kader, ...

criterium 3 Graad van belangrijkheid / Diepgang van belang: prestatie moet een bepaalde belangrijkheid hebben

⁴³ Sondervorst O., Boeraeve C. en Verdonck P. (2007), "Het vrijwilligersstatuut", Edi.pro, Meerbeek-Kortenbergh

⁴⁴ Coeckelbergh D. (2007), "Vrijwilligersstatuut", Standaard Uitgeverij Antwerpen

⁴⁵ Sondervorst O., Boeraeve C. en Verdonck P. (2007), "Het vrijwilligersstatuut", Edi.pro, Meerbeek-Kortenbergh, p. 32

Tabel 5 : Voorbeelden toepassing vrijwilligerswet (eigen verwerking bron⁴⁶)

Voorbeeldsituatie	A	S	D	Vrijwilligerswet G
Een automobilist helpt een andere automobilist bij pech op de weg	X			Niet van toepassing
Een persoon brengt uitzonderlijk een leraar naar huis	X			Niet van toepassing
Een persoon deelt (al dan niet occasioneel) drankbonnetjes uit op de fondsenwervingsdag van de organisatie	X		X	Waarschijnlijk van toepassing
Een persoon is verantwoordelijke evenementen ter verdediging van de rechten van de papegaaien ARA	X	X	X	Zeker van toepassing
Een persoon is bestuurder van een vzw tegen terugbetaling van de onkosten en zonder bijkomende vergoeding	X	X	X	Zeker van toepassing

E. Ingericht door een organisatie buiten het loutere familie- of privé-verband

Dit deel van de wet impliceert dat vrijwilligerswerk georganiseerd wordt door een structuur buiten het familie- of privé-verband van de persoon die het vrijwilligerswerk verricht. Dit betekent dat het gaat om feitelijke verenigingen, vzw's, internationale organisaties, ...

⁴⁶ Sondervorst O., Boeraeve C. en Verdonck P. (2007), "Het vrijwilligersstatuut", Edi.pro, Meerbeek-Kortenbergh, p. 32-34

F. Niet door dezelfde persoon en voor dezelfde organisatie verricht in het kader van een arbeidsovereenkomst, een dienstencontract of een statutaire aanstelling

Men kan geen taak als vrijwilliger opnemen bij de eigen werkgever als men die taak daar al beroepshalve uitvoert. Volledig andere vrijwilligerstaken kunnen wel. Op deze manier vermijdt men dat vrijwilligers een goedkoop alternatief zijn voor arbeid die normalerwijze betaald wordt.

4.3.2 Definiëring 'vrijwilliger'

Veel mensen zetten zich in voor anderen of voor de samenleving. Ze zijn in hun vrije tijd actief in allerlei soorten verenigingen: jeugd, sport, cultuur, hobbyclub, parochie, actiegroep, vakbond, beroepsvereniging, adviesraad, schoolraad, ... Vaak zetten ze zich in voor het bestuur, de coördinatie, de organisatie of de begeleiding van activiteiten, de administratie, de verzorging van externe contacten, hulpverlening en ondersteuning, klusjes, tombola's, Ze geven zich het etiket 'vrijwilliger', maar niet iedereen die zich inzet voor anderen is automatisch een vrijwilliger.

Een vrijwilliger is "elke natuurlijke persoon die een in 1° bedoelde activiteit verricht"⁴⁷. Het betreft dus elke natuurlijke persoon die een activiteit verricht die beantwoordt aan de voorwaarden van het vrijwilligerswerk zoals ik in het vorige punt aangehaald heb. Aangezien het om een natuurlijk persoon gaat, kan een vennootschap, vzw, school, jeugdbeweging, ... geen vrijwilligerswerk doen. Zij verrichten de niet-winstgevende activiteiten waartoe ze zich verbonden hebben via hun maatschappelijk doel. Dit is dus in strijd met het criterium van onverplicht karakter. Alleen personen kunnen onverplicht iets doen.

Enkele begrippen hebben nood aan een duidelijke verklaring:

Lid of vrijwilliger (link met criterium activiteit)

Zoals reeds aangehaald is het belangrijk dat de vrijwilliger meer doet dan gewoon deelnemen of lid zijn. Zo onderscheiden we een 'puur' lid van een vrijwilliger. Een puur lid neemt deel aan de activiteiten en consumeert de activiteiten als het ware. Een vrijwilliger is een lid dat actief meehelpt met de planning, organisatie of uitvoering van de activiteiten.

Bestuurder of vrijwilliger (link met criterium onbezoldigd)

Voor zover bestuurders geen bezoldigd mandaat opnemen of geen prestatiegelden ontvangen, zijn ze vrijwilligers.

⁴⁷ Kruispuntbank Wetgeving (2005), "Wet betreffende de rechten van vrijwilligers. Artikel 3 2°", <http://www.ejustice.just.fgov.be/wet/wet.htm>, geraadpleegd op 7 februari 2008

Personeelslid en vrijwilliger (link met criterium vrijwilliger en tewerkgesteld)

Mensen die in een organisatie betaald werken, mogen geen vrijwilligerswerk doen dat in het verlengde ligt van hun betaalde activiteiten. Dit is om situaties te vermijden waarbij een werkgever misbruik zou maken van zijn werknemers.

4.3.3 Definiëring van 'organisatie'

Een organisatie is "elke feitelijke vereniging of private of publieke rechtspersoon zonder winstoogmerk die werkt met vrijwilligers, waarbij onder rechtspersoonlijkheid van twee of meer personen die in onderling overleg een activiteit organiseren met het oog op de verwezenlijking van een onbaatzuchtige doelstelling, met uitsluiting van enige winstverdeling onder haar leden en bestuurders, en die een rechtstreeks controle uitoefenen op de werking van de vereniging."⁴⁸ Het is dus irrelevant of het gaat om een organisatie met of zonder rechtspersoonlijkheid, groot of klein, erkend of niet erkend door overheid, gesubsidieerd of niet, ...

Voor een vrijwilliger het vrijwilligerswerk mag aanvangen dient de organisatie hem bepaalde informatie ter beschikking te stellen. Artikel 4 van de Wet van de rechten van de vrijwilliger geeft een opsomming van de elementen⁴⁹. In een notendop gaat het ondermeer over de afgesloten verzekeringen, de onkostenvergoedingen, doel van de organisatie, geheimhoudingsplicht, ... De organisatie mag zelf bepalen op welke manier ze deze informatie geeft. Soms wordt de vrijwilliger gevraagd om te ondertekenen voor ontvangst maar dit is niet verplicht.

4.4 Vrijwilligerswerk: specifieke categorieën personen

4.4.1 Minimumleeftijd

Voor vrijwilligerswerk is er een minimumleeftijd van 16 jaar (of het jaar waarin men 16 wordt). Dit wordt bepaald door de arbeidswetgeving. Jongeren en kinderen die jonger zijn, mogen wel mee actief zijn maar onder strikte voorwaarden. Ze mogen bijvoorbeeld niet regelmatig ingezet worden en enkel bij activiteiten die verantwoord zijn.

⁴⁸Kruispuntbank Wetgeving (2005), "*Wet betreffende de rechten van vrijwilligers. Artikel 3 3°*", <http://www.ejustice.just.fgov.be/wet/wet.htm>, geraadpleegd op 7 februari 2008

⁴⁹ Kruispuntbank Wetgeving (2005), "*Wet betreffende de rechten van vrijwilligers. Artikel 4*", <http://www.ejustice.just.fgov.be/wet/wet.htm>, geraadpleegd op 20 mei 2008

4.4.2 Werklozen

“Een uitkeringsgerechtigde werkloze kan met behoud van uitkeringen vrijwilligerswerk uitoefenen, op voorwaarde dat hij dit vooraf en schriftelijk aangeeft bij het werkloosheidsbureau van de Rijksdienst voor arbeidsvoorziening. De directeur van het werkloosheidsbureau kan de uitoefening van de activiteit met behoud van uitkeringen, verbieden of slechts aanvaarden binnen bepaalde perken, indien hij aantoont:

- 1° dat deze activiteit niet de kenmerken vertoont van vrijwilligerswerk als bedoeld in deze wet;
- 2° dat de activiteit, gezien de aard, de omvang en de frequentie ervan of gezien het kader waarin zij wordt uitgeoefend, niet of niet langer de kenmerken vertoont van een activiteit die in het verenigingsleven gewoonlijk door vrijwilligers wordt verricht;
- 3° dat de beschikbaarheid voor de arbeidsmarkt van de werkloze zou verminderen. Indien binnen twee weken na de ontvangst van een volledige aangifte geen beslissing genomen is, wordt de uitoefening van de onbezoldigde activiteit met behoud van uitkeringen, geacht aanvaard te zijn. Een eventuele beslissing houdende een verbod of een beperking, genomen buiten deze termijn, heeft slechts gevolgen voor de toekomst, behalve indien de activiteit niet onbezoldigd was. [...]”⁵⁰

Individuele toelating

Een werkloze kan, mits akkoord van de directeur, een vrijwillige en gratis activiteit voor een privé-persoon uitoefenen, indien deze activiteit niet plaatsvindt in de professionele sfeer. Vereist is dat de activiteit het voorwerp heeft uitgemaakt van een voorafgaandelijke aangifte bij het werkloosheidsbureau. Deze voorafgaandelijke aangifte moet schriftelijk gedaan worden. Zij vermeldt de identiteit van de partijen, de aard, de duur, de frequentie en de plaats van het werk en wordt door beide partijen ondertekend.⁵¹

Belangrijke kanttekening hierbij is het feit dat bij vooraf aangegeven activiteiten het vermoeden van ‘niet vergoed zijn’ geldt. Omgekeerd wordt vermoed dat niet-aangegeven activiteiten vergoed worden.

⁵⁰ Kruispuntbank Wetgeving (2005), “Wet betreffende de rechten van vrijwilligers. Artikel 13”, <http://www.ejustice.just.fgov.be/wet/wet.htm>, geraadpleegd op 7 februari 2008

⁵¹ Sondervorst O., Boeraeve C. en Verdonck P. (2007), “Het vrijwilligersstatuut”, Edi.pro, Meerbeek-Kortenbergh

Algemene vergunning

De RVA kan ook op algemene wijze een organisme of een vereniging toelaten om uitkeringsgerechtigde werklozen vrijwillig en onbezoldigd aan het werk te stellen. Er zijn in dit systeem twee mogelijkheden. Enerzijds 'de algemene vergunning met vrijstelling van individuele aangifte'. In dit geval dient de werkloze geen formaliteiten in acht te nemen, noch ten opzichte van zijn uitbetalingsinstelling, noch ten opzichte van het werkloosheidsbureau. Het is de werkloze toegestaan de vrijwillige en onbezoldigde activiteit uit te oefenen binnen de grenzen van de algemene vergunning. Anderzijds 'de algemene vergunning zonder vrijstelling van individuele aangifte'. In dit geval dient de werkloze het nummer van de algemene vergunning te vermelden bij indienen van het individuele formulier. Het werkloosheidsbureau zal de vergunning aan de werkloze kunnen toestaan of hem deze weigeren.⁵²

4.4.3 Bruggepensioneerden

Net zoals bij werklozen beoordeelt de RVA of het vrijwilligerswerk mag gebeuren⁵³. Op voorwaarde dat de vrijwillige activiteit en de ontvangen vergoeding aangegeven zijn, mag de bruggepensioneerde vergoedingen ontvangen hem toegekend binnen het kader van de activiteiten die hij uitvoert als vrijwilliger of als sportamateur. Deze vergoedingen dienen te worden toegestaan als het terugbetalen van de gemaakte kosten.⁵²

Ook hier zien we zowel een systeem van individuele vergunning als van algemene vergunning. In het eerste geval dient de bruggepensioneerde zijn vrijwillige activiteit aan te geven: ofwel bij de aanvraag van zijn brugpensioen ofwel voorafgaandelijk aan de activiteit indien uitoefening tijdens brugpensioen. In het andere geval bekomt de vereniging een algemene vergunning van de RVA.

4.4.4 Arbeidsongeschikten / uitkeringsgerechtigden van Ziekenfonds

De persoon die een uitkering ontvangt van het Ziekenfonds moet, net als voor het bestaan van de Vrijwilligerswet, een schriftelijke aanvraag doen bij de adviserende geneesheer.⁵⁴ De adviserende geneesheer beoordeelt dan of het vrijwilligerswerk verenigbaar is met de algemene gezondheidstoestand van de kandidaat vrijwilliger. Oordeelt hij 'verenigbaarheid', dan mag de

⁵² Sondervorst O., Boeraeve C. en Verdonck P. (2007), "Het vrijwilligersstatuut", Edi.pro, Meerbeek-Kortenberg

⁵³ Kruispuntbank Wetgeving (2005), "Wet betreffende de rechten van vrijwilligers. Artikel 14", <http://www.ejustice.just.fgov.be/wet/wet.htm>, geraadpleegd op 7 februari 2008

⁵⁴ Kruispuntbank Wetgeving (2005), "Wet betreffende de rechten van vrijwilligers. Artikel 15", <http://www.ejustice.just.fgov.be/wet/wet.htm>, geraadpleegd op 7 februari 2008

persoon vrijwilligerswerk verrichten; oordeelt hij 'onverenigbaarheid', dan mag men geen vrijwilligerswerk doen.⁵⁵

4.4.5 Personen met een leefloon

"Onder de voorwaarden volgens de nadere regels die de Koning bij een besluit vastgesteld na overleg in de Ministerraad bepaalt, zijn het verrichten van vrijwilligerswerk en het ontvangen van een in artikel 10 bedoelde vergoeding, verenigbaar met het recht op het leefloon."⁵⁶ Bij K.B. stelt men dat de persoon die een leefloon ontvangt aan zijn/haar dossierbeheerder moet melden dat men vrijwilligerswerk zal doen. Dit werd vroeger niet zo expliciet gesteld.

4.4.6 Vreemdelingen

Het bezit van een arbeidskaart volstaat niet om aan vrijwilligerswerk te doen. Ook voor mensen zonder papieren en asielzoekers waarbij de procedure nog loopt, is het niet mogelijk om vrijwilligerswerk uit te voeren. Momenteel mogen enkel vreemdelingen uit de Europese Unie en gelijkgestelde vreemdelingen zonder problemen vrijwilligerswerk doen.⁵⁷ Natuurlijk moeten ook zij voldoen aan de eventuele formaliteiten die voor iedereen gelden.⁵⁵

4.5 Belangrijke cijfers vrijwilligers

4.5.1 Aantal vrijwilligers en evolutie

Zoals ik reeds aanhaalde in de inleiding is er veel onduidelijkheid over het cijfermateriaal in deze gebieden. Volgens de Koning Boudewijnstichting varieert het aantal individuen dat in België aan vrijwilligerswerk doet, al naargelang de studie, tussen 1 miljoen en 1,4 miljoen.⁵⁸ Als we dit vertalen naar de bevolking betekent dit dat 10 à 14% van de Belgische bevolking als vrijwilliger

⁵⁵ Sondervorst O., Boeraeve C. en Verdonck P. (2007), "*Het vrijwilligersstatuut*", Edi.pro, Meerbeek-Kortenbergh

⁵⁶ Kruispuntbank Wetgeving (2005), "*Wet betreffende de rechten van vrijwilligers. Artikel 16*", <http://www.ejustice.just.fgov.be/wet/wet.htm>, geraadpleegd op 7 februari 2008

⁵⁷ Kruispuntbank Wetgeving (2005), "*Wet betreffende de rechten van vrijwilligers. Artikel 9*", <http://www.ejustice.just.fgov.be/wet/wet.htm>, geraadpleegd op 7 februari 2008

⁵⁸ Marée M., Gijssels C., Loose M., Rijpens J., Franchois E. (2008) *Verenigingen in België. Een kwantitatieve en kwalitatieve analyse van de sector*, Koning Boudewijnstichting, Brussel

bezig is. In Limburg alleen zijn er naar schatting meer dan 120 000 vrijwilligers actief in een sportclub, jeugdbeweging,⁵⁹

Een eerste probleem bij deze cijfers is het feit dat sommige studies geen onderscheid maken naar occasioneel of regelmatig engagement. Het percentage ligt dan tussen de 12 en 20%. Deze variatie kunnen we dus verklaren door de verschillende onderzoekswijzen van de auteurs met betrekking tot frequentie, type, de bestudeerde populatie...

De Koning Boudewijnstichting ging ook voor de verschillende bestaande onderzoeken na wat de evolutie van het aantal vrijwilligers is. Over het algemeen blijkt dat de meeste studies een stijgend aantal vrijwilligers noteren over het afgelopen decennium.

4.5.2 De tijd die aan vrijwilligerswerk wordt besteed

Uitgedrukt in VTE (voltijdse equivalenten) wordt het vrijwilligerswerk in België door de verschillende studies geschat op gaande van iets meer dan 76 000 tot bijna 249 000 voltijdse betrekkingen.⁶⁰

Als we nu het aantal vrijwilligers in rekening brengen, krijgen we volgende schattingen.

76 000 VTE / 1 000 000 vrijwilligers = 0,076 0,076 * 38u/week = 2,88 u/week

249 000 VTE / 1 000 000 vrijwilligers = 0,249 0,249 * 38u/week = 9,46 u/week

Volgens de enquêtes die bij de individuen werden uitgevoerd, bedraagt het volume vrijwillige prestaties tussen de 4 à 5 uur per week, met een grote onderlinge variatie tussen de vrijwilligers, aangezien sommigen blijkbaar meer dan 10 uur per week vrijwilligerswerk verrichten en anderen minder dan een uur per week.

⁵⁹ Vananderoye P. (2006), "Vrijwilligerswerk organiseren: de regels van het spel", Steunpunt Vrijwilligerswerk, Hasselt

⁶⁰ Koning Boudewijnstichting (2007), "De meting van het vrijwilligerswerk in België. Vrijwilligerswerk als 'graadmeter' voor het gezondheidsgehalte van een samenleving", Koning Boudewijnstichting, Brussel

4.5.3 De verdeling van het vrijwilligerswerk over de sectoren en activiteiten

Uit datzelfde rapport van de Koning Boudewijnstichting blijkt dat vrijwilligerswerk in verenigingen uit alle sectoren plaatsvindt.⁶¹ Er zijn echter grote verschillen in de verdeling van het vrijwilligerswerk over de verschillende activiteitentakken te vinden. Zo is het vrijwilligerswerk zeer sterk vertegenwoordigd in de culturele sector, alsook in de sector van sport en vrije tijd.

Vrijwilligers lijken zich voornamelijk te engageren in verenigingen die diensten verlenen aan hun leden en in verenigingen die wat hun activiteiten betreft sterk aanleunen bij het lokale leven. In het bijzonder vinden we veel vrijwilligers terug in verenigingen voor sociale dienstverlening, buurtcomités, parochiale verenigingen en actiegroepen. Omgekeerd onderlijnen andere studies dat er minder vrijwilligers te vinden zijn in verenigingen die enkel op vrijwilligerswerk een beroep doen maar toch opereren in een sterk geprofessionaliseerde sector. Dit is met name het geval voor de gezondheidssector, het onderwijs en het onderzoek.

De meest voorkomende taken zijn het organiseren van activiteiten, het verzorgen van de administratie, het deelnemen aan Raad van Bestuur, ... Het valt op dat vrijwilligers over het algemeen meerdere activiteiten uitvoeren in de schoot van de organisaties die beroep op hen doen.

4.5.4 Economisch oogpunt vrijwilligerswerk

Vanuit een strikt economisch perspectief hebben twee auteurs getracht de monetaire waarde van het vrijwilligerswerk dat in verenigingen in België wordt verricht in te schatten. Hun studie heeft betrekking op verenigingen die naast vrijwilligers ook bezoldigd personeel tewerkstellen, met uitzondering van de scholen.

"Deze monetaire schatting van het vrijwilligerswerk laat toe het enerzijds als productiefactor te beschouwen en anderzijds als een bron die gratis door de huishoudens aan de verenigingen ter beschikking wordt gesteld. Als men het vrijwilligerswerk als productiefactor beschouwt, dan verhoogt de monetaire waardebepaling ervan vanzelfsprekend de waarde van de productiefactor arbeid waarvan het gewicht, in de betreffende studie, meer dan 55 tot 60,6% van de kosten van de verenigingen bedraagt. Parallel daarmee vertaalt de stijging van de kosten zich ook in een stijging van de waarde van de productie en van de toegevoegde waarde van de verenigingen ten beloop van 2,26 miljard euro, ofwel een stijging met 18,6%. Omgekeerd aan deze stijging van de productiekosten vertaalt de monetaire waardering van het vrijwilligerswerk zich voor de

⁶¹ Koning Boudewijnstichting (2007), *"De meting van het vrijwilligerswerk in België. Vrijwilligerswerk als 'graadmeter' voor het gezondheidsgehalte van een samenleving"*, Koning Boudewijnstichting, Brussel

organisaties in een equivalente stijging van supplementaire middelen onder de vorm van een monetaire transfer afkomstig van de gezinnen. Deze operatie leidt ertoe dat de bijdrage van de gezinnen (onder de vorm van giften en bijdragen) aan het verenigingsleven in feite met 2,5 moet vermenigvuldigd worden⁶².

Ook in andere literatuur benadrukt men de economische waarde van vrijwilligerswerk. Men onderscheidt er drie economische functies. De eerste functie bestaat uit het feit dat er werk uitgevoerd wordt dat binnen een gewone economische markt mogelijk minder of helemaal niet interessant is voor aandeelhouders van het traditionele bedrijfsleven. Dit komt door de lage rentabiliteit. De tweede economische functie is het kostenbesparende en outputverhogende karakter van vrijwilligerswerk op de rekeningen van de organisaties. Bovendien is vrijwilligerswerk ook kostenbesparend voor de overheid en dus indirect voor de hele samenleving. Dit is meteen de derde en laatste functie.⁶³

Tabel 6 : Monetair gewicht vrijwilligerswerk per sector (eigen verwerking bron⁶⁴)

Sector	Monetair gewicht aan vrijwilligerswerk in euro per kalenderjaar
Cultuur, sport, spel	1 666 787 000
Opvoeding en research	15 462 000
Gezondheid	48 814 000
Sociale actie	289 159 000
Verdediging van rechten, belangen en overtuigingen	17 389 000
Andere	358 699 000
TOTAAL	2 396 310 000

⁶² Koning Boudewijnstichting (2007), "De meting van het vrijwilligerswerk in België. Vrijwilligerswerk als 'graadmeter' voor het gezondheidsgehalte van een samenleving", Koning Boudewijnstichting, Brussel, p.36

⁶³ Coeckelbergh D. (2007), "Vrijwilligersstatuut", Standaard Uitgeverij Antwerpen

⁶⁴ Coeckelbergh D. (2007), "Vrijwilligersstatuut", Standaard Uitgeverij Antwerpen, p. 76 oorspronkelijk tabel volgens Mertens S. (2001)

Op deze manier bekijken we even hoeveel het zou kosten als we het vrijwilligerswerk moesten inkopen. De totale waarde van het vrijwilligerswerk in één kalenderjaar is ongeveer gelijk aan 2,4 miljard euro. We zien duidelijk dat cultuur, sport en spel hierin het grootste aandeel heeft. Ook hier zien we dat er geen eenduidige schattingen zijn. Waar de Koning Boudewijnstichting spreekt van 2,26 miljard euro als monetaire waarde van het vrijwilligerswerk, spreekt men hier zelfs van 2,4 miljard euro.

Als het geheel van verenigingen het vrijwilligerswerk zouden moeten betalen, zou de totale loonkost van de verenigingen met 23% omhoog gaan. Ook hier gaat het echter om vrijwilligers in organisaties met personeel. Als gevolg stijgt de bijdrage van deze organisaties aan het bbp met ongeveer 18,6%. De financiële waarde van de bijdrage van gezinnen aan het verenigingsleven in vrijwilligerswerk is 250% van wat gezinnen met schenkingen en bijdragen aan verenigingen geven.⁶⁵

4.6 Het profiel van de vrijwilligers

In het praktijkboek voor vrijwilligerswerk onderscheidt men twee types vrijwilligers. Ik neem de tabel over waarin men de belangrijkste verschillen tussen beide aanhaalt.

⁶⁵ Marée M., Gijssels C., Loose M., Rijpens J., Franchois E. (2008) "Verenigingen in België. Een kwantitatieve en kwalitatieve analyse van de sector", Koning Boudewijnstichting, Brussel

Verschilpunten	Klassieke vrijwilliger	Nieuwe vrijwilliger
Cultuur van de vrijwilliger	Traditionele culturele identificatiethema's	Individualisering, postmodern, reflexief bewust
Keuze van de organisatie door de vrijwilliger	Cultureel gekozen, loyaliteit aan de organisatie, gedelegeerd leiderschap, stevig uitgebouwde structuur	Persoonlijke interessesfeer, variërende loyaliteit, basisdemocratie, lossere netwerken
Keuze van actieterrein door de vrijwilliger	Cultureel bepaald, inclusief en exclusief, abstract	Nieuwe gemeenschappelijkheid, dialectiek globaal-lokaal, concreet, op basis van concrete maatschappelijke thema's
Keuze van activiteiten door de vrijwilliger	Cultureel bepaald, in functie van de behoefte van de organisatie	Zowel in functie van eigen behoeften, als in functie van de behoeften van de organisatie
Duur en type van engagement	Langdurig tot levenslang, frequent, intens	Mogelijk kort tot zeer kort, meer afgebakend, ongebonden of minder gebonden
Type relatie met begunstigde	Eenzijdige inzet	Wederkerig, verbonden aan eigen zoektocht naar identiteit en zingeving

Figuur 4 : Verschil klassieke en nieuwe vrijwilliger (eigen verwerking bron⁶⁶)

Net zoals bij het cijfermateriaal omtrent vrijwilligerswerk worden we ook hier geconfronteerd met veel verschillen in de literatuur. De geobserveerde verschillen in de studies kunnen we echter meestal wijten aan een verschillende definiëring van vrijwilligerswerk.

4.6.1 Vrijwilligers naar geslacht

Qua geslacht van de vrijwilligers zijn de meeste studies het erover eens dat de verhouding mannen-vrouwen niet erg verschilt. Uit literatuur blijkt dat er iets meer mannen dan vrouwen zich inzetten als vrijwilliger. Het verschil zit hem vooral in de sector waar men vrijwilligerswerk doet.

⁶⁶ Coeckelbergh D. (2007), "Vrijwilligersstatuut", Standaard Uitgeverij Antwerpen, p. 86

Vrouwen zetten zich meer in voor de sociale dienstverlening en de verzorgende sector, terwijl mannen eerder in sportverenigingen actief zijn. We zien ook een verschil in het soort taken dat een mannelijke of vrouwelijke vrijwilliger op zich neemt. Vrouwen nemen vooral uitvoerende functies op zich. Mannen daarentegen vinden we vooral in de bestuursfuncties en de eerder praktische klussen. Hier merken we dus reeds de impact van de manier waarop men vrijwilligerswerk definieert in de studies. In het praktijkboek voor vrijwilligersstatuut zegt men bovendien dat vrouwen gemiddeld 5,2 uur per week aan vrijwilligerswerk doen en mannen slechts 3,8 uur. ⁶⁷

4.6.2 Vrijwilligers naar leeftijd

Voor wat betreft de leeftijd van de vrijwilligers zijn de auteurs het minder met elkaar eens. Hier heeft de afbakening van de onderzoekspopulatie een belangrijke invloed op het gevonden profiel. Over het algemeen genomen blijkt dat 25- tot 34-jarigen het minst aan vrijwilligerswerk doen. Zij zijn zich aan het settelen en door het gezin en de uitbouw van de carrière blijft er niet veel tijd over. Zo haalt men aan dat kinderen tot hun zesde levensjaar de ouders relatief sterk aan hen binden. Grote uitzondering hierop zijn bijvoorbeeld wel de jeugdbewegingen waar deze leeftijdsgroep wel zeer actief aan vrijwilligerswerk doet. Men merkt bovendien op dat mensen die als jongere lid zijn geweest van een vereniging ook op latere leeftijd een grotere kans hebben om als vrijwilliger in het verenigingsleven actief te zijn.

De meest actieve leeftijdscategorie vinden we vanaf de 35-jarigen tot 70-jarigen. Zeker vanaf de kaap van 50 jaar zien we hier een stijging. Deze personen hebben al wat meer vrije tijd waar ze zelf een persoonlijke invulling aan kunnen geven. ⁶⁷

Als we puur naar de demografische evolutie kijken is het wel zo dat het aandeel jongeren in vrijwilligerswerk vermindert terwijl het aandeel van ouderen stijgt. Dit is echter eerder een gevolg van de veranderende leeftijdscategorieën dan van een verschil in engagement.

4.6.3 Vrijwilligers naar arbeidsmarktstatuut

Met arbeidsmarktstatuut bedoelt men of een persoon student, werkloos, tewerkgesteld, niet werkend, vervroegd op rust, gepensioneerd, ... is. Ook hier zijn er veel verschillende opinies in de literatuur. Sommige auteurs constateren dat werkenden minder tijd besteden aan sociaal engagement. Bij eenzelfde gezinssamenstelling hebben niet werkenden immers meer vrije tijd dan professioneel actieven. Anderen daarentegen hebben het echter over een omgekeerde bevinding:

⁶⁷ Coeckelbergh D. (2007), "Vrijwilligersstatuut", Standaard Uitgeverij Antwerpen

tewerkgestelden, zowel voltijds als deeltijds, hebben volgens hen een zeer groot aandeel in het totaal aantal vrijwilligers. Dit tweede oogpunt kunnen we verklaren door het feit dat veel vrijwilligers dit in semi-professioneel verband doen of via professionele relaties.⁶⁸

4.6.4 Vrijwilligers naar opleidingsniveau

Het grootste deel van de studies meent dat vrijwilligers vooral hoog opgeleid zijn. Hiermee bedoelen we minstens hoger onderwijs of universitaire studies. Het is zo dat vrijwilligerswerk een zekere sociale en communicatieve vaardigheid vereist. Men veronderstelt dat deze stijgt met het scholingsniveau. Bovendien zien we hier ook dezelfde reden als bij het arbeidsmarktstatuut: mensen doen vaak aan vrijwilligerswerk via sociale netwerken en deze lijken sterker ontwikkeld bij de hoger opgeleide klassen.⁶⁸

4.7 Grijze zone tussen professionele arbeid en vrijwilligerswerk

Het is belangrijk om professionele arbeid en vrijwilligerswerk even naast mekaar te plaatsen want er is vaak verwarring over de twee begrippen. Dit komt doordat er zoveel gelijkenissen zijn zoals de duur, inhoud, omvang van het werk, ... Eenzelfde soort werk kan in het ene geval vrijwilligerswerk zijn en in het andere geval een beroepsactiviteit.

Toch is het vrijwilligerswerk geen concurrentie van de arbeidsmarkt. Ze vullen mekaar eerder aan. Het grote verschil zit in de achtergrond van waaruit de dienst verleend wordt. Het vrijwilligerswerk heeft een zekere eenzijdigheid: er wordt geen tegenprestatie van dezelfde aard verwacht. Deze uitspraak heeft wel een zekere nuancering nodig. Meestal hangt de motivatie van de vrijwilliger wel nauw samen met bijvoorbeeld de betrokkenheid in de organisatie.

⁶⁸ Coeckelbergh D. (2007), "Vrijwilligersstatuut", Standaard Uitgeverij Antwerpen

Vrijwilligerswerk	Beroepsarbeid
activiteit	activiteit
onverplicht karakter	verricht op de arbeidsmarkt
ten behoeve van anderen of van de samenleving	met het doel een inkomen te verwerven
die onbezoldigd	in georganiseerd verband (behalve voor zelfstandigen)
in min of meer georganiseerd verband wordt verricht	door een natuurlijke persoon
door een natuurlijke persoon	in de hoedanigheid van werknemer, zelfstandige of ambtenaar
Vb jeugdvereniging, sportvereniging, culturele vereniging, welzijnsdiensten, ziekenzorg, politieke organisaties, adviesraden, ...	Vb bediende, ambtenaar, arbeider

Figuur 5 : Verschil vrijwilligerswerk en bezoldigde arbeid (eigen verwerking bron⁶⁹)

Sommige personen rollen van het vrijwilligerswerk eigenlijk min of meer automatisch in een betaalde positie. Een studie toont aan dat bijna een derde van de vzw's werknemers tewerkstelt die als vrijwilliger in de organisatie begonnen zijn.⁶⁹

4.8 Onkostenvergoeding

Vrijwilligers mogen geen loon ontvangen. Ze mogen wel een vergoeding voor kosten ontvangen. De kosten moeten niet bewezen worden als ze minder dan 29,05 euro per dag én 1.161,82 per jaar bedragen (index 2008). Ontvangt een vrijwilliger van één organisatie (of van meerdere organisaties samen) meer dan de vastgestelde bedragen, dan kunnen deze enkel als vergoeding van gemaakte kosten beschouwd worden indien al de kosten (binnen het lopende jaar) kunnen bewezen worden. Indien één of alle grenzen van deze bedragen overschreden worden, zonder dat de kosten kunnen bewezen worden, vallen deze vergoedingen automatisch buiten het vrijwilligerswerk⁷⁰.

⁶⁹ Molemans K. (2001), "Vrijwilligerswerk. Wat kan, mag en moet", Koning Boudewijnstichting, Brussel, p. 30

⁷⁰ Kruispuntbank Wetgeving (2005), "Wet betreffende de rechten van vrijwilligers. Artikel 10", <http://www.ejustice.just.fgov.be/wet/wet.htm>, geraadpleegd op 7 februari 2008

De voorwaarden om beperkte kostenvergoedingen te kunnen verkrijgen zonder hierop belastingen en sociale zekerheid schuldig te zijn voor vrijwilligers zijn zeer strikt. Eerst en vooral mag het niet om een vennootschap gaan, er mag geen arbeidsrelatie zijn met de opdrachtgever gedurende het lopende kalenderjaar en het vrijwilligerswerk moet rechtstreeks voor de opdrachtgever gebeuren. Natuurlijk dient er ook rekening mee gehouden te worden indien er reeds andere regelingen gelden voor de vrijwilliger door bijvoorbeeld een werkloosheidsuitkering.⁷¹

Men onderscheidt twee verschillende systemen. Combinaties van de twee systemen zijn niet mogelijk voor eenzelfde vrijwilliger binnen eenzelfde kalenderjaar. Ofwel krijgt de vrijwilliger een forfaitaire kostenvergoeding ofwel bewijst de vrijwilliger al zijn onkosten.

4.8.1 Forfaitaire kostenvergoeding

In dit systeem vergoedt de organisatie zonder dat er bewijsstukken tegenover staan. Natuurlijk is er wel sprake van een maximumbedrag per dag en per jaar. Deze maximumbedragen worden elk jaar aangepast en bedragen voor 2008: 29,05 euro/dag en 1161,82 euro/jaar. Oorspronkelijk was er ook een tussentijdse kwartaalgrens voorzien maar die is inmiddels uit de wet geschrapt.

De organisatie dient een register bij te houden waar alle vergoede kosten per vrijwilliger in staan. Die uitgaven moeten logischerwijze ook in de boekhouding of in het kasboekje terug te vinden zijn. Er dient echter geen belastingsfiche opgesteld te worden. Veel vrijwilligers gebruiken dit systeem omdat sommige kosten nu eenmaal moeilijk te bewijzen zijn. Denk maar aan telefoon, fax, gebruik pc, internet,

Indien je de maximumvergoedingen overschrijdt, moet je alle kosten bewijzen. Anders worden ze als loon beschouwd en moet je dus ook belastingen en sociale zekerheid betalen.

4.8.2 Reële kostenvergoeding

In dit geval kan de organisatie de werkelijk gemaakte kosten terugbetalen. De vrijwilliger zorgt in dit systeem voor de nodige bewijsstukken voor bijvoorbeeld verplaatsingen, postzegels, maaltijden, kledij, ... De organisatie dient op haar beurt de bewijsstukken te verzamelen alvorens ze over gaat tot betaling. Ook hier moeten de uitgaven in de boekhouding of kasboekje terug te vinden zijn en is het niet nodig om een belastingsfiche op te stellen.

⁷¹ Molemans K. (2001), "Vrijwilligerswerk. Wat kan, mag en moet", Koning Boudewijnstichting, Brussel

Naast deze financiële kostenvergoedingen kunnen vrijwilligers ook genieten van een vergoeding in natura. In de praktijk is dit bijvoorbeeld een boeket bloemen, gratis tickets, boekenbon, ... Vergoedingen in natura kunnen zolang ze enkel occasioneel en niet afgesproken zijn anders kunnen ze als bezoldiging aanzien worden.

4.8.3 Sectorgebonden fiscale vrijstellingsregelingen

Een aantal sectoren heeft in de afgelopen jaren een eigen vrijstellingsregeling bekommen. Dat geldt ondermeer voor de amateursportclubs en voor de medewerkers van het Rode Kruis.

Zo heeft de Belgische voetbalbond een specifieke regeling waarbij ze per wedstrijd een vergoeding mogen geven aan spelers, hulptrainers, clubafgevaardigden voor jeugdelftallen, terreinverzorgers, truitjeswassers of mensen die spelers vervoeren met hun eigen wagen. Ook kassiers, controleurs, stewards en hun verantwoordelijken kunnen rekenen op forfaitaire onkostenvergoedingen per match. Het basketbal, volleybal, veldhockey en handbal hebben intussen dezelfde regeling bekommen.⁷²

Ook het Rode Kruis heeft een overeenkomst met de fiscus wat betreft bepaalde kostenvergoedingen. Het gaat om een vergoeding voor verplaatsingen, maaltijden, ...⁷³

4.9 Aansprakelijkheid en verzekering⁷⁴

We onderscheiden twee systemen. Enerzijds hebben we organisaties die aansprakelijk zijn voor de fouten van hun vrijwilligers. Zij zijn verplicht een burgerlijke aansprakelijkheidsverzekering te nemen (met uitzondering van contractuele aansprakelijkheid). Hieronder vallen de vzw's en de feitelijke verenigingen met personeel en/of afdelingen.⁷⁵ Anderzijds zijn de feitelijke verenigingen zonder personeel en/of afdelingen niet aansprakelijk voor de fouten van hun vrijwilligers. De burgerlijke aansprakelijkheidsverzekering is niet verplicht maar natuurlijk wel aan te raden. De vrijwilligers kunnen beroep doen op hun familiale polis.

⁷² Omzendbrief 241/425.005 van 14 juni 1991, Omzendbrief nr Ci RH 241/863.482 van 12 augustus 1996, Omzendbrief nr Ci RH 241/489.207 van 24 juni 1997

⁷³ Nota DG/MVDS/vvp/98.156v

⁷⁴ Het gedeelte over aansprakelijkheid en verzekering is gebaseerd op de informatieavond "Verzekering vrijwilligerswerk" op 9 april 2008 te Alken. De heer Vananderoye van Steunpunt Vrijwilligerswerk gaf hier uitgebreid toelichting over dit thema.

⁷⁵ Kruispuntbank Wetgeving (2005), "Wet betreffende de rechten van vrijwilligers. Artikel 5 en 6", <http://www.ejustice.just.fgov.be/wet/wet.htm>, geraadpleegd op 7 februari 2008

Dit deel van de wet is sinds 1 januari 2007 van toepassing. De modelpolis is eigenlijk drieledig. Deze vervat de burgerrechterlijke aansprakelijkheid van de organisatie (schade bij derden wordt vergoed), de rechtsbijstand (indien men naar het gerecht stapt of voor het gerecht gedaagd wordt) en lichamelijke ongevallen (indien men als vrijwilliger zelf schade ondervindt).

De provincie Limburg en de Limburgse gemeenten bieden sinds 1 juli 2007 een gratis verzekering voor vrijwilligers aan die voldoet aan deze modelpolis. "Deze verzekering vervangt de jaarverzekering van de leden niet, maar kan ingeschakeld worden bij activiteiten waar men sporadisch beroep doet op extra vrijwilligers. De organisaties kunnen op een eenvoudige manier tot maximum 100 gratis vrijwilligersdagen aanvragen bij hun gemeente of bij de provincie. Eén vrijwilligersdag staat voor verzekering van één vrijwilliger voor één dag."⁷⁶

Elke organisatie in Limburg kan beroep doen op dit initiatief indien zij feitelijke vereniging, plaatselijke vereniging van een koepel of een vzw is. Deze verzekering dekt louter de vrijwilligers, niet de deelnemers van de activiteiten. De deelnemers zijn meestal via het betalen van lidgeld verzekerd. Ook personeelsleden van de organisatie vallen niet onder deze verzekering.

⁷⁶ Steunpunt Vrijwilligerswerk, "*Gratis verzekering*",
<http://www.limburg.be/eCache/INT/20/029.bGJsPXdlbHppam4mbGJsbnI9MTUzNjQmbGJsZ3I9bGV2ZW4.html>
geraadpleegd op 8 mei 2008

5 TOELICHTING PRAKTIJKGEDEELTE

5.1 Statistische software

Voor het praktijkgedeelte heb ik het programma 'Statistical Package for the Social Sciences' gebruikt, beter bekend onder zijn afkorting SPSS. Dit is een statistisch verwerkingsprogramma dat we reeds in verschillende opleidingsonderdelen hebben leren gebruiken en waarvan we inmiddels de voor- en nadelen kennen.

Door het werken met SPSS is het bijvoorbeeld mogelijk om te zeggen of bepaalde verbanden tussen variabelen statistisch significant zijn. Concreet wil dit zeggen dat we door het uitvoeren van testen te weten komen of een verband aangetoond is of niet. Indien we niet kunnen aantonen dat het verband statistisch significant is, mogen we eigenlijk geen conclusies trekken.

Een nadeel van het gebruik van SPSS is het feit dat de gegevens in welbepaalde vorm gegoten moeten worden. Dit bleek een tijdrovende klus te zijn, maar achteraf gezien was het zeker de moeite waard.

5.2 Chi-square test

Ik zal voortdurend onderzoeken of bepaalde hypothesen statistisch aangetoond kunnen worden. Deze werkwijze is het eenvoudigst uit te leggen aan de hand van een voorbeeld. Zo kunnen we bijvoorbeeld gaan kijken of de gemeenten statistisch significant van elkaar verschillen voor de evolutie van het vrijwilligersaantal. Met andere woorden is er een écht statistisch verschil tussen de verenigingen van bijvoorbeeld Alken en Maaseik voor de ervaren vrijwilligersevolutie?

In het aangehaalde voorbeeld creëren we eigenlijk twee groepen. De ene groep is 'verenigingen in Alken' en de andere groep is 'verenigingen in Maaseik'. De hypothese die we testen is de volgende:

De nulhypothese H_0
"er is geen statistisch significant verschil tussen groepen 'Alken' en 'Maaseik' voor de variabele 'evolutie vrijwilligers' "
De alternatieve hypothese H_a
"er is een statistisch significant verschil tussen de groepen 'Alken' en 'Maaseik' voor de variabele 'evolutie vrijwilligers' "

Figuur 6 : Nulhypothese en alternatieve hypothese (eigen verwerking)

We stellen de kruistabel met de variabelen op en voeren de Chi-square-test uit. We krijgen dan bijvoorbeeld volgend (hier fictief) kader:

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	
Pearson Chi-Square	24,662 ^a	14	,038	p-waarde
Likelihood Ratio	25,237	14	,032	
Linear-by-Linear Association	,087	1	,768	
N of Valid Cases	296			

a. 2 cells (8,3%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 4,22.

We moeten de bekomen p-waarde vergelijken met het significantieniveau α . Ik heb gekozen om steeds een significantieniveau van 5% te gebruiken. Bij grotere steekproeven kan men strengere normen stellen zoals bijvoorbeeld 1%.

Indien p – waarde > significantieniveau α : H_0 niet verwerpen Indien p – waarde < significantieniveau α : H_0 verwerpen

Figuur 7 : P-waarde en significantieniveau α (eigen verwerking)

Indien we H_0 mogen verwerpen, betekent dit dat de twee groepen significant van elkaar verschillen voor deze variabele.

Hier: p -waarde (0,038) < 0,05 : nulhypothese verwerpen:

er is een statistisch significant verschil tussen 'Alken' en 'Maaseik' voor de variabele 'vrijwilligersevolutie'

De groepen kunnen de gemeenten, het type vereniging, ... zijn, naargelang wat we precies willen onderzoeken.

6 VERENIGINGSLEVEN IN DE PRAKTIJK : ALKEN

Dit praktijkgedeelte is gebaseerd op de 33 verenigingen die in Alken deelnamen aan onze enquête.

6.1 Identificatiefiche van Alken en haar verenigingen

Alken is een eerder kleine gemeente in Limburg. Ze wordt omringd door Hasselt, Sint-Truiden, Wellen en Nieuwerkerken. De oppervlakte bedraagt 2813 ha en in augustus 2007 telde Alken 11.175 inwoners. Dit betekent een bevolkingsdichtheid van 394 inwoners per km².⁷⁷ In de ranglijst van 44 gemeenten van de provincie Limburg staat zij op de 38ste plaats voor de oppervlakte, op de 30ste voor het aantal inwoners en op de 11de voor de bevolkingsdichtheid.⁷⁸ De gemeente wordt volgens de gemeentelijk grenzen opgedeeld in 3 parochies: Centrum Sint Aldegondis, Terkoest en Sint Joris.

Het gemeenschapscentrum is in Alken verspreid over 4 plaatsen. Twee daarvan zijn gelegen in het centrum (Galerij Alkarte en Taeymans), één in Sint Joris (Sint Jorisheem) en één in Terkoest (d'Erckenteel). Het gemeenschapscentrum Alken is drukbezet door het verenigingsleven. Vorig jaar bezochten 83.988 bezoekers het geheel van gemeenschapscentra.⁷⁹

De gemeente Alken wil haar inwoners de mogelijkheid geven om zich te ontspannen en hun vrije tijd door te brengen in hun eigen buurt. Op geregelde tijdstippen bruist de gemeente van leven, onder andere door de publiekstrekkingen zoals de speeltuin De Alk, de kerstproeverij en tal van andere evenementen en activiteiten.

⁷⁷ Gemeente Alken, "Alken in cijfers", <http://www.alken.be>, geraadpleegd op 2 mei 2008

⁷⁸ FOD Economie, KMO, middenstand en energie (2006), "Kerncijfers gemeente Alken", http://www.statbel.fgov.be/verkiezingen2006/downloads/com_gem_73001_nl.doc.pdf, geraadpleegd op 2 mei 2008

⁷⁹ Beleidsplan Dienst Vrije tijd Alken 2008 – 2013 (2008), p. 19

6.1.1 Bevolking, leden en vrijwilligers

In 2006 telde de gemeente Alken 4.268 gezinnen. Een meer gedetailleerde indeling van de Alkense bevolking kunt u aflezen in de volgende tabel. Ik haal deze cijfers hier aan omdat elke Alkenaar een potentieel lid en dus misschien zelfs een potentiële vrijwilliger is.

Tabel 7 : Bevolkingscijfer Alken (eigen verwerking bron⁸⁰)

	1 januari 2000		1 januari 2006		Evolutie*
	Aantal	% van totaal	Aantal	% van totaal	
Totale bevolking	10.900	100,0%	11.048	100,0%	Stijgend
Bevolking <20 jaar	2.638	24,2%	2.509	22,7%	Dalend
Bevolking ≥ 20 en ≤ 64	6.917	63,5%	6.820	61,7%	Dalend
Bevolking 65 en +	1.345	12,3%	1.719	15,6%	Stijgend
Mannen	5.465	100,0%	5.555	100,0%	Stijgend
Mannen <20 jaar	1.365	25,0%	1.315	23,7%	Dalend
Mannen ≥ 20 en ≤ 64	3.503	64,1%	3.458	62,3%	Dalend
Mannen 65 en +	597	10,9%	782	14,1%	Stijgend
Vrouwen	5.435	100,0%	5.493	100,0%	Stijgend
Vrouwen <20 jaar	1.273	23,4%	1.194	21,7%	Dalend
Vrouwen ≥ 20 en ≤ 64	3.414	62,8%	3.362	61,2%	Dalend
Vrouwen 65 en +	748	13,8%	937	17,1%	Stijgend
Gemiddelde leeftijd	37		40		

Als we kijken naar de ervaren evolutie van het aantal leden in de ondervraagde verenigingen, kunnen we noteren dat 36,4% van de respondenten stellen dat het ledenaantal de laatste jaren toeneemt. 15,2% vindt net het tegenovergestelde en spreekt van een dalend aantal leden. 48,5% van de respondenten denkt dat het ledenaantal de laatste jaren niet opmerkelijk veranderd is.

⁸⁰ FOD Economie, KMO, Middenstand en energie (2006), "Samenstelling bevolking. Kerncijfers gemeente Alken", http://www.statbel.fgov.be/verkiezingen2006/downloads/com_gem_73001_nl.doc.pdf, geraadpleegd op 2 mei 2008

Tabel 8 : Frequentietabel evolutie leden in Alken (eigen verwerking SPSS)

	Frequentie	Percentage valid	Cumulatief percentage
Stijgend	12	36,4	36,4
Dalend	5	15,2	51,5
Constant blijvend	16	48,5	100
TOTAAL	33	100	

Voor het aantal vrijwilligers is 22,6% van de respondenten ervan overtuigd dat het aantal gestegen is. 12,9% spreekt van een daling en 64,5% ziet geen echte verandering in het aantal.

Tabel 9 : Frequentietabel evolutie vrijwilligers in Alken (eigen verwerking SPSS)

	Frequentie	Percentage valid	Cumulatief percentage
Stijgend	7	22,6	22,6
Dalend	4	12,9	35,5
Constant blijvend	20	64,5	100
TOTAAL	31	100	

Bij de ondervraagde verenigingen is er in 11 gevallen sprake van overwegend vrijwilligers boven de leeftijd van 54 jaar. We zien dat in Alken de bevolking in die leeftijdsgroep sterk stijgt en het is dus interessant om te kijken of er een verband is tussen de ervaren evolutie van het vrijwilligersaantal en de leeftijd van de vrijwilligers in een vereniging.

Tabel 10 : Frequentietabel leeftijd vrijwilligers in Alken (eigen verwerking SPSS)

	Frequentie	Percentage valid	Cumulatief percentage
Overwegend 18 – 24 jaar	2	6,5	6,5
Overwegend 25 – 34 jaar	0	0	6,5
Overwegend 35 – 44 jaar	4	12,9	19,4
Overwegend 45 – 54 jaar	4	12,9	32,3
Overwegend ouder dan 54 jaar	11	35,5	67,7
Geen duidelijke meerderheid	10	32,3	100
TOTAAL	31	100	

Tabel 11 : Kruistabel evolutie vrijwilligers en leeftijd vrijwilligers in Alken (SPSS)

Vrijwilligers ev * Leeftijd Alken Crosstabulation

Count		Leeftijd Alken					Total
		18 - 24 jaar	35 - 44 jaar	45 - 54 jaar	ouder dan 54 jaar	Geen duidelijke meerderheid	
Vrijwilligers ev	Stijgend		1	1	2	3	7
	Dalend		1		2	1	4
	Constant blijvend	2	2	3	6	6	19
Total		2	4	4	10	10	30

Hoewel het aantal 'potentiële vrijwilligers' toeneemt in de categorie ouder dan 54 jaar omdat daar het aantal Alkenaren stijgt, vertaalt dit zich niet in een ervaren strikt positieve evolutie. Twee verenigingen spreken van een stijgend aantal, twee van een dalend en zes van een constant blijvend vrijwilligersaantal.

Tabel 12 : Kruistabel evolutie leden en evolutie vrijwilligers in Alken (SPSS)

Leden evolutie * Vrijwilligers ev Crosstabulation

Count		Vrijwilligers ev			Total
		Stijgend	Dalend	Constant blijvend	
Leden evolutie	Stijgend	5		6	11
	Dalend	1	3	1	5
	Constant blijvend	1	1	13	15
Total		7	4	20	31

Uit deze tabel zouden we kunnen afleiden dat de verenigingen zich niet echt zorgen moeten maken over het aantal leden en vrijwilligers. In verenigingen waar men het ledenaantal ziet stijgen, blijkt het aantal vrijwilligers te stijgen of constant te blijven. Een mogelijke verontrusting in dit laatste geval is dat de verhouding vrijwilligers / leden kleiner wordt. Evenveel vrijwilligers moeten instaan voor een stijgend aantal leden.

6.1.2 De Dienst Vrije tijd

In Alken zijn de vroegere diensten cultuur, jeugd, sport, toerisme, bibliotheek en ontwikkelingssamenwerking sinds februari 2003 gegroepeerd in de 'Dienst Vrije tijd'. Op deze manier wil Alken op termijn een all-in service aanbieden. Alkenaren kunnen alle nuttige informatie

over het volledige vrijetijdsaanbod op één locatie vinden. De permanent bemande dienst is een pluspunt.

Op de vraag in onze enquête "Heeft uw vereniging de gemeentelijke diensten al geraadpleegd indien men vragen/problemen had?" werd dan ook volmondig ja geantwoord. Maar liefst 90,6% van de respondenten heeft bij vragen de stap naar de gemeentelijke diensten al gezet. Deze cijfers liggen opmerkelijk hoger dan die voor de diensten van de provincie (24,4%), overige diensten zoals Vormingplus (24,4%) en de hogere overheidsdiensten (18,8%).

6.1.3 Sector en raad

De verdeling van de respondenten in Alken ziet er als volgt uit:

- aangesloten bij de Cultuurraad	19 verenigingen
- aangesloten bij de Sportraad	5 verenigingen
- aangesloten bij de Jeugdraad	2 verenigingen
- bij geen van deze raden aangesloten	7 verenigingen

De verdeling van de respondenten in Alken naar type vereniging bestaat uit 14 vzw's en 19 feitelijke verenigingen.

We gaven de respondenten de mogelijkheid om zelf de sector waarin ze actief zijn te benoemen. Aangezien ze meerdere antwoorden konden geven, zijn er ook verschillende 'combinatiesectoren' ontstaan.

Tabel 13 : Kruistabel zelf aangeduide sector en adviesraad in Alken (SPSS)

Zelf aangeduide sector(en) * Aangesloten bij raad Crosstabulation

Count		Aangesloten bij raad				Total
		cultuur	geen	jeugd	sport	
Zelf aangeduide sector(en)	Cultuur	5				5
	Sport				4	4
	Jeugd		1	2		3
	Algemene recreatie	1				1
	Onderwijs en onderzoek	1				1
	Gezondheidszorg		1			1
	Buurtvereniging	1			1	2
	Maatschappelijke dienstverlening	1	2			3
	Verdediging rechten en belangen		1			1
	Beheren van onroerend goed		1			1
	Maatsch en verdediging	1				1
	Cultuur en buurtver	1				1
	Cultuur en andere	1				1
	Recr, maatsch, verded, OG	1				1
	Cult, sport, recr, verded	1				1
	Jeugd, onderwijs en onderz	1				1
	Cultuur, onderwijs en onderz	1				1
	Verdediging en andere	1				1
	Cultuur en recr	1				1
	Cult, maatsch en verded	1				1
Cult, jeugd, maatsch, verded		1			1	
Total		19	7	2	5	33

Deze tabel geeft duidelijk weer dat in de cultuurraad allerlei verenigingen zitten. Wanneer ze zichzelf in een sector moeten plaatsen verduidelijken zij bijna altijd wat ze precies doen naast de algemenere term 'cultuur'.

6.2 Inspraak van de verenigingen

6.2.1 Adviesorganen

Tabel 14 : Kruistabel betrokkenheid beleid en adviesraad in Alken (SPSS)

Betrokkenheid beleid * Aangesloten bij raad Crosstabulation

			Aangesloten bij raad				Total
			cultuur	geen	jeugd	sport	
Betrokkenheid beleid	Helemaal akkoord	Count	3		1	1	5
		% within Betrokkenheid beleid	60,0%		20,0%	20,0%	100,0%
	Akkoord	Count	9	1	1	3	14
		% within Betrokkenheid beleid	64,3%	7,1%	7,1%	21,4%	100,0%
	Geen mening	Count	1	1			2
		% within Betrokkenheid beleid	50,0%	50,0%			100,0%
	Niet akkoord	Count	4	1		1	6
		% within Betrokkenheid beleid	66,7%	16,7%		16,7%	100,0%
	Helemaal niet akkoord	Count	2	1			3
		% within Betrokkenheid beleid	66,7%	33,3%			100,0%
Total		Count	19	4	2	5	30
		% within Betrokkenheid beleid	63,3%	13,3%	6,7%	16,7%	100,0%

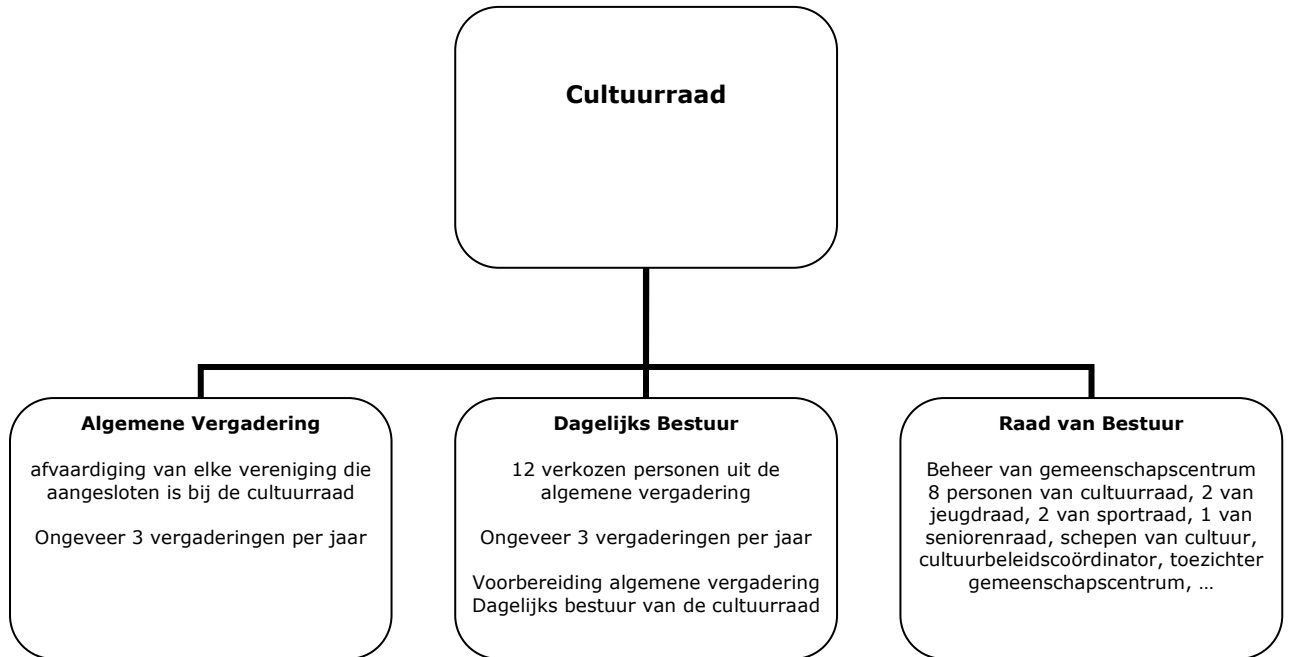
We kunnen dan wel geen statistisch verband aantonen maar we zien toch dat we de verenigingen die zich niet erg betrokken voelen bij het beleid vooral de verenigingen zijn die ofwel bij geen enkele raad aangesloten zijn ofwel bij de cultuurraad. De eerste mogelijke verklaring is logisch want als men niet in een raad zetelt, zal men het gevoel krijgen dat hun advies niet gevraagd wordt. Voor de culturele verenigingen speelt misschien het feit mee dat er 60 verenigingen uit diverse sectoren vertegenwoordigd zijn in de cultuurraad en men alzo minder invloed heeft.

Culturele verenigingen

Op dit ogenblik zijn er 60 verenigingen verbonden aan de cultuurraad. Dit aantal zal wellicht nog stijgen want regelmatig is er een aanvraag van nieuwe verenigingen. Tot deze groep verenigingen behoren de zangkoren, vrouwenbewegingen, ouderverenigingen, toneelverenigingen, muziekverenigingen, dansverenigingen, verenigingen voor mindervaliden-gepensioneerden-ziekenzorg, ... Van deze 60 verenigingen namen er 19 deel aan de bevraging.

Structuur van de Cultuurraad

In 2003 stapte de gemeente Alken in het decreet behoudende het stimuleren van een kwalitatief en integraal cultuurbeleid door het in dienst nemen van een cultuurbeleidscoördinator en het opstellen van een cultuurbeleidsplan voor de beleidsperiode 2003-2007.⁸¹

Figuur 8 : Cultuurraad (eigen verwerking)

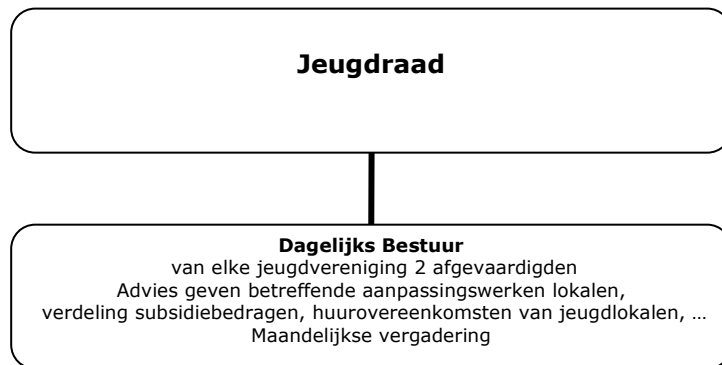
Jeugdverenigingen

In Alken zijn er momenteel 8 jeugdverenigingen aangesloten bij de jeugdraad. Twee van deze 8 hebben onze enquête ingevuld, ofwel een percentage van 25%. Bij de jeugdverenigingen zien we vooral jeugdbewegingen zoals Chiro, VKSJ en Scouts. Dit zijn er in totaal al vijf. Bovendien is er een jeugdharmonie, jeugdhuis en de Jeugdbond voor Natuur en Milieu.

⁸¹ Beleidsplan Dienst Vrije tijd 2008 – 2013 (2008)

Structuur van de Jeugdraad

De jeugdconsulente, één van de medewerkers van de Dienst Vrije tijd, is het aanspreekpunt voor alles wat kinderen en jongeren aanbelangt. Haar taak bestaat erin om een jeugdbeleid te ontwikkelen, begeleiden en ondersteunen. Zij is verantwoordelijk voor het uitwerken van een veelzijdig ondersteuningspakket en voor het stimuleren van de inspraak in de jeugdraad.

Figuur 9 : Jeugdraad (eigen verwerking)

Lokalen voor de jeugdverenigingen

De twee ondervraagde verenigingen geven aan dat de lokalen waarin ze gehuisvest zijn toebehoren aan een vzw. Deze vzw is eigenaar van het lokaal en het materiaal. De verenigingen hebben een contract van opstal met het gemeentebestuur voor een periode van 30 jaar. Daarnaast kunnen de organisaties op hulp van de gemeentelijke technische dienst rekenen voor kleine onderhoudswerken.

De meeste verenigingen hebben lokalen die eigendom zijn van de gemeente en die voor gebruik exclusief aan hen toegewezen zijn. Dit laat hen toe de lokalen zelf in te richten en te gebruiken volgens hun wensen. Er is één jeugdvereniging, namelijk de Jeugdbond voor Natuur en Milieu, die geen vast toegewezen lokaal heeft. Zij kunnen te allen tijde gebruik maken van een lokaal in een gemeenschapscentrum.

Sportverenigingen

Er is een zeer gevarieerd aanbod van sportverenigingen in Alken. Er zijn op dit ogenblik 49 sportverenigingen aangesloten bij de sportraad. Er zijn maar liefst 12 zaalvoetbalverenigingen, 4 voetbalverenigingen, een basketbalclub, een volleybalclub en nog veel meer. Daarnaast kan men zich ook uitleven in een dierenclub of kiezen voor darts, petanque, badminton, tennis, ... In 11 van deze verenigingen wordt ook een jeugdwerking aangeboden. De sportievelingen kunnen zowel terecht in competitieve als in recreatieve sporten.

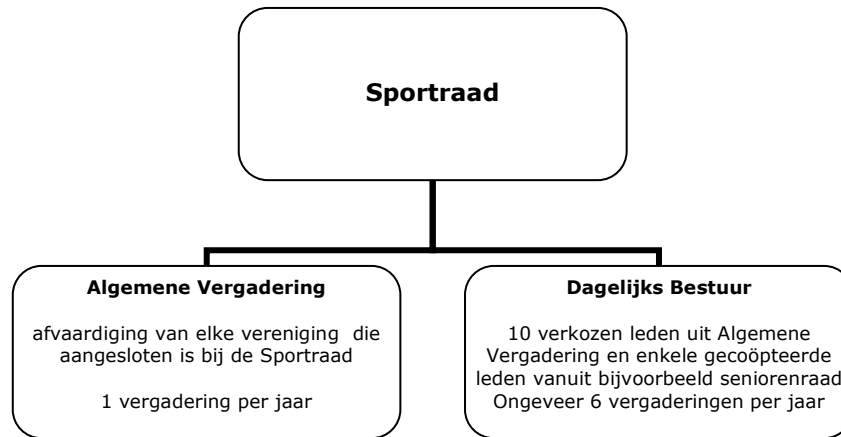
Het gemeentebestuur van Alken heeft steeds een vooraanstaande rol gespeeld op het vlak van sportvoorzieningen. Zo werden de volgende investeringen gedaan op gemeentelijke eigendommen: sporthallen, polyvalente ruimte, atletiekpiste, Finse looppiste, visvijvers, manege, schutterij, voetbalvelden, petanqueterreinen, Al deze accommodaties, met uitzondering van het sporthallencomplex De Alk, zijn in recht van opstal gegeven aan één of meer verenigingen. Dit wil zeggen dat zij elk hun eigen accommodatie beheren en dat ze gesteund worden door het gemeentebestuur. Het sporthallencomplex De Alk is in concessie gegeven en de concessionaris is verantwoordelijk voor het toezicht en het dagelijkse onderhoud.

Buiten deze gemeentelijke accommodaties zijn er ook nog andere sportmogelijkheden. Zo vinden we in het Alkens tenniscentrum nog 12 tennisterreinen, squashbanen en een dansstudio.

Structuur Sportraad

De sportdienst bestaat in Alken uit vijf personen. Eén van de medewerkers vervult de taak van sportfunctionaris. Deze persoon beschikt over een opleiding geaggregeerde in de lichamelijke opvoeding en hij/zij heeft tevens de cursus sportfunctionaris gevolgd.⁸²

⁸² Beleidsplan Dienst Vrije tijd 2008 – 2013 (2008)

Figuur 10 : Sportraad (eigen verwerking)

Overkoepelende culturele raad

Er vindt één of twee keer per jaar een overleg plaats tussen de drie erkende adviesraden voor cultuurbeleid: de cultuurraad, de jeugdraad en de sportraad.

Andere adviesraden

Buiten de cultuurraad, jeugdraad, sportraad en overkoepelende culturele raad zijn er nog andere raden in de gemeente Alken. We denken hierbij aan de milieu-, landbouw- en seniorenraad. Ook deze raden hebben elk een werkingsbudget en brengen advies uit over de materies die hen aanbelangen. De gemeentelijke diensten verzorgen de praktische organisatie en de verslaggeving om de administratieve taken naar de deelnemers toe te beperken.

6.2.2 Gecoro

De verenigingen zijn ook vertegenwoordigd in de Gemeentelijke Commissie voor Ruimtelijke Ordening. Deze commissie behandelt naast Ruimtelijke Ordening ook de mobiliteitsvraagstukken van de gemeente. Samen met de vertegenwoordigers van de andere maatschappelijke geledingen en enkele experts krijgen de verenigingen de kans om hun mening te kennen te geven over zeer relevante onderwerpen met het oog op een leefbare toekomst in Alken.

6.2.3 Werkgroepen

In het kader van een groot project worden er adhoc werkgroepen gecreëerd om voorstellen van reglementen te formuleren of beleidsplannen uit te werken. In de voorbije maanden was dit het geval voor het opstellen van het beleidsplan Vrije tijd voor 2008-2013 en momenteel is er een werkgroep bezig met de herziening van de tarieven voor de gemeenschapscentra. De gemeente levert hiervoor de nodige logistieke en administratieve ondersteuning.

6.3 Ondersteuning van de verenigingen

6.3.1 Subsidies

Gemeentelijke subsidies

Tabel 15 : Frequentietabel gemeentelijke subsidies in Alken (eigen verwerking SPSS)

	Frequentie	Percentage valid	Cumulatief percentage
Ja, jaarlijks	27	87,1	87,1
Nee	4	12,9	100
TOTAAL	31	100	

87,1% van de verenigingen krijgt jaarlijks subsidies van de gemeente. Bij de vier verenigingen die geen subsidies krijgen gaat het om 1 feitelijke vereniging en 3 vzw's. Zij zijn vooral actief in de sectoren maatschappelijke dienstverlening en verdediging van rechten en belangen. Meestal hebben de verenigingen die geen subsidies kregen, nagelaten om een subsidiedossier in te leveren.

Op gemeentelijk vlak worden er voor diverse verenigingen toelagen voorzien. Sommige subsidies zijn specifiek voor een bepaalde vereniging bijvoorbeeld voor het Rode kruis. Andere subsidies zijn gericht naar een familie van verenigingen welke in eenzelfde domein actief zijn vb. sport, cultuur of jeugd. De spelregels voor de verdeling van de beschikbare budgetten worden door de gemeenteraad vastgelegd op voorstel van de bevoegde adviesraad.⁸³

⁸³ Zie bijlage 2 *subsidies in Alken*

Subsidies op naam

Drie Alkense verenigingen kregen voor 2007 een subsidie op naam. Dit betekent dat ze op een directe wijze in de begroting worden opgenomen. Dit was zo voor het Rode Kruis (620 euro), de Vaderlandslievende vereniging (372 euro) en de Harmonie St. Aloysius (1.400 euro).

Subsidies voor culturele verenigingen

De subsidies vormen de financiële ondersteuning van de gemeente aan verenigingen die aangesloten zijn bij de cultuurraad. Deze toekenning gebeurt via het subsidiereglement. Dit reglement werd opgesteld door de cultuurraad zelf en men heeft dus een grote vrijheid om de vorm en inhoud te bepalen. De gemeenteraad dient het subsidiereglement echter goed te keuren alvorens het in werking kan treden. In bijlage 2 vindt u meer uitleg over het subsidiereglement Socio-culturele verenigingen.

Tabel 16 : Subsidies cultuurverenigingen in Alken (eigen verwerking Beleidsplan)

Aantal verenigingen	Subsidie in euro	Totaal financieringsvorm in euro
1	95,36	95,36
29	190,72	5.530,88
20	286,08	5.721,60
50		11.347,84

Aangezien er in Alken 60 cultuurverenigingen verbonden zijn aan de Cultuurraad, zijn er blijkbaar 10 verenigingen die geen subsidies ontvingen, of anders gesteld 83,4% van de verenigingen verbonden aan de cultuurraad krijgen subsidies. Zo werd er in Alken aan deze 50 verenigingen voor het jaar 2007 voor een totaalbedrag van 11.347,84 euro aan subsidies gegeven. Indien een vereniging geen subsidie kreeg, is dat bijna altijd omdat er geen dossier ingediend werd.

Subsidies voor jeugdverenigingen

Voor werkjaar 2006-2007 was er vanuit het jeugdwerkbeleidsplan een bedrag voorzien van 4.600 euro voor de uitbetaling van de basissubsidie aan de jeugdverenigingen. 7 verenigingen ontvingen elk een basissubsidie van 657 euro. Voor hetzelfde werkjaar was er een bedrag van 2698 euro

voorzien voor uitbetaling toelage kadervorming. Hier kregen 4 verenigingen een variërend bedrag. Het voorziene bedrag voor kampsubsidie was 6.200 euro. Dit werd verdeeld over 5 verenigingen.

Het uiteindelijke bedrag over deze toelagen heen varieerde van 956 tot 3.821 euro per jeugdvereniging. Meer informatie over het subsidiereglement voor jeugdvereniging vindt u in bijlage 2. Daarnaast was er ook een gemeentelijke toelage van 5.994 euro, welke verdeeld werd over 7 verenigingen.

Subsidies aan sportverenigingen

Het subsidiereglement voor sportverenigingen wordt verder toegelicht in bijlage 2. Voor het jaar 2007 werd in Alken aan de sportverenigingen een totaalbedrag van 11.994,50 euro toegekend. 22 sportverenigingen kregen geen enkele subsidie, ofwel 53,1% van de verenigingen aangesloten bij de sportraad kregen een subsidie.

De verdeling zag er als volgt uit

Aantal verenigingen met enkel de basissubsidie van 75 euro	13
Aantal verenigingen: basis + enkel jeugdleden	3
Aantal verenigingen: basis + jeugdleden + trainers	6
Aantal verenigingen: basis + jeugdleden + trainers + bijscholing	3
Totaal	25

De subsidiebedragen varieerden van 75 euro tot 2.205 euro per vereniging. De vereniging die 2.205 euro subsidie kreeg, bekijken we even nader. Het gaat hier om het Alkens tenniscentrum. Zij verkreeg deze subsidie als volgt:

Basisbedrag	75 euro	}	2.205 euro
Jeugdleden	370 euro		
Trainers	1760 euro		

Subsidies voor buurtfeesten en straatactiviteiten

Voor het stimuleren van ontmoetingen werd een subsidiereglement buurtfeesten en straatactiviteiten opgemaakt. Via dit reglement kunnen inwoners van Alken indien ze een buurtfeest organiseren een jaarlijkse toelage van maximum 125 euro ontvangen.

Provinciale subsidies

Tabel 17 : Frequentietabel provinciale subsidies in Alken (eigen verwerking SPSS)

	Frequentie	Percentage valid	Cumulatief percentage
Ja, jaarlijks	6	20,7	20,7
Nee, want krijg ik toch niet	1	3,4	24,1
Nee, ik wist niet dat dit kon	1	3,4	27,6
Nee	21	72,4	100
TOTAAL	29	100	

Waar 87,1% van de verenigingen subsidies krijgt van de gemeente, ligt dit cijfer op het niveau van de provincie toch opmerkelijk lager, namelijk 20,7%. De sectoren die bij de gemeente een beetje uit de boot vielen, komen hier net wel terug. Vooral verenigingen actief in de maatschappelijke dienstverlening, verdediging van rechten, gezondheidszorg, ... komen blijkbaar in aanmerking voor deze provinciale subsidies.

Vlaamse subsidies

Tabel 18 : Frequentietabel Vlaamse subsidies in Alken (eigen verwerking SPSS)

	Frequentie	Percentage valid	Cumulatief percentage
Ja, jaarlijks	5	17,2	17,2
Nee, want krijg ik toch niet	1	3,4	20,7
Nee, ik wist niet dat dit kon	2	6,9	27,6
Nee	21	72,4	100
TOTAAL	29	100	

Nog iets lager ligt het percentage verenigingen dat Vlaamse subsidies ontvangt. Hier zien we geen opmerkelijke link tussen de sector waar men actief is en de subsidiëring.

Europese subsidies

Tabel 19 : Frequentietabel Europese subsidies in Alken (eigen verwerking SPSS)

	Frequentie	Percentage valid	Cumulatief percentage
Ja, jaarlijks	1	3,4	3,4
Nee, want krijg ik toch niet	1	3,4	6,9
Nee, ik wist niet dat dit kon	3	10,3	17,2
Nee	24	82,8	100
TOTAAL	29	100	

Slechts 1 van de ondervraagde verenigingen krijgt Europese subsidies. Het gaat hier om de grote organisatie UNIZO.

Andere subsidies

Tabel 20 : Frequentietabel andere subsidies in Alken (eigen verwerking SPSS)

	Frequentie	Percentage valid	Cumulatief percentage
Ja, jaarlijks	4	14,3	14,3
Nee, ik wist niet dat dit kon	1	3,6	17,9
Nee	23	82,1	100
TOTAAL	28	100	

14,3% van de respondenten krijgt nog subsidies buiten die van gemeente, provincie, Vlaamse of Europese vorm.

6.3.2 Dienstverlening

Naast de financiële ondersteuning in de vorm van subsidies is er ook nog de materiële/logistieke, communicatieve en informatieve ondersteuning.

Andere financiële ondersteuning

Gemeentebestuur Alken ondersteunt ook op andere manieren de verenigingen financieel. Bijvoorbeeld subsidies voor bouw, renovatie of onderhoud van de infrastructuur, kopiekaart, tussenkomst voor lidgeld, ... Een uitgebreider overzicht vindt u in bijlage 3.

Materieel/logistieke ondersteuning

U kunt in bijlage 3 tevens een overzicht vinden van de materiële en logistieke ondersteuning in Alken. Denken we hierbij aan de gemeentelijke uitleendienst, gebruik van sporthal en gemeenschapscentra, kampcheques, maaicheques, vervoer, ...

Tabel 21 : Frequentietabel gemeentelijke uitleendienst in Alken (eigen verwerking SPSS)

	Frequentie	Percentage valid	Cumulatief percentage
Ja, jaarlijks	10	34,5	34,5
Nee, want krijg ik toch niet	1	3,4	37,9
Nee, ik wist niet dat dit kon	1	3,4	41,4
Nee	17	58,6	100
TOTAAL	29	100	

De gemeentelijke uitleendienst kent elk jaar de vraag van 34,5% van de verenigingen. 1 vereniging haalt aan dat ze er geen aanvraag voor doet omdat die wellicht toch geweigerd wordt en 1 vereniging stelt niet op de hoogte te zijn van deze mogelijkheid.

Communicatieve ondersteuning

Er werd een brochure huis-aan-huis bedeed met daarin een lijst van alle verenigingen die aangesloten zijn bij een raad in Alken. Op de gemeentelijke website worden de activiteiten van de verenigingen aangekondigd in een activiteitenkalender en er is een duidelijke lijst van alle verenigingen met vermelding van de voorzitter en secretaris terug te vinden. Tevens worden op veel bezochte plaatsen affiches en flyers ter beschikking gesteld met vermelding van alle gemelde evenementen.

Informatieve ondersteuning

Er wordt aan de verenigingen ook informatieve ondersteuning verleend door het organiseren van verschillende vormingsavonden over bijvoorbeeld de vzw wetgeving, ehbo, vergadertechnieken, verzekeringen, ...

6.4 Activiteiten van de verenigingen

Eerst zullen we kijken hoeveel activiteiten de verenigingen voor hun eigen leden organiseren. Dit zijn de activiteiten die dus een rechtstreeks verband hebben met het doel van de vereniging. Bijvoorbeeld voor een jeugdvereniging als Chiro gaan we kijken hoe vaak zij activiteiten voor kinderen organiseren.

Tabel 22 : Frequentietabel ledenactiviteiten in Alken (eigen verwerking SPSS)

	Frequentie	Percentage valid	Cumulatief percentage
Wekelijks	4	12,5	12,5
Meerdere keren per week	3	9,4	21,9
Maandelijks	4	12,5	34,4
Meerdere keren per maand	9	28,1	62,5
Jaarlijks	3	9,4	71,9
Meerdere keren per jaar	4	12,5	84,4
Geen	3	9,4	93,8
Niet van toepassing	2	6,3	100
TOTAAL	32	100	

Het grootste percentage, namelijk 28,1% vinden we bij verenigingen die meerdere keren per maand activiteiten voor hun leden organiseren. 12,5% van de ondervraagde verenigingen zegt wekelijks activiteiten te organiseren en datzelfde percentage vinden we voor 'meerdere keren per jaar'. Opmerkelijk is dat er 3 verenigingen antwoorden dat ze geen activiteiten voor hun leden organiseren.

Naast deze ledenactiviteiten organiseren de verenigingen meestal ook activiteiten die eigenlijk niet echt aansluiten bij hun doel. Deze activiteiten staan open voor iedereen. Doordat de respondenten hier meerdere antwoorden konden aanduiden, ontstonden er verschillende combinaties. Ik heb de berekening gemaakt zodat er een duidelijker beeld is.

Eetdag	$3,6 + 7,1 + 3,6 + 3,6 + 7,1 + 3,6 + 3,6 + 3,6 = 35,8\%$
Kienavond/tombola	$7,1 + 3,6 + 3,6 = 14,3\%$
Andere	$25,0 + 3,6 + 7,1 + 3,6 + 3,6 = 42,9\%$
Geen activiteit	21,4%
Fuif	$7,1 + 3,6 + 3,6 + 3,6 = 17,9\%$
Deur aan deur	$3,6 + 3,6 + 3,6 = 10,8\%$
Verkoop product	$3,6 + 3,6 + 3,6 + 3,6 = 14,4\%$
Cafetaria	$3,6 + 3,6 = 7,2\%$

Deze activiteiten, die niet enkel voor leden zijn, komen opmerkelijk minder frequent voor dan de ledenactiviteiten. 21,2% van de vertegenwoordigers zegt dat deze activiteiten meerdere keren per jaar plaatsvinden, 33,3% heeft het over één keer per jaar. Toch is er één vereniging die zegt dat deze bijkomstige activiteiten wekelijks plaatsvinden.

Tabel 23 : Frequentietabel activiteiten in Alken (eigen verwerking SPSS)

	Frequentie	Percentage valid	Cumulatief percentage
Wekelijks	1	3,0	3,0
Maandelijks	2	6,1	9,1
Jaarlijks	11	33,3	42,4
Meerdere keren per jaar	7	21,2	63,6
Om de paar jaar	1	3,0	66,7
Niet van toepassing	11	33,3	100
TOTAAL	33	100	

Tabel 24 : Kruistabel ledenactiviteiten en activiteiten in Alken (SPSS)

Ledenactiviteiten * Frequentie Crosstabulation

Count		Frequentie						Total
		wekelijks	maandlijks	jaarlijks	meerdere keren per jaar	om de paar jaar	niet van toepassing	
Ledenactiviteiten	wekelijks			2	1		1	4
	meerdere keren per week		1		1		1	3
	maandlijks		1	1			2	4
	meerdere keren per maand			2	4	1	2	9
	jaarlijks			2	1			3
	meerdere keren per jaar	1		2			1	4
	geen			1			2	3
	niet van toepassing			1			1	2
Total		1	2	11	7	1	10	32

Er is dus één vereniging die eigenlijk zegt 'ledenactiviteiten gebeuren meerdere keren per jaar, bijkomstige activiteiten wekelijks'. Ook is er een vertegenwoordiger die aanhaalt dat er maandelijks zowel ledenactiviteiten als andere activiteiten zijn. We kunnen ons hier dan ook ernstige vragen stellen betreffende het bijkomstige karakter van deze activiteiten.

We hebben ook gepolst naar de reden waarom verenigingen deze eeddagen, fuiven, ... organiseren. Na het optellen uit de verschillende combinaties kwamen we tot volgende redenen voor de activiteiten. Meestal worden deze activiteiten ingericht om de dagdagelijkse werking van de vereniging te financieren (in 72,6% van de verenigingen). Maar liefst 40,8% wil op deze manier ergens 'wat centjes achter de hand houden' voor in moeilijkere periodes. 22,7% van de verenigingen vindt het belangrijk om ook eens activiteiten buiten de normale werking te organiseren. Toch is er ook 27,1% van de verenigingen die dit om nog andere redenen doet.

Tabel 25 : Frequentietabel gevaar indien wegvallen activiteiten in Alken (eigen verwerking SPSS)

	Frequentie	Percentage valid	Cumulatief percentage
Ja	10	43,5	43,5
Nee	9	39,1	82,6
Misschien	3	13,0	95,7
Geen idee	1	4,3	100
TOTAAL	23	100	

Aangezien 72,6% van de verenigingen daarnet aanhaalde dat ze deze activiteiten inrichten om de dagdagelijkse werking te financieren, is het logisch dat we zien dat 43,5% een gevaar voor te toekomst van de vereniging ziet indien deze activiteiten zouden wegvallen. 39,1% van de

vertegenwoordigers beweert echter dat dit geen gevaar zou zijn. Zij hebben dus blijkbaar nog andere middelen genoeg om hun normale werking te financieren. 17,3% van de ondervraagden kan het mogelijke effect op hun vereniging niet goed schatten.

We kwamen ook te weten hoeveel winst men ongeveer haalt uit deze activiteiten. We verwachten dat er een relatie is tussen de grootte van de winst en de inschatting van het gevaar indien deze activiteiten zouden wegvallen.

Tabel 26 : Frequentietabel winst uit activiteiten in Alken (eigen verwerking SPSS)

	Frequentie	Percentage valid	Cumulatief percentage
Minder dan 1.000 euro	9	34,6	34,6
1.000 – 5.000 euro	7	26,9	61,5
5.001 – 10.000 euro	4	15,4	76,9
10.001 – 25.000	1	3,8	80,8
Meer dan 25.000 euro	2	7,7	88,5
Geen idee	3	11,5	100
TOTAAL	26	100	

Tabel 27 : Kruistabel winst uit activiteiten en gevaar wegvallen in Alken (SPSS)

Winst uit activiteiten * Gevaar wegvallen Crosstabulation

			Gevaar wegvallen				Total
			ja	nee	misschien	geen idee	
Winst uit activiteiten	minder dan 1000 euro	Count	3	3			6
		% within Winst uit activiteiten	50,0%	50,0%			100,0%
	1000 - 5000 euro	Count	3	2	1	1	7
		% within Winst uit activiteiten	42,9%	28,6%	14,3%	14,3%	100,0%
	5001 - 10000 euro	Count	1	2	1		4
		% within Winst uit activiteiten	25,0%	50,0%	25,0%		100,0%
	10001 - 25000 euro	Count			1		1
	% within Winst uit activiteiten			100,0%		100,0%	
	meer dan 25000 euro	Count	1				1
	% within Winst uit activiteiten	100,0%				100,0%	
	geen idee	Count	2	1			3
	% within Winst uit activiteiten	66,7%	33,3%			100,0%	
Total	Count	10	8	3	1	22	
	% within Winst uit activiteiten	45,5%	36,4%	13,6%	4,5%	100,0%	

We kunnen echter geen verband aantonen tussen de grootte van de winst en het gevaar voor de vereniging als deze activiteiten zouden wegvallen. Er zijn 3 verenigingen die beweren dat de werking van hun vereniging al in gevaar komt als hun winst van minder dan 1000 euro zou wegvallen. Er is echter één vereniging die enerzijds zegt dat ze meer dan 10001 euro winst haalt uit haar activiteiten maar die beweert dat dit 'misschien' effect heeft op verdere werking. Uit nadere analyse blijkt dat het hier om een vereniging gaat die jaarlijks grote evenementen organiseert en alle gerealiseerde winst doorstort naar minderbedeelden.

6.5 Structuur van de verenigingen

6.5.1 Feitelijke verenigingen

Van de 19 ondervraagde feitelijke verenigingen zegt 73,7% te werken met zowel een ledenvergadering als een bestuur. 15,8% haalt aan dat ze buiten deze twee elementen ook nog een ander element in hun structuur hebben. 10,5% werkt enkel met een bestuur en zonder ledenvergadering.

Tabel 28 : Frequentietabel structuur feitelijke vereniging in Alken (eigen verwerking SPSS)

	Frequentie	Percentage valid	Cumulatief percentage
Ledenvergadering en bestuur	14	73,3	73,3
Ledenvergadering, bestuur en andere	3	9,1	89,5
Bestuur	2	6,1	100
TOTAAL	19	57,6	

Voor wat betreft de functies heb ik volgende resultaten bekomen, waaruit we kunnen berekenen hoe vaak een bepaalde functie bij de feitelijke verenigingen vernoemd wordt.

- voorzitter	50 + 5,6 + 5,6 + 22,2 + 5,6	= 89 %
- ondervoorzitter	5,6 + 22,2 + 5,6	= 33,4 %
- secretaris	50 + 5,6 + 5,6 + 22,2 + 5,6	= 89 %
- penningmeester	50 + 22,2 + 5,6	= 77,8 %
- materiaalmeester	11,1	= 11,1 %
- afgevaardigde voor de Raad	5,6 + 5,6	= 11,2 %
- kerngroepen	11,1	= 11,1 %

89% van de respondenten verklaart dat er in zijn/haar vereniging een voorzitter is. Voor secretaris is dit percentage gelijk. In de verenigingen van 77,8% van de respondenten is er ook een persoon die de functie van penningmeester op zich neemt. Kleinere percentages vinden we voor de functie van materiaalmeester, afgevaardigde voor de Raad of voor kerngroepen.

6.5.2 vzw's

Er is een wettelijke minimumorganisatiestructuur voor vzw's: Algemene Vergadering en Raad van Bestuur. De Algemene Vergadering bestaat uit de werkende leden van de vzw. De werkende leden mogen stemmen op de Algemene Vergadering. In deze minimumstructuur zijn alle leden van de vzw werkende leden en zitten ze dus in de Algemene Vergadering. De Raad van Bestuur bestaat uit minimum drie bestuurders die gekozen worden door de Algemene Vergadering. Twee bestuurders zijn voldoende indien de vzw maar uit 3 leden bestaat. Het aantal bestuurders moet altijd kleiner zijn dan het aantal werkende leden.⁸⁴

We hebben op verschillende manieren gepolst hoe de structuur in de vzw opgebouwd is. Een eerste vraag zag er als volgt uit:

Hoe is uw vzw opgebouwd? Kruis de organen aan die in uw vzw voorkomen.

Controle boekhouding ☐			Dagelijks bestuur ☐
☐ Bedrijfsrevisor ☐ boekhouder ☐ Leden algemene Vergadering ☐ Andere: ☐			
	Raad van bestuur ☐		Orgaan van vertegenwoordiging ☐
Ondernemingsraad ☐			
	Algemene vergadering ☐		
Adviesraden of comités ☐			Werkgroepen/commissies/cellen/... ☐

Figuur 11 : Vraag structuur vzw (enquête)

Deze manier van vraagstelling was achteraf bekeken allerminst goed. Door de onduidelijke vraagstelling krijgen we hier een heel sterk vertekend beeld. Gebaseerd op deze vraag, zou slechts 57% van de respondenten de wettelijke minimumstructuur voor een vzw hebben, namelijk Raad van Bestuur en Algemene Vergadering.

⁸⁴ Mathei S. (2005), "De vzw stap voor stap", Brussel

We hadden echter ook een vraag opgenomen die voor minder verwarring zorgde, namelijk het aantal personen in de Raad van Bestuur, respectievelijk de Algemene Vergadering.

Figuur 12 : Vraag Raad van Bestuur en Algemene Vergadering (enquête)

Voor de Raad van Bestuur beantwoordden 13 vzw's van de 14 deze vraag. Waaruit we dus afleiden dat 93% van de vzw's indirect bevestigt een Raad van Bestuur te hebben. De aantallen variëren van 3 tot 16 personen. In maar liefst 46% van de vzw's die deze vraag beantwoordden is er sprake van een Raad van Bestuur met 4 of 5 personen.

Voor de Algemene Vergadering zien we gelijkaardige cijfers. 11 van de 14 vzw's geven een aantal voor het aantal personen in de Algemene Vergadering en we leiden dus af dat 79% van de ondervraagde vzw's weten dat de Algemene Vergadering ook deel uitmaakt van hun organisatiestructuur. Hier zien we een aantal variërend van 3 tot 120 personen.

Door deze controlevragen weten we dat 11 van de 14 ondervraagde vzw's zeker een minimumstructuur hebben. De drie overige vzw's weten blijkbaar niet echt hoe de structuur in elkaar zit of ze hebben deze vraag blanco gelaten.

We informeerden ook naar de categorieën personen die zetelen in de Raad van Bestuur. Alle vzw's die antwoordden dat ze een Raad van Bestuur hebben, zeggen dat hierin de werkende leden zitten. 27,3% verklaart dat ook toegetreden leden aanwezig zijn. 46,2% van hen antwoordde dat er bovendien ook specialisten zoals een accountant en jurist aanwezig zijn. In 18,2% van deze vzw's met een Raad van Bestuur zijn er ook nog andere rechtspersonen en personeelsleden aanwezig.

6.6 Administratie van de verenigingen

6.6.1 Leden in de vzw's

Tabel 29 : Frequentietabel onderscheid in leden in Alken (eigen verwerking SPSS)

	Frequentie	Percentage valid	Cumulatief percentage
Ja	4	40,0	40,0
Nee	6	60,0	100
TOTAAL	10	100	

71,4 % van de vertegenwoordigers zegt dat men het verschil kent tussen werkende en toegetreden leden. Van deze 71,4% beweert 40% dat men binnen de vereniging een onderscheid maakt in de statuten tussen de werkende en de toegetreden leden.

Tabel 30 : Verschil tussen werkende en toegetreden leden (Mathei)⁸⁵

Werkende leden	Toegetreden leden
Leden die deel uitmaken van de AV	Leden die gebruik maken van de diensten van de vzw
Verplicht	Facultatief
Rechten en plichten volgens de vzw wetgeving	Rechten en plichten volgens datgene wat er in de statuten over bepaald is
De voorwaarden om werkend lid te worden zijn bepaald in de statuten	De voorwaarden om toegetreden lid te worden zijn bepaald in de statuten
Vormen de AV en hebben er stemrecht	Maken geen deel uit van de AV en geen stemrecht

Alle ondervraagde vzw's zeggen een ledenlijst bij te houden. Zes van de ondervraagde verenigingen houdt een ledenlijst bij met zowel de werkende als de toegetreden leden. Ook zes verenigingen doen dit enkel voor werkende en eentje enkel voor de toegetreden leden.

We vroegen in onze enquête of de werkende leden soms gebruik maken van een aantal opgesomde rechten. De resultaten waren als volgt voor de ondervraagde vzw's

⁸⁵ Mathei S. (2005), "De vzw stap voor stap", Brussel, p. 55

Tabel 31 : Frequentietabel rechten werkende leden in Alken (eigen verwerking SPSS)

Werkende leden gebruik maken van volgend recht	Ja	Nee	Geen idee
Samenroepen AV	3 vzw's	11 vzw's	
Punten op agenda AV	4 vzw's	10 vzw's	
Vragen stellen op AV	7 vzw's	7 vzw's	
Recht op informatie	4 vzw's	9 vzw's	1 vzw
Recht op vorderen ontbinding vzw		14 vzw's	

Uit een andere vraag halen we informatie hoe een agendapunt op de Algemene Vergadering meestal behandeld wordt. In 41,7% van de ondervraagde vzw's zal men eerst discussiëren alvorens over te gaan tot stemming. In 58,3% van de vzw's is het vertrouwen in het bestuur zo groot dat men vaak gewoon akkoord gaat bij de stemming.

6.6.2 Statuten

feitelijke vereniging

11 van de ondervraagde feitelijke verenigingen hebben statuten opgesteld, terwijl er 8 dit blijkbaar niet deden. Van deze 11 verenigingen hebben er 8 doel, duur en bepalingen betreffende de vereniging hierin verwerkt, 2 deden dit enkel voor doel en bepalingen, 1 voor het doel alleen.

vzw's

Alle ondervraagde vzw's die opgericht werden voor 1 januari 2004 hebben een statutenwijziging ingediend voor 1 januari 2006 zoals gevraagd bij de nieuwe wet van 2 mei 2002 betreffende de vzw's.

6.6.3 Reglement

Deze vraag werd zowel in de enquête voor de feitelijke verenigingen als voor de vzw's opgenomen. Van de ondervraagde verenigingen heeft 57,6% een reglement opgesteld. Er is op basis van deze zeer beperkte steekproef geen statistisch significant verschil aan te tonen tussen het type vereniging en het al dan niet opstellen van een reglement.

Tabel 32 : Kruistabel type vereniging en reglement (SPSS)

Type * Reglement Crosstabulation

			Reglement			Total
			ja	nee	geen idee	
Type	vzw	Count	9	4	1	14
		% within Type	64,3%	28,6%	7,1%	100,0%
	feitelijke vereniging	Count	10	9		19
		% within Type	52,6%	47,4%		100,0%
Total		Count	19	13	1	33
		% within Type	57,6%	39,4%	3,0%	100,0%

6.6.4 Aanvraagformulieren

Tabel 33 : Frequentietabel aanvraagformulier in Alken (eigen verwerking SPSS)

	Frequentie	Percentage valid	Cumulatief percentage
Ja	6	42,9	42,9
Nee	8	57,1	100
TOTAAL	14	100	

Slechts 42,9% van de vertegenwoordigers zegt de aanvraagformulieren I en II te kennen. Als zij problemen ondervinden bij het invullen van de formulieren gaat het meestal om onduidelijkheid over welke luiken ingevuld dienen te worden (33,3%). 50% zegt geen problemen te ondervinden en 1 vzw heeft om een andere reden al problemen gekend, namelijk niet voldoende formulieren van de documenten bijgevoegd.

Tabel 34 : Frequentietabel ontslag of benoeming in Alken (eigen verwerking SPSS)

	Frequentie	Percentage valid	Cumulatief percentage
Ja	3	60	60
Nee	2	40	100
TOTAAL	5	100	

Drie ondervraagde vzw's dienen steeds, en zelfs onmiddellijk, de aanvraagformulieren in bij de griffie van de rechtbank van koophandel wanneer een bestaande bestuurder wordt ontslagen of een nieuwe bestuurder wordt benoemd. Twee vzw's vinden dit niet nodig, zij doen dit gewoonweg niet of ze wachten een hele poos.

6.7 Werking van de verenigingen

6.7.1 Ontbinding

Tabel 35 : Frequentietabel ontbinding feitelijke vereniging en vzw in Alken (eigen verwerking SPSS)

	Frequentie	Percentage valid	Cumulatief percentage
Uitkeren aan leden	3	9,1	9,1
Schenken aan goed doel	12	36,4	45,5
Schenken andere vereniging	10	30,3	75,8
Andere	8	24,2	100
TOTAAL	33	100	

We vroegen de respondenten wat er volgens hen moest gebeuren met het materiaal en geld van hun vereniging indien deze ontbonden wordt. 30,3 % van de vertegenwoordigers antwoordde dat de bestanddelen zouden moeten toekomen aan een andere vereniging. Nog meer antwoorden luiden echter dat men een schenking aan een goed doel zou moeten doen. Opmerkelijk is dat 9,1% van de respondenten het geld en materiaal zou willen uitkeren aan de leden van de vereniging.

Tabel 36 : Frequentietabel bestemming feitelijke vereniging (eigen verwerking SPSS)

	Frequentie	Percentage valid	Cumulatief percentage
Feitelijke met zelfde doel	2	10,5	10,5
Aan de leden	1	5,3	15,8
Aan goed doel	4	21,1	36,8
Nog niet bepaald	7	36,8	73,7
Andere	5	26,3	100
TOTAAL	19	100	

Als we specifiek naar de feitelijke verenigingen kijken, blijkt dat in 36,8% van de verenigingen de bestemming bij ontbinding nog niet bepaald is. Een vereniging beweert zelfs dat deze uitkering aan de leden al vastligt.

Tabel 37 : Frequentietabel bestemming vzw in Alken (eigen verwerking SPSS)

	Frequentie	Percentage valid	Cumulatief percentage
Andere vzw met zelfde doel	7	50,0	50
Bestemming nog niet bepaald	6	42,9	92,9
Andere	1	7,1	100
TOTAAL	14	100	

Specifiek voor de vzw's is in de helft van de gevallen de bestemming al gekozen, namelijk een andere vzw met hetzelfde doel. Bij 42,9% van de ondervraagde vzw's is de bestemming nog niet bepaald.

6.8 Aansprakelijkheid van de verenigingen

6.8.1 Feitelijke vereniging

De helft van de respondenten haalt aan geen enkel idee te hebben hoe het zit met de aansprakelijkheid in hun feitelijke vereniging. Dit is toch wel een erg hoog percentage als men rekening houdt met hoeveel dingen er kunnen misgaan, ook in een feitelijke vereniging.

Tabel 38 : Frequentietabel aansprakelijkheid feitelijke vereniging in Alken

	Frequentie	Percentage valid	Cumulatief percentage
Persoonlijk voor hoofd	2	10,5	10,5
Persoonlijk voor ondertekenaar	2	10,5	21,1
Geen persoonlijke voor leden	3	15,8	36,8
Iedereen gelijk	1	5,3	42,1
Wij genieten van rechtspers.	1	5,3	47,4
Geen idee	10	52,6	100
TOTAAL	19	100	

6.8.2 Vzw's

Bij de vzw's denkt 57,1% dat de leden en bestuurders geen van beiden persoonlijk aansprakelijk kunnen zijn bij bepaalde tekortkomingen. 14,3% denkt dat de leden wel persoonlijk aansprakelijk kunnen zijn en 21,4% denkt dat dit zo is voor zowel de leden als de bestuurders.

Tabel 39 : Frequentietabel aansprakelijkheid vzw in Alken (eigen verwerking SPSS)

	Frequentie	Percentage valid	Cumulatief percentage
Ja, enkel bestuurders	2	14,3	14,3
Ja, leden en bestuurders	3	21,4	35,7
Nee	8	57,1	92,9
Geen idee	1	7,1	100
TOTAAL	14	100	

6.9 Inkomsten en belastingen van de verenigingen

6.9.1 Inkomsten

Tabel 40 : Frequentietabel inkomsten RG, dividend, intrest in Alken (eigen verwerking SPSS)

	Frequentie	Percentage valid	Cumulatief percentage
Ja	7	21,2	21,2
Nee	26	78,8	100
TOTAAL	33	100	

Er is geen statistisch significant verband tussen het type vereniging en de inkomsten die men haalt uit dividend, intresten en verhuren van roerend goed. In zowel feitelijke verenigingen en vzw's komt dit maar voor in ongeveer 20% van de ondervraagde verenigingen.

Tabel 41 : Kruistabel type vereniging en bezit onroerend goed in Alken (SPSS)

Type * Onroerend goed Crosstabulation

			Onroerend goed		Total
			ja	nee	
Type	vzw	Count	4	10	14
		% within Type	28,6%	71,4%	100,0%
	feitelijke vereniging	Count		19	19
		% within Type		100,0%	100,0%
Total		Count	4	29	33
		% within Type	12,1%	87,9%	100,0%

Er is een statistisch significant verband tussen het type vereniging en het bezit van onroerend goed. Geen enkele feitelijke vereniging die ondervraagd werd is in het bezit van onroerend goed. 3% van de ondervraagde verenigingen haalt inkomsten uit onroerend goed door het bijvoorbeeld te verhuren.

Winst

89,3% van de vertegenwoordigers zegt alle winst of toch minstens een gedeelte van de winst te investeren in de werking van de vereniging. Dit percentage ligt net hoger dan de 85,7% die verklaren minstens een deel van de winst te reserveren voor moeilijkere perioden. 21,4% van de respondenten gebruikt een deel of alle winst voor vrijwilligersvergoedingen of om tewerkgestelde werknemers te betalen. Niemand lijkt de winst te verdelen aan de leden binnen de vereniging. Bovendien zegt 57,1% van de vertegenwoordigers dat de vereniging alle winst of een gedeelte van de winst gebruikt voor andere doeleinden dan de opties die in de enquête opgenomen waren. Wellicht hebben we dus een belangrijke optie niet opgenomen in onze enquête.

6.9.2 Belastingen

Feitelijke verenigingen

Tabel 42 : Frequentietabel belastingen feitelijke vereniging in Alken (eigen verwerking SPSS)

	Frequentie	Percentage valid	Cumulatief percentage
Rechtspersonenbelasting	1	5,3	5,3
Geen idee	13	68,4	73,7
Geen belastingen	5	26,3	100
TOTAAL	19	100	

26,3% van de feitelijke verenigingen beweert dat ze onder geen belastingstelsel valt. Bijna 70% van de vertegenwoordigers van de feitelijke verenigingen heeft geen idee onder welk belastingstelsel hun vereniging valt.

Vzw's

Tabel 43 : Frequentietabel belastingen vzw in Alken (eigen verwerking SPSS)

	Frequentie	Percentage valid	Cumulatief percentage
Rechtspersonenbelasting	4	30,8	30,8
Vennootschapsbelasting	3	23,1	53,8
Geen idee	6	46,2	100
TOTAAL	13	100	

46,2% van de vertegenwoordigers van de vzw's die deze vraag beantwoordden, heeft geen idee onder welk belastingstelsel ze vallen. 30,8% denkt dat de rechtspersonenbelasting geldt en 23,1% denkt de vennootschapsbelasting.

Het is zo dat een vzw ofwel onder de rechtspersonenbelasting, ofwel onder de vennootschapsbelasting valt. Dit onderscheid is relevant omdat elk van deze belastingen op een andere manier is opgebouwd. "Om uit te zoeken welke belasting van toepassing is, moet men zich een drietal vragen stellen:

1. voert de vzw handels- en / of nijverheidsactiviteiten of verrichtingen van winstgevende aard?
2. oefent de vzw een toegelaten bezigheid uit?
3. valt de vzw onder een aantal wettelijke uitzonderingen?"⁸⁶

Het is dus logisch dat zoveel respondenten niet weten welke belasting op hun van toepassing is.

Aangifteformulier voor belastingen

- 11 vzw's ontvangen dit jaarlijks, 2 vzw's weten dit niet en 1 vzw zegt geen aangifteformulier te ontvangen
- 10 vzw's sturen dit formulier terug op
- 3 van deze vzw's zeggen al ooit problemen met invullen gehad te hebben

Controle vanwege de overheid op de inkomsten van de vzw

- 5 vzw's hebben al ooit controle gehad, 8 vzw's hebben nog nooit controle gehad, 1 vzw weet dit niet
- 9 vzw's denken dat ze volledig in orde zouden zijn moest er controle komen, 2 denken dat dit niet het geval is en 2 weten niet of alles in orde zou zijn
- Slechts 3 vzw's vinden dat er betere controle zou moeten zijn, 6 vzw's vinden dat dit niet moet, 4 vzw's hebben geen duidelijke mening hieromtrent

Tabel 44 : Frequentietabel wetgeving belastingen in Alken (SPSS)

		Wet duidelijkheid			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ja het is duidelijk	10	30,3	31,3	31,3
	het is min of meer duidelijk	5	15,2	15,6	46,9
	het is noch duidelijk noch onduidelijk	7	21,2	21,9	68,8
	het is niet echt duidelijk	3	9,1	9,4	78,1
	het is helemaal niet duidelijk	7	21,2	21,9	100,0
Total		32	97,0	100,0	
Missing	System	1	3,0		
Total		33	100,0		

⁸⁶ Mathei S. (2005), "De vzw stap voor stap", Brussel, p. 341

6.10 Fiscaliteit bij de verenigingen

6.10.1 Inkomsten

De buitenlandse inkomsten zijn zeer gering. Geen enkele vereniging geeft aan dat meer dan 20% van de inkomsten uit het buitenland komen. Eén vereniging beweert dat 11-20% van de inkomsten uit het buitenland komen en de rest van de respondenten zegt dat dit minder dan 10% is.

Tabel 45 : Frequentietabel private inkomsten in Alken (eigen verwerking SPSS)

	Frequentie	Percentage valid	Cumulatief percentage
0 – 10%	5	18,5	18,5
11 – 20%	2	7,4	25,9
21 – 30%	3	11,1	37,0
41 – 50%	3	11,1	48,1
51 – 60%	9	33,3	81,5
Meer dan 60%	4	14,8	96,3
Ik weet het niet	1	3,7	100
TOTAAL	27	100	

Onder private inkomsten verstaan we lidgeld, giften, sponsoring en economische activiteiten. Dit is blijkbaar een veel belangrijkere vorm van financiering voor de verenigingen. 48,1% van de respondenten duidt deze vorm van financiering aan als zijnde verantwoordelijk voor meer dan de helft van de inkomsten.

Tabel 46 : Frequentietabel publieke inkomsten in Alken (eigen verwerking SPSS)

	Frequentie	Percentage valid	Cumulatief percentage
0 – 10%	10	38,5	38,5
11 – 20%	2	7,7	46,2
21 – 30%	1	3,8	50,0
31 – 40%	3	11,5	61,5
41 – 50%	3	11,5	73,1
51 – 60%	5	19,2	92,3
Meer dan 60%	1	3,8	96,2
Ik weet het niet	1	3,8	100
TOTAAL	26	100	

De publieke inkomsten die vanuit de overheid komen zijn ook belangrijk voor de verenigingen, maar in mindere mate dan de private inkomsten.

6.10.2 Patrimoniumtaks

De helft van de respondenten uit vzw's zegt geen patrimoniumtaks te betalen. Bij 35,7% van de ondervraagde vzw's geven de respondenten aan dat ze wel patrimoniumtaks betalen en 14,3% weet niet wat patrimoniumtaks is. Het enige aangeduide probleem bij de mogelijkheden in de enquête dat zich lijkt voor te doen is het niet weten wat men precies moet aangeven.

6.10.3 Btw

Bij de ondervraagde vzw's hebben er vier een btw-nummer.

6.11 Boekhouding van de verenigingen

Tabel 47 : Kruistabel type vereniging en boekhouding in Alken (SPSS)

Type * Boekhouding hoe Crosstabulation

			Boekhouding hoe				Total
			penningm met programma	penningm zonder programma	uitbesteed	wij voeren geen boekhouding	
Type vzw	Count	4	6	4		14	
	% within Type	28,6%	42,9%	28,6%		100,0%	
feitelijke vereniging	Count	4	14		1	19	
	% within Type	21,1%	73,7%		5,3%	100,0%	
Total	Count	8	20	4	1	33	
	% within Type	24,2%	60,6%	12,1%	3,0%	100,0%	

Indien de boekhouding uitbesteed wordt, is dit steeds door een vzw. Deze relatie is echter niet statistisch significant bewezen. Over het algemeen worden boekhoudprogramma's blijkbaar ook niet zoveel gebruikt in de verenigingen, namelijk in slechts 25% van de verenigingen.

Tabel 48 : Kruistabel boekhouding en kennis in Alken (SPSS)

Boekhouding hoe * Boekhouding kennis Crosstabulation

			Boekhouding kennis			Total
			ja	nee	geen idee	
Boekhouding hoe	penningm met programma	Count % within Boekhouding hoe	8 100,0%			8 100,0%
	penningm zonder programma	Count % within Boekhouding hoe	15 75,0%	4 20,0%	1 5,0%	20 100,0%
	uitbesteed	Count % within Boekhouding hoe	2 50,0%	2 50,0%		4 100,0%
	wij voeren geen boekhouding	Count % within Boekhouding hoe	1 100,0%			1 100,0%
Total	Count % within Boekhouding hoe	26 78,8%	6 18,2%	1 3,0%	33 100,0%	

78,8% van de respondenten vindt dat er in de vereniging iemand voldoende kennis van boekhouding heeft om deze te voeren. 18,2% vindt dat deze kennis toch ontbreekt binnen de vereniging.

Opmerkelijk is dat er vier verenigingen aangeven dat zij niet over voldoende boekhoudkennis beschikken, maar toch zelf de boekhouding doen. Twee verenigingen die in hetzelfde schuitje zitten wat betreft boekhoudkennis geven logischerwijze ook aan dat zij de boekhouding uitbesteden. Blijkbaar zijn er ook drie verenigingen die zich liever niet met boekhouding bezig houden hoewel er wel de nodige kennis aanwezig is. Twee van hen besteden de boekhouding uit en eentje besluit om geen boekhouding te voeren.

Tabel 49 : Frequentietabel controle boekhouding in Alken (eigen verwerking SPSS)

	Frequentie	Percentage valid	Cumulatief percentage
Geen vragen gesteld	5	17,9	17,9
Oppervlakkige vragen gesteld	11	39,3	57,1
Grondige controle intern	10	35,7	92,9
Grondige controle extern	2	7,1	100
TOTAAL	28	100	

6.11.1 Feitelijke vereniging

68,4% van de respondenten uit feitelijke verenigingen geeft aan dat de boekhouding in een boekje of een excel-file wordt bijgehouden. 31,6% van de vertegenwoordigers zegt een vereenvoudigde boekhouding te voeren.

6.11.2 Vzw's

Op basis van de antwoorden van de ondervraagde vzw's gaat het om 13 kleine vzw's en 1 grote vzw.

"Om aan de categorie kleine vzw te voldoen mag men op het einde van het boekjaar maximum 1 van deze criteria overschrijden:

1. vijf voltijdse werknemers, uitgedrukt in voltijdse equivalenten
2. balanstotaal van 1.000.000 euro
3. 250.000 euro ontvangsten, exclusief uitzonderlijke ontvangsten en btw⁸⁷

Kenmerken van de ondervraagde vzw die zichzelf als 'grote vzw' omschrijft:

1. 30 voltijdse equivalenten
2. balanstotaal van meer dan 3.125.000 euro
3. tussen de 250.000 euro en 6.250.000 euro ontvangsten

Er zijn dus minstens twee criteria overschreden en de vzw valt dus inderdaad onder de classificatie 'grote vzw'.

Meer dan 85% van de ondervraagde vzw's voert een vereenvoudigde boekhouding. We zien duidelijk dat er hier een verband is met het balanstotaal van de vzw's. Er zijn 12 kleine vzw's die kiezen voor de door de wet opgelegde vereenvoudigde boekhouding. Eén kleine vzw kiest vrijwillig voor een dubbele boekhouding.

In de enquête voor de vzw's was een vraag opgenomen die polste naar het kennen van de wettelijke regeling, het kennen van het opgelegde model, het al dan niet opstellen in 2007 en het al dan niet neerleggen in 2007 van zowel de begroting, het dagboek, de inventaris en de jaarrekening. De resultaten als % van de ondervraagde vzw's die ja antwoorden op de respectievelijk vragen geef ik weer in een tabel.

⁸⁷ Mathei S. (2005), "De vzw stap voor stap", Brussel, p. 283

Tabel 50 : Frequentietabel wettelijke regeling vzw in Alken (eigen verwerking SPSS)

	Kent uw vereniging de wettelijke regeling?	Kent uw vereniging de opgelegde modellen?	Stelde uw vereniging dit op in 2007?	Heeft uw vereniging dit neergelegd in 2007?
Begroting	90%	70%	70%	
Dagboek	87,5%	85,7%	75%	
Inventaris	55,6%	50%	37,5%	
Jaarrekening	100%	90%	90%	66,7%

We zien duidelijk dat de wettelijke regelingen omtrent jaarrekening, begroting en dagboek veel beter gekend zijn dan die over de inventaris. Voor elke materie geldt dat er steeds een afname is in percentage als we van theorie (wettelijke regeling en opgelegd model) overgaan naar het praktische aspect (opstellen en neerleggen). Twee vzw's verklaren expliciet dat zij de boekhoudkundige verplichtingen moeilijk vinden.

6.12 Vrijwilligers in de verenigingen

6.12.1 Profiel van de vrijwilliger

Als we één profiel voor een Alkense vrijwilliger zouden moeten opstellen zou zijn identiteitskaart er zo uitzien:

Dé Alkense vrijwilliger	
Geslacht	Mannelijk
Leeftijd	Ouder dan 54 jaar
Opleiding	Hoger opgeleid
Beroep	Werkend
Beweegreden	Gevraagd door de vereniging
Duur van engagement	Langer dan 3 jaar
Taken	Activiteiten, praktische hulp en administratie

Figuur 13 : Dé Alkense vrijwilliger (eigen verwerking)

Tabel 51 : Frequentietabel geslacht Alkense vrijwilliger (eigen verwerking SPSS)

	Frequentie	Percentage valid	Cumulatief percentage
Overwegend mannelijk	12	38,7	38,7
Overwegend vrouwelijk	10	32,3	71,0
Geen duidelijke meerderheid	9	29,0	100
TOTAAL	31	100	

Tabel 52 : Frequentietabel leeftijd Alkense vrijwilliger (eigen verwerking SPSS)

	Frequentie	Percentage valid	Cumulatief percentage
18 - 24 jaar	2	6,5	6,5
35 - 44 jaar	4	12,9	19,4
45 - 54 jaar	4	12,9	32,3
Ouder dan 54 jaar	11	35,5	67,7
Geen duidelijke meerderheid	10	32,3	100
TOTAAL	31	100	

Tabel 53 : Frequentietabel opleiding Alkense vrijwilliger (eigen verwerking SPSS)

	Frequentie	Percentage valid	Cumulatief percentage
Overwegend lager opgeleid	6	19,4	19,4
Overwegend hoger opgeleid	16	51,6	71,0
Geen duidelijke meerderheid	9	29,0	100
TOTAAL	31	100	

Tabel 54 : Frequentietabel opleiding Alkense vrijwilliger (eigen verwerking SPSS)

	Frequentie	Percentage valid	Cumulatief percentage
Overwegend studerend	1	3,2	3,2
Overwegend werkend	11	35,3	38,7
Overwegend huisman/vrouw	1	3,2	41,9
Overwegend gepensioneerd	9	29,0	71,0
Andere	2	6,5	77,4
Geen duidelijke meerderheid	7	22,6	100
TOTAAL	31	100	

Tabel 55 : Frequentietabel beweegreden Alkense vrijwilligers (eigen verwerking SPSS)

	Frequentie	Percentage valid	Cumulatief percentage
Overwegend actief: initiatief	13	41,9	41,9
Overwegend passief: gevraagd	14	45,2	87,1
Geen duidelijke meerderheid	4	12,9	100
TOTAAL	31	100	

Tabel 56 : Duur engagement Alkense vrijwilliger (eigen verwerking SPSS)

	Frequentie	Percentage valid	Cumulatief percentage
Langer dan 3 jaar	25	80,6	80,6
Geen duidelijke meerderheid	6	18,4	100
TOTAAL	31	100	

6.13 Opinie over de nieuwe vzw-wetgeving

We vroegen aan de vzw's die werden opgericht voor 1 januari 2004 in welke zin zij vonden dat de veranderingen positief of negatief waren. Deze vraag werd door weinig vzw's ingevuld en we moeten deze bevindingen dus met een korrel zout nemen. Het gaat slechts om de visie van enkele vzw's.

OVERWEGEND POSITIEVE ZIN

- transparantie, dus de duidelijkheid inzake structuur, boekhouding, ...
- juridische zekerheid
- aanpassing aan verenigingen die handelsactiviteiten uitvoeren
- flexibiliteit van de organisatie
- toegang tot subsidies
- geloofwaardigheid

Voor deze aspecten heeft men blijkbaar een stap in de goede richting gezet. Toch blijven er een aantal knelpunten over waar zeker nog aan gewerkt moet worden. Meer bepaald voor de aspecten waar de meningen erg verdeeld waren. Sommige personen zagen voor volgende onderdelen een positieve evolutie, andere een negatieve.

ERG VERDEELDE MENINGEN

- administratieve vereenvoudiging
- voldoende verschillen tussen kleine, middelgrote en grote vzw's
- duidelijkheid in verband met fiscale regelgeving
- overreglementering
- uniformiteit: dezelfde regels voor iedereen

6.14 Conclusies verenigingsleven Alken

In Alken is er weinig ongerustheid omtrent het **ledenaantal** in de verenigingen. Ongeveer de helft van de respondenten sprak over een gelijkblijvend aantal, 36% over een stijgend aantal en slechts 15% had het over een daling. Het **vrijwilligersaantal** kent cijfers die hier sterk bij aanleunen. 65% van de respondenten denkt dat het vrijwilligersaantal gelijk gebleven is, 23% spreekt van een stijging en 13% over een daling. Als we één profiel voor een Alkense vrijwilliger zouden moeten opstellen zou zijn identiteitskaart er zo uitzien:

Dé Alkense vrijwilliger	
Geslacht	Mannelijk
Leeftijd	Ouder dan 54 jaar
Opleiding	Hoger opgeleid
Beroep	Werkend
Bewegreden	Gevraagd door de vereniging
Duur van engagement	Langer dan 3 jaar
Taken	Activiteiten, praktische hulp en administratie

Onder **private inkomsten** verstaan we lidgeld, giften, sponsoring en economische activiteiten. Dit is blijkbaar een heel belangrijke vorm van financiering voor de verenigingen. 48,1% van de respondenten duidt deze vorm van financiering aan als zijnde verantwoordelijk voor meer dan de helft van de inkomsten. Deze economische activiteiten zijn de evenementen voor het grote publiek zoals eetdagen, fuiven, verkoop, ... Meestal worden deze nevenactiviteiten ingericht om de dagelijkse werking van de vereniging te financieren. 43,5% van de respondenten ziet dan ook een gevaar voor het voortbestaan van de vereniging indien deze activiteiten zouden wegvallen. Er zijn drie verenigingen die beweren dat de werking van hun vereniging al in gevaar komt als hun winst van minder dan 1.000 euro zou verdwijnen. Daartegenover staat 1 vereniging die aangeeft meer dan 10.001 winst te halen uit de activiteiten en 'misschien' gevaar ziet in het wegvallen hiervan. Uit nadere analyse bleek dat het hier om een vereniging gaat die jaarlijks grote evenementen organiseert en alle gerealiseerde winst doorstort naar minderbedeelden.

De **publieke inkomsten** die vanuit de overheid komen zijn ook belangrijk voor de verenigingen, maar in mindere mate dan de private inkomsten. 87,1% van de bevroegde verenigingen krijgt jaarlijks subsidies van de gemeente. De verenigingen die geen subsidies krijgen zijn vooral actief in de sector van maatschappelijke dienstverlening en verdediging van rechten en belangen. Meestal hebben de verenigingen die geen subsidies ontvangen, nagelaten om een subsidiedossier in te leveren. Drie Alkense verenigingen kregen voor 2007 een subsidie op naam die dus rechtstreeks in

de begroting opgenomen werd. Naast de financiële ondersteuning in de vorm van subsidies biedt de gemeente Alken ook een waaier van andere ondersteuningsmiddelen zoals andere financiële, materiële, communicatieve en informatieve ondersteuning.

Wanneer we kijken naar de **structuur** van de verenigingen zien we dat van de 19 ondervraagde feitelijke verenigingen 73,7% zegt te werken met zowel een ledenvergadering als een bestuur. 10,5% werkt enkel met een bestuur en zonder ledenvergadering. Bij de vzw's zouden we uit een rechtstreekse vraag moeten afleiden dat bijna geen enkele vzw de wettelijke minimumvorm had. Door andere controlevragen die minder rechtstreeks zijn, blijkt dan toch dat men aan deze wettelijke minimumvorm voldoet: Algemene Vergadering en Raad van Bestuur.

We vroegen de respondenten wat er volgens hen moest gebeuren met het materiaal en geld van hun vereniging indien deze **ontbonden** wordt. 30,3 % van de vertegenwoordigers antwoordde dat de bestanddelen zouden moeten toekomen aan een andere vereniging met eenzelfde doel. Nog meer antwoorden luiden echter dat men een schenking aan een goed doel zou moeten doen. Opmerkelijk is dat 9,1% van de respondenten het geld en materiaal zou willen uitkeren aan de leden van de vereniging.

De kennis omtrent **aansprakelijkheid** laat duidelijk te wensen over. Zo heeft bijvoorbeeld de helft van de respondenten uit feitelijke verenigingen geen enkel idee hoe het zit met de aansprakelijkheid. Toch wordt er in Alken voldoende aandacht besteed aan deze problematiek door bijvoorbeeld het organiseren van informatieavonden.

78,8% van de respondenten vindt dat er in de vereniging iemand voldoende kennis van **boekhouding** heeft om deze te voeren. 18,2% vindt dat deze kennis toch ontbreekt binnen de vereniging. Opmerkelijk is dat er vier verenigingen aangeven dat zij niet over voldoende boekhoudkennis beschikken, maar toch zelf de boekhouding doen. Twee verenigingen die in hetzelfde schuitje zitten wat betreft boekhoudkennis geven logischerwijze ook aan dat zij de boekhouding uitbesteden. Blijkbaar zijn er ook drie verenigingen die zich liever niet met boekhouding bezig houden, hoewel de nodige kennis aanwezig is. Twee van hun besteden de boekhouding uit en eentje besluit om geen boekhouding te voeren.

Alle vzw's geven aan een statutenwijziging ingediend te hebben zoals gevraagd bij de **nieuwe wet** van 2 mei 2002 betreffende de vzw's. We polsten ook naar hun mening over deze nieuwe wet.

Overwegend in positieve zin veranderd	Verdeelde meningen
<ul style="list-style-type: none">▪ transparantie, dus de duidelijkheid inzake structuur, boekhouding, ...▪ juridische zekerheid▪ aanpassing aan verenigingen die handelsactiviteiten uitvoeren▪ flexibiliteit van de organisatie▪ toegang tot subsidies▪ geloofwaardigheid	<ul style="list-style-type: none">▪ administratieve vereenvoudiging▪ voldoende verschillen tussen kleine, middelgrote en grote vzw's▪ duidelijkheid in verband met fiscale regelgeving▪ overreglementering▪ uniformiteit: dezelfde regels voor iedereen

Beoordeling Alken ten opzichte van andere gemeenten

Betrokkenheid bij beleid +	Alken scoort beter dan gemiddeld (ten opzichte van de andere gemeenten) op de betrokkenheid bij het beleid. Blijkbaar werpt het huidige systeem van de adviesraden zijn vruchten af. ⁸⁸
Aanwezigheid aanspreekpunt +	De meerderheid van de respondenten is ervan overtuigd dat er een aanspreekpunt in de gemeente is voor problemen inzake vrijwilligerswerk. Hiermee wordt nog maar eens bewezen dat de drempel naar de centrale Dienst Vrije tijd bijzonder laag is. ⁸⁹
Materiële dienstverlening -	Minder dan gemiddeld ten opzichte van de andere gemeenten is de score voor materiële dienstverlening. Dit is een opmerkelijk resultaat. Uit de gegevens van de Dienst Vrije tijd blijkt dat het aanbod van materiële dienstverlening zeer groot is. Hiervoor verwijs ik graag naar bijlage 3. Misschien is het nodig om dit beter te communiceren naar de verenigingen toe of de huidige voorwaarden te herbekijken. Er is blijkbaar ergens een kink in de kabel.

⁸⁸ Verenigingen die zich niet erg betrokken voelen bij het beleid zijn vooral verenigingen die ofwel bij geen enkele raad aangesloten zijn ofwel bij de cultuurraad. De eerste mogelijke verklaring is logisch want als men niet in een raad zetelt, zal men het gevoel krijgen dat hun advies niet gevraagd wordt. Voor de culturele verenigingen speelt misschien het feit mee dat er 60 verenigingen uit diverse sectoren vertegenwoordigd zijn in de cultuurraad en men alzo minder invloed heeft.

⁸⁹ Alkenaren zetten makkelijk de stap naar de gemeentelijke diensten wanneer ze geconfronteerd worden met problemen in hun vereniging. Maar liefst 90,6% van de respondenten zegt deze stap in het verleden al gezet te hebben.

7 VRIJWILLIGERS IN DE PRAKTIJK

Voor het praktijkgedeelte over vrijwilligers heb ik me gebaseerd op 302 enquêtes afgenomen in de acht Limburgse gemeenten. Een verdeling over de verschillende gemeenten en de verdeling over het type verenigingen (feitelijke vereniging en vzw) vindt u in volgende tabellen.

Tabel 57 : Aantal enquêtes naar gemeente en type vereniging (eigen verwerking SPSS)

Gemeente	Aantal enquêtes	Type vereniging	Aantal enquêtes
Alken	33	feitelijke vereniging	136
Beringen	34	Vzw	166
Bilzen	61	TOTAAL	302
Hasselt	33		
Leopoldsburg	38		
Maaseik	25		
Peer	54		
Sint-Truiden	24		
TOTAAL	302		

7.1 Identificatie van de vrijwilligers

In dit deel bespreek ik de antwoorden die de respondenten gaven op de vragen omtrent vrijwilligers in de identificatiefiche van de vereniging. In deze vraag gaven 226 ondervraagde verenigingen aan dat ze met vrijwilligers werken; 76 verenigingen werken dus niet met vrijwilligers of lieten deze vraag blanco.

Geef telkens het cijfer aan en duidt het symbool aan om aan te geven hoe de evolutie in de laatste jaren volgens u was voor deze categorie personen: stijgend (↑), dalend (↓) of constant blijvend (=).
Vrijwilligers(al dan niet met onkostenvergoeding)
Aantal:
Evolutie: ↑ of ↓ of =

Figuur 14 : Vraag identificatiefiche vrijwilligers (enquête)

7.1.1 Aantal vrijwilligers

In de SPSS output kunnen we zien dat het aantal vrijwilligers varieert van 1 tot 1000. Toch merk ik daar meteen bij op dat bijna de helft van de respondenten aangeeft dat zij maximum 12 vrijwilligers in hun vereniging hebben. Verenigingen met meer dan 100 vrijwilligers tellen slechts voor 2,2%.

Tabel 58 : Aantal vrijwilligers (SPSS)

		Vrijwilligers aantal			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1	1	,3	,4	,4
	2	6	2,0	2,7	3,1
	3	8	2,6	3,5	6,6
	4	4	1,3	1,8	8,4
	5	13	4,3	5,8	14,2
	6	7	2,3	3,1	17,3
	7	11	3,6	4,9	22,1
	8	17	5,6	7,5	29,6
	9	6	2,0	2,7	32,3
	10	23	7,6	10,2	42,5
	11	7	2,3	3,1	45,6
	12	13	4,3	5,8	51,3
	13	5	1,7	2,2	53,5
	15	19	6,3	8,4	61,9
	16	4	1,3	1,8	63,7
	17	2	,7	,9	64,6
	18	3	1,0	1,3	65,9
	19	1	,3	,4	66,4
	20	17	5,6	7,5	73,9
	21	3	1,0	1,3	75,2
	22	5	1,7	2,2	77,4
	23	1	,3	,4	77,9
	25	8	2,6	3,5	81,4
	26	1	,3	,4	81,9
	27	3	1,0	1,3	83,2
	30	12	4,0	5,3	88,5
	33	1	,3	,4	88,9
	34	1	,3	,4	89,4
	35	4	1,3	1,8	91,2
	37	2	,7	,9	92,0
	39	1	,3	,4	92,5
	40	4	1,3	1,8	94,2
48	1	,3	,4	94,7	
50	2	,7	,9	95,6	
65	1	,3	,4	96,0	
68	1	,3	,4	96,5	
70	2	,7	,9	97,3	
72	1	,3	,4	97,8	
	102	1	,3	,4	98,2
	112	1	,3	,4	98,7
	120	1	,3	,4	99,1
	400	1	,3	,4	99,6
	1000	1	,3	,4	100,0
	Total	226	74,8	100,0	
Missing	System	76	25,2		
	Total	302	100,0		

We kunnen geen statistisch significant verschil aantonen tussen het vrijwilligersaantal in enerzijds feitelijke verenigingen en anderzijds vzw's. Ook voor de verenigingen in verschillende gemeenten is er geen aangetoond verschil in vrijwilligersaantal.

7.1.2 Evolutie vrijwilligers

Tabel 59 : Frequentietabel evolutie vrijwilligers (eigen verwerking SPSS)

	Frequentie	Percentage valid	Cumulatief percentage
Stijgend	48	21,2	21,2
Dalend	32	14,2	35,4
Constant blijvend	146	64,6	100
TOTAAL	226	100	

De respondenten zien de evolutie van het aantal vrijwilligers de afgelopen jaren eerder rooskleurig in. 64,6% van de ondervraagde vertegenwoordigers stelt dat het aantal vrijwilligers in hun vereniging de jongste jaren constant gebleven is. Veelbelovend is het feit dat maar liefst 21,2% van de respondenten aangeeft dat het aantal vrijwilligers de laatste jaren steeg. De resterende 14,2% spreekt van een daling van het aantal vrijwilligers en dus een neergaande evolutie.

7.1.3 Evolutie leden

Als we dit even vergelijken met de evolutie die men aangeeft voor het aantal leden, blijkt dat men deze trend toch gunstiger inschat. Maar liefst 35,8% van de vertegenwoordigers van de verenigingen geeft aan de laatste jaren een stijging in het aantal leden waar te nemen.

Tabel 60 : Frequentietabel evolutie leden (eigen verwerking SPSS)

	Frequentie	Percentage valid	Cumulatief percentage
Stijgend	106	35,8	35,8
Dalend	52	17,6	53,4
Constant blijvend	138	46,6	100
TOTAAL	296	100	

Waar we bij de cijfers omtrent vrijwilligers geen verdere conclusies konden trekken doordat ze niet statistisch significant verschilden voor de types verenigingen en de verschillende gemeenten, is dit wel mogelijk voor het ledenaantal en de daarbij horende evolutie.

7.1.4 Evolutie leden naar type vereniging

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	5,698 ^a	2	,058
Likelihood Ratio	5,846	2	,054
Linear-by-Linear Association	,508	1	,476
N of Valid Cases	296		

a. 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 23,54.

Tabel 61 : Kruistabel type vereniging en evolutie leden (SPSS)

Type * Leden evolutie Crosstabulation

		Leden evolutie			Total	
		Stijgend	Dalend	Constant blijvend		
Type	vzw	Count	49	16	69	134
		% within Type	36,6%	11,9%	51,5%	100,0%
	feitelijke vereniging	Count	57	36	69	162
		% within Type	35,2%	22,2%	42,6%	100,0%
Total		Count	106	52	138	296
		% within Type	35,8%	17,6%	46,6%	100,0%

Er is geen statistisch significant verschil tussen enerzijds de vzw's en anderzijds de feitelijke verenigingen wat betreft de ervaren ledenevolutie (de p-waarde ligt wel heel dicht bij het significantieniveau, maar is net groter). Als we naar de tabel kijken zien we dat feitelijke verenigingen blijkbaar meer over een dalende evolutie van het ledenaantal spreken dan de vzw's. Het lijkt dus alsof feitelijke verenigingen de ledenevolutie negatiever inzien dan de vzw's.

7.1.5 Evolutie leden naar gemeente

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	24,662 ^a	14	,038
Likelihood Ratio	25,237	14	,032
Linear-by-Linear Association	,087	1	,768
N of Valid Cases	296		

a. 2 cells (8,3%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 4,22.

Tabel 62 : Kruistabel gemeente en evolutie leden (SPSS)

Gemeente * Leden evolutie Crosstabulation

			Leden evolutie			Total
			Stijgend	Dalend	Constant blijvend	
Gemeente	Alken	Count	12	5	16	33
		% within Gemeente	36,4%	15,2%	48,5%	100,0%
	Beringen	Count	10	2	21	33
		% within Gemeente	30,3%	6,1%	63,6%	100,0%
	Bilzen	Count	22	13	26	61
		% within Gemeente	36,1%	21,3%	42,6%	100,0%
	Hasselt	Count	10	9	10	29
		% within Gemeente	34,5%	31,0%	34,5%	100,0%
	Leopoldsburg	Count	17	10	10	37
		% within Gemeente	45,9%	27,0%	27,0%	100,0%
	Maaseik	Count	13	3	9	25
		% within Gemeente	52,0%	12,0%	36,0%	100,0%
	Peer	Count	13	8	33	54
		% within Gemeente	24,1%	14,8%	61,1%	100,0%
	Sint-truiden	Count	9	2	13	24
		% within Gemeente	37,5%	8,3%	54,2%	100,0%
Total		Count	106	52	138	296
		% within Gemeente	35,8%	17,6%	46,6%	100,0%

Er is een statistisch significant verschil tussen de gemeenten voor de ervaren ledenevolutie ($p < \alpha$). We brengen de personen die 'constant blijvend' aanduiden even niet in rekening omdat zij geen richting in de evolutie aangeven.

De percentages voor personen die een richting van evolutie aangaven, zijn dan volgens volgende berekening verdeeld. We nemen als voorbeeld even de gemeente Bilzen.

Stijgende = $22 / (22 + 13) = 62,9\%$

Dalende = $13 / (22 + 13) = 37,1\%$

Tabel 63 : Ledenevolutie naar gemeente (eigen verwerking SPSS)

Gemeente	Stijgende	Dalende
Alken	71%	23%
Beringen	83,3%	17,7%
Bilzen	62,9%	37,1%
Hasselt	52,6%	48,4%
Leopoldsburg	63%	37%
Maaseik	81,3%	18,7%
Peer	62%	38%
Sint-Truiden	81,8%	19,2%

Statistisch significant verschil tussen de gemeenten voor de ervaren ledenevolutie. De toekomst voor de verenigingen wat betreft ledenaantal wordt het meest rooskleurig ervaren in Beringen, op de voet gevolgd door Sint-Truiden en Maaseik. In Hasselt is de situatie het minst gunstig: ongeveer evenveel respondenten hebben het over een stijgende als over een dalende evolutie.

7.1.6 Ledenevolutie en vrijwilligersevolutie

Aangezien het aantal leden sterker stijgt dan het aantal vrijwilligers, zijn de leden blijkbaar wat terughoudend om vrijwilligerswerk op zich te nemen. Om deze veronderstelling te staven stel ik een kruistabel op voor de variabelen 'evolutie vrijwilligers' en 'evolutie leden'.

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	87,470 ^a	4	,000
Likelihood Ratio	73,510	4	,000
Linear-by-Linear Association	34,006	1	,000
N of Valid Cases	224		

a. 0 cells (.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 5,57.

Tabel 64 : Kruistabel evolutie leden en evolutie vrijwilligers (SPSS)

Leden evolutie * Vrijwilligers evolutie Crosstabulation

			Vrijwilligers evolutie			Total
			Stijgend	Dalend	Constant blijvend	
Leden evolutie	Stijgend	Count	34	5	39	78
		% within Leden evolutie	43,6%	6,4%	50,0%	100,0%
	Dalend	Count	5	20	14	39
		% within Leden evolutie	12,8%	51,3%	35,9%	100,0%
	Constant blijvend	Count	9	7	91	107
		% within Leden evolutie	8,4%	6,5%	85,0%	100,0%
Total	Count	48	32	144	224	
	% within Leden evolutie	21,4%	14,3%	64,3%	100,0%	

Aangezien de p-waarde (0,00) kleiner is dan het significantieniveau kunnen we de nulhypothese verwerpen. Het is dus inderdaad zo dat verenigingen die voor de ledenevolutie een verschillend antwoord gaven ook statistisch significant van elkaar verschillen voor hun ervaren vrijwilligersevolutie.

Enkele belangrijke bevindingen bij deze tabel:

- 20 verenigingen stellen dat zowel het aantal leden als het aantal vrijwilligers daalt, een allerm minst gunstige situatie;
- In 39 verenigingen zal eenzelfde aantal vrijwilligers als enkele jaren geleden steeds meer leden moeten begeleiden;
- 5 verenigingen zien hun ledenaantal stijgen, terwijl het aantal vrijwilligers daalt. Zij zullen dus activiteiten met meer leden moeten begeleiden met minder vrijwilligers dan voorheen;
- 91 verenigingen maken zich weinig zorgen want zij ervaren zowel een constant ledenaantal als een constant vrijwilligersbestand.

7.2 Profiel van de vrijwilligers

In dit deel analyseer ik het profiel van de vrijwilligers in de ondervraagde verenigingen op basis van hun antwoorden op volgende vraag die opgenomen werd in onze enquête.

Profiel van de vrijwilligers. "De meeste vrijwilligers in mijn vereniging zijn ..." (Let op het gaat hier niet om leden in de vereniging. Bijvoorbeeld in een voetbalclub bedoelen we niet alle spelers, maar wel personen die zich inzetten voor de vereniging door bijvoorbeeld het helpen op een eetdag, kantine openhouden, ...)

Geslacht?	☐ Mannelijk ☐ Vrouwelijk ☐ Geen duidelijke meerderheid
Leeftijd?	☐ 18-24 jaar ☐ 25-34 jaar ☐ 35-44 jaar ☐ 45-54 ☐ Ouder ☐ Geen duidelijke meerderheid
Opleiding?	☐ Lager opgeleid (maximaal diploma secundair onderwijs) ☐ Hoger opgeleid (hoger onderwijs) ☐ Geen duidelijke meerderheid
Beroep?	☐ Studerend ☐ Werkend ☐ Huisman/huisvrouw ☐ Werkzoekend ☐ Gepensioneerd ☐ Andere: ☐ Geen duidelijke meerderheid
Hoe zijn zij in de meeste gevallen vrijwilliger geworden?	☐ Actief: op eigen initiatief ☐ Passief: ze werden gevraagd door de vereniging ☐ Geen duidelijke meerderheid

Duur van het engagement van de vrijwilliger?	<ul style="list-style-type: none"> o Mogelijk kort tot zeer kort (maximum 1 jaar) o Middellang (1-3 jaar) o Langdurig tot levenslang (langer dan 3 jaar) o Geen duidelijke meerderheid
Taken van de vrijwilliger? (Duid aan voor welke activiteiten je vereniging vrijwilligers inzet: meerdere antwoorden mogelijk)	<ul style="list-style-type: none"> o Organiseren en begeleiden van activiteiten o Praktische hulp: vervoer, afwassen, koken, ... o Administratieve taken o Andere:

Figuur 15 : Vraag profiel vrijwilligers (enquête)

Tabel 65 : Profiel vrijwilligers aantal antwoorden (eigen verwerking SPSS)

Statistics							
	Geslacht	Leeftijd	Opleiding	Beroep	Beweegreden	Duur engagement	Taken
Valid	259	259	255	258	256	256	252
Missing	43	43	47	44	46	46	50

In deze tabel, verkregen via SPSS, zien we dat sommige respondenten deze vraag volledig of deels blanco hebben gelaten. We zullen deze antwoorden eruit filteren zodat onze percentages zo representatief mogelijk zijn voor de respondenten.

Bovendien hadden sommige respondenten de vraag foutief geïnterpreteerd en bijvoorbeeld zowel 'overwegend mannen' als 'overwegend vrouwen' aangeduid bij geslacht. Deze codes heb ik omgevormd naar een antwoord 'geen duidelijke meerderheid'. We kunnen nu de frequentietabellen opstellen zodat we zien hoe vaak een bepaald antwoord gegeven werd. De variabelen zijn geslacht, leeftijd, opleiding, beroep, reden, duur engagement en taken van de vrijwilliger. We kunnen vervolgens per variabelen gaan kijken of we een verdere verklaring kunnen vinden.

7.2.1 Geslacht van de vrijwilligers

Ik heb in het literatuurgedeelte reeds aangehaald dat men het meestal heeft over een groter aantal mannelijke vrijwilligers dan vrouwelijke. Wanneer we dit controleren voor de respondenten in de 8 Limburgse gemeenten zien we hiervan een bevestiging.

Eenzijds zeggen 43,2 % van de respondenten dat er geen duidelijk verschil is tussen het aantal mannelijke en vrouwelijke vrijwilligers in hun vereniging. Anderzijds beweren 38,2 % van de respondenten dat er wel een overwicht mannen is, terwijl dit voor de vrouwen slechts in 18,5 % van de geobserveerde gevallen zo is.

Tabel 66 : Frequentietabel geslacht vrijwilligers (eigen verwerking SPSS)

	Frequentie	Percentage valid	Cumulatief percentage
Overwegend mannelijk	99	38,2	38,2
Overwegend vrouwelijk	48	18,5	56,8
Geen duidelijke meerderheid	112	43,2	100
TOTAAL	259	100	

7.2.2 Geslacht en type vereniging

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	18,733 ^a	2	,000
Likelihood Ratio	20,447	2	,000
Linear-by-Linear Association	,524	1	,469
N of Valid Cases	259		

a. 0 cells (.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 21,31.

Zoals men kan zien is de variabele geslacht statistisch significant om een verschil te verklaren voor de verschillende types verenigingen, want de p-waarde (0,000) < 0,05. Dit betekent dat vzw's en feitelijke verenigingen statistisch significant van elkaar verschillen wat betreft het geslacht van hun vrijwilligers.

Tabel 67 : Kruistabel type vereniging en geslacht vrijwilligers (SPSS)

Type * Geslacht Crosstabulation

		Geslacht			Total	
		Mannelijk	Vrouwelijk	Geen duidelijke meerderheid		
Type	vzw	Count	48	8	59	115
		% within Type	41,7%	7,0%	51,3%	100,0%
	feitelijke vereniging	Count	51	40	53	144
		% within Type	35,4%	27,8%	36,8%	100,0%
Total		Count	99	48	112	259
		% within Type	38,2%	18,5%	43,2%	100,0%

Vzw's en feitelijke verenigingen verschillen statistisch significant van elkaar op het vlak van het geslacht van de vrijwilligers. Opmerkelijk is dat vzw's met overwegend vrouwelijke vrijwilligers slechts 7% van de ondervraagde vzw's vertegenwoordigen. Mannen zijn in het totaalbeeld van vrijwilligers in de vzw's dus duidelijk meer aanwezig. Bij de feitelijke verenigingen is de verdeling mannen vrouwen veel meer in evenwicht.

We kunnen hier een stapje verder gaan om te onderzoeken waarom de vzw's zo 'mannelijk-getint' zijn. Zoals in de literatuurstudie reeds aangehaald, zijn mannen vaker actief in sportverenigingen. Een mogelijke verklaring zou dus kunnen zijn dat sportverenigingen vaak een vzw-vorm kennen en dat daardoor vzw's vaker een overwicht mannen kennen dan feitelijke verenigingen. Ik bekijk of deze veronderstelling klopt voor de verenigingen in Alken.

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	15,159 ^a	3	,002
Likelihood Ratio	18,700	3	,000
N of Valid Cases	33		

a. 6 cells (75,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,85.

Tabel 68 : Kruistabel type vereniging en adviesraad (SPSS)

Type * Aangesloten bij raad Crosstabulation

Count

		Aangesloten bij raad				Total
		cultuur	geen	jeugd	sport	
Type	vzw	4	7		3	14
	feitelijke vereniging	15		2	2	19
Total		19	7	2	5	33

De lage p-waarde wijst op een significant verschil tussen de vzw's en de feitelijke verenigingen in Alken voor wat betreft de sector of bij welke adviesraad ze aangesloten zijn. Van de 5 ondervraagde sportverenigingen zijn er 3 vzw's. Voor culturele verenigingen is het percentage vzw's slechts 21%.

Sportverenigingen zullen dus wellicht vaker voor een vzw-structuur kiezen, bijvoorbeeld ook omdat ze vaak heel wat materiaal of zoals het Alkens tenniscentrum een eigen sportinfrastructuur in bezit hebben. Op deze manier kunnen we dus het overwicht aan mannen in de vzw's mogelijk verklaren.

7.2.3 Geslacht en gemeente

We merken hier op dat de p-waarde (0,427) > 0,05 en dat we dus de nulhypothese niet verwerpen, met andere woorden de gemeenten verschillen niet significant van elkaar op het vlak van een overwicht van een bepaald geslacht in het vrijwilligersbestand.

Tabel 69 : Kruistabel gemeente en geslacht vrijwilligers (SPSS)

Gemeente * Geslacht Crosstabulation

			Geslacht			Total
			Mannelijk	Vrouwelijk	Geen duidelijke meerderheid	
Gemeente	Alken	Count	12	10	9	31
		% within Gemeente	38,7%	32,3%	29,0%	100,0%
	Beringen	Count	15	6	12	33
		% within Gemeente	45,5%	18,2%	36,4%	100,0%
	Bilzen	Count	20	8	26	54
		% within Gemeente	37,0%	14,8%	48,1%	100,0%
	Hasselt	Count	9	1	10	20
		% within Gemeente	45,0%	5,0%	50,0%	100,0%
	Leopoldsburg	Count	12	6	11	29
		% within Gemeente	41,4%	20,7%	37,9%	100,0%
	Maaseik	Count	10	4	9	23
		% within Gemeente	43,5%	17,4%	39,1%	100,0%
	Peer	Count	17	10	21	48
		% within Gemeente	35,4%	20,8%	43,8%	100,0%
	Sint-truiden	Count	4	3	14	21
		% within Gemeente	19,0%	14,3%	66,7%	100,0%
Total		Count	99	48	112	259
		% within Gemeente	38,2%	18,5%	43,2%	100,0%

We merken hier op dat in alle ondervraagde gemeenten en steden men vaker antwoordt 'overwegend mannen' dan 'overwegend vrouwen'. Als we naar de totaalpercentages kijken zijn deze respectievelijk 38,2% en 18,5%. In 43,2% van de gevallen antwoordden de respondenten dat er geen duidelijke meerderheid van een bepaald geslacht bij de vrijwilligers was. In Alken en Sint-Truiden zit er op basis van onze bevraging het minste verschil tussen 'overwegend mannen' en 'overwegend vrouwen'. Dit valt te verklaren door het ondervragen van veel typische vrouwenverenigingen zoals KVLV en meisjesjeugdbewegingen.

7.2.4 Leeftijd van de vrijwilligers

Tabel 70 : Frequentietabel leeftijd vrijwilligers (eigen verwerking SPSS)

	Frequentie	Percentage valid	Cumulatief percentage
Overwegend 18 – 24 jaar	33	12,7	12,7
Overwegend 25 – 34 jaar	14	5,4	18,1
Overwegend 35 – 44 jaar	38	14,7	32,8
Overwegend 45 – 54 jaar	31	12,0	44,8
Overwegend ouder dan 54 jaar	52	20,1	64,9
Geen duidelijke meerderheid	91	35,1	100
TOTAAL	259	100	

Ook hier bevestigt onze bevraging de bestaande studies. We zien dat de groep van 25 – 34 jarigen ook bij de verenigingen waarvoor de respondenten de enquête invulden het minst vertegenwoordigd is. Vanaf de leeftijd van 54 jaar zijn er meer mensen vrijwilliger. Een mogelijke verklaring voor deze twee vaststellingen heb ik al in de literatuurstudie vermeld. Waarschijnlijk zijn de personen tussen 25 – 34 jaar druk bezig met een gezin en carrière uit te bouwen. Er blijft op deze manier weinig vrije tijd over. Personen die al wat ouder zijn hebben relatief meer vrije tijd en zullen dus ook eerder hun steentje bijdragen in het verenigingsleven.

Bij de resultaten voor onze bevragingen valt mij het hoge aantal jongeren op. De leeftijdscategorie 18 – 24 jaar is wellicht een beetje oververtegenwoordigd in deze cijfers door het feit dat we veel antwoorden kregen van personen die tot onze vriendengroep behoren of die zelf aan een thesis werken.

7.2.5 Leeftijd en type vereniging

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	24,299 ^a	5	,000
Likelihood Ratio	25,835	5	,000
Linear-by-Linear Association	1,056	1	,304
N of Valid Cases	259		

a. 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 6,22.

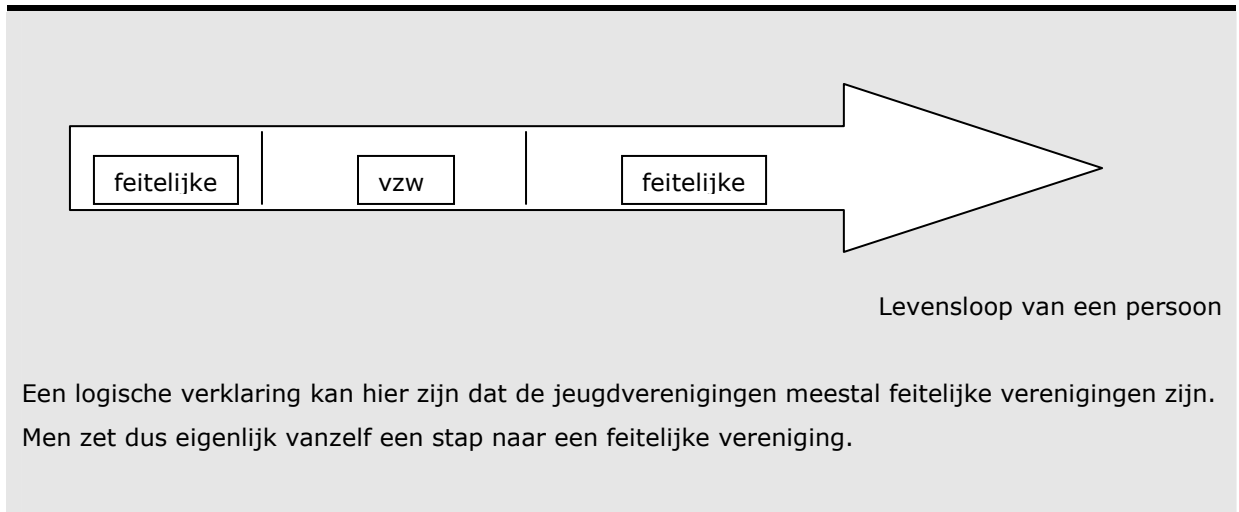
Zoals men kan zien is de variabele leeftijd statistisch significant om een verschil te verklaren voor de verschillende types verenigingen, want de p-waarde (0,000) < 0,05.

Tabel 71 : Kruistabel type vereniging en leeftijd vrijwilligers (SPSS)

Type * Leeftijd Crosstabulation

		Leeftijd						Total
		18 - 24 jaar	25 - 34 jaar	35 - 44 jaar	45 - 54 jaar	ouder dan 54 jaar	Geen duidelijke meerderheid	
Type vzw	Count	5	10	25	13	19	43	115
	% within Type	4,3%	8,7%	21,7%	11,3%	16,5%	37,4%	100,0%
feitelijke vereniging	Count	28	4	13	18	33	48	144
	% within Type	19,4%	2,8%	9,0%	12,5%	22,9%	33,3%	100,0%
Total	Count	33	14	38	31	52	91	259
	% within Type	12,7%	5,4%	14,7%	12,0%	20,1%	35,1%	100,0%

Uit deze tabel kunnen we afleiden dat zeer jonge personen opmerkelijk meer als vrijwilliger aanwezig zijn in een feitelijke vereniging dan in een vzw (19,4% versus 4,3%). Voor de leeftijdsgroepen tussen 25 en 44 jaar zien we dat het percentage vrijwilligers in een vzw hoger is dan in een feitelijke vereniging. Nadien, op latere leeftijd, slaat de balans weer om en zien we meer vrijwilligers actief in feitelijke verenigingen.

7.2.6 Leeftijd en gemeente

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	64,953 ^a	35	,002
Likelihood Ratio	71,951	35	,000
Linear-by-Linear Association	1,582	1	,208
N of Valid Cases	259		

a. 29 cells (60,4%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,08.

Zoals men kan zien is er een statistisch significant verschil tussen de gemeenten voor de variabele 'leeftijd van de meerderheid vrijwilligers in vereniging', want de p-waarde (0,002) < 0,05.

Tabel 72: Kruistabel gemeente en leeftijd vrijwilligers (SPSS)

Gemeente * Leeftijd Crosstabulation

			Leeftijd					Geen duidelijke meerderheid	Total
			18 - 24 jaar	25 - 34 jaar	35 - 44 jaar	45 - 54 jaar	ouder dan 54 jaar		
Gemeente	Alken	Count	2		4	4	11	10	31
		% within Gemeente	6,5%		12,9%	12,9%	35,5%	32,3%	100,0%
	Beringen	Count	6	1	1	6	9	10	33
		% within Gemeente	18,2%	3,0%	3,0%	18,2%	27,3%	30,3%	100,0%
	Bilzen	Count	9	1	4	5	9	26	54
		% within Gemeente	16,7%	1,9%	7,4%	9,3%	16,7%	48,1%	100,0%
	Hasselt	Count	4	1	2	3	1	9	20
		% within Gemeente	20,0%	5,0%	10,0%	15,0%	5,0%	45,0%	100,0%
	Leopoldsburg	Count	1	4	10	6	7	1	29
		% within Gemeente	3,4%	13,8%	34,5%	20,7%	24,1%	3,4%	100,0%
	Maaseik	Count	4	3	4	2	4	6	23
		% within Gemeente	17,4%	13,0%	17,4%	8,7%	17,4%	26,1%	100,0%
	Peer	Count	4	1	7	5	8	23	48
		% within Gemeente	8,3%	2,1%	14,6%	10,4%	16,7%	47,9%	100,0%
	Sint-truiden	Count	3	3	6		3	6	21
		% within Gemeente	14,3%	14,3%	28,6%		14,3%	28,6%	100,0%
Total		Count	33	14	38	31	52	91	259
		% within Gemeente	12,7%	5,4%	14,7%	12,0%	20,1%	35,1%	100,0%

Voor Hasselt heeft maar liefst 1 op 5 ondervraagde verenigingen overwegend vrijwilligers van 18 – 24 jaar. Sint-Truiden en Leopoldsburg hebben beiden veel verenigingen met overwegend 35-44 jarigen in hun resultaten. In Alken verklaren opvallend veel respondenten dat de meerderheid van de vrijwilligers ouder dan 54 jaar is.

7.2.7 Opleiding van de vrijwilliger

Uit studies bleek dat vrijwilligers overwegend hoger opgeleid zijn. Onze cijfers wijzen ook in die richting, maar het verschil is niet zo groot. Voor hoger opgeleide vrijwilligers vinden we een percentage van 27,1 en voor lager opgeleide personen 23,9%. Ongeveer de helft van de respondenten antwoordde dat er geen duidelijke meerderheid is in hun vereniging.

Tabel 73 : Frequentietabel opleiding vrijwilligers (eigen verwerking SPSS)

	Frequentie	Percentage valid	Cumulatief percentage
Overwegend lager opgeleid	61	23,9	23,9
Overwegend hoger opgeleid	69	27,1	51,0
Geen duidelijke meerderheid	125	49,0	100
TOTAAL	255	100	

7.2.8 Opleiding en gemeente

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	31,205 ^a	14	,005
Likelihood Ratio	30,201	14	,007
Linear-by-Linear Association	,345	1	,557
N of Valid Cases	255		

a. 2 cells (8,3%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 4,78.

Zoals we in de tabel van de chi-square test zien, is de variabele opleiding statistisch significant om een verschil te verklaren voor de verschillende gemeenten, want de p-waarde (0,005) < 0,05.

Tabel 74 : Kruistabel gemeente en opleiding vrijwilligers (SPSS)

Gemeente * Opleiding Crosstabulation

			Opleiding			Total
			Lager opgeleid	Hoger opgeleid	Geen duidelijke meerderheid	
Gemeente	Alken	Count	6	16	9	31
		% within Gemeente	19,4%	51,6%	29,0%	100,0%
	Beringen	Count	5	5	23	33
		% within Gemeente	15,2%	15,2%	69,7%	100,0%
	Bilzen	Count	13	10	28	51
		% within Gemeente	25,5%	19,6%	54,9%	100,0%
	Hasselt	Count	3	7	10	20
		% within Gemeente	15,0%	35,0%	50,0%	100,0%
	Leopoldsburg	Count	13	9	7	29
		% within Gemeente	44,8%	31,0%	24,1%	100,0%
	Maaseik	Count	4	4	15	23
		% within Gemeente	17,4%	17,4%	65,2%	100,0%
	Peer	Count	10	13	25	48
		% within Gemeente	20,8%	27,1%	52,1%	100,0%
	Sint-truiden	Count	7	5	8	20
		% within Gemeente	35,0%	25,0%	40,0%	100,0%
Total		Count	61	69	125	255
		% within Gemeente	23,9%	27,1%	49,0%	100,0%

Wat betreft de genoten opleiding zien we grote verschillen tussen de gemeenten onderling. Bij Bilzen, Leopoldsburg en Sint-Truiden zien we verenigingen met vooral lager opgeleide vrijwilligers. In Maaseik en Beringen zien we een status quo tussen verenigingen met vooral lager en vooral hoger opgeleiden. Peer en vooral Alken halen met het grote aantal verenigingen met hoger opgeleiden het totale percentage omhoog.

7.2.9 Beroep van de vrijwilliger

Over het arbeidsmarktstatuut van 'dé vrijwilliger' is er geen eensgezindheid. Dit is zelfs zwak uitgedrukt want er zijn zowel auteurs overtuigd dat niet-werkenden meer aan vrijwilligerswerk doen dan werkenden en omgekeerd. Door een verwerking van onze resultaten moet ik me aansluiten bij zij die beweren dat werkenden meer aan vrijwilligerswerk doen. Uit onze gegevens

blijkt dat 26,7 % van de respondenten vaststelt dat de vrijwilligers in hun vereniging overwegend werkenden zijn. Ook de gepensioneerden zijn goed vertegenwoordigd, zoals we ook al aanhaalden in het deel over leeftijd.

Tabel 75 : Frequentietabel beroep vrijwilligers (eigen verwerking SPSS)

	Frequentie	Percentage valid	Cumulatief percentage
Overwegend studerend	22	8,5	8,5
Overwegend werkend	69	26,7	35,3
Overwegend huisman/vrouw	4	1,6	36,8
Overwegend werkzoekend	1	0,4	37,3
Overwegend gepensioneerd	48	18,6	55,8
Overwegend andere	3	1,2	57,0
Geen duidelijke meerderheid	111	43,0	100
TOTAAL	258	100	

7.2.10 Beroep en type vereniging

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	14,093 ^a	6	,029
Likelihood Ratio	15,979	6	,014
Linear-by-Linear Association	1,372	1	,241
N of Valid Cases	258		

a. 6 cells (42,9%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,44.

Er is een statistisch significant verschil tussen de vzw's en de feitelijke verenigingen wat betreft het beroep van hun vrijwilligers.

Tabel 76 : Kruistabel type vereniging en beroep (SPSS)

Type * Beroep Crosstabulation

			Beroep						Total	
			Studerend	Werkend	Huisman/ vrouw	Werkzoekend	Gepensio- neerd	Andere		Geen duidelijke meerderheid
Type	vzw	Count	5	34	2	1	15		57	114
		% within Type	4,4%	29,8%	1,8%	,9%	13,2%		50,0%	100,0%
	feitelijke vereniging	Count	17	35	2		33	3	54	144
		% within Type	11,8%	24,3%	1,4%		22,9%	2,1%	37,5%	100,0%
Total		Count	22	69	4	1	48	3	111	258
		% within Type	8,5%	26,7%	1,6%	,4%	18,6%	1,2%	43,0%	100,0%

Hier zien we een vergelijkbaar resultaat als bij de variabele leeftijd. Dit is natuurlijk logisch omdat er grote gelijkenis is tussen de twee onderwerpen voor de groepen waar we een verschil zien. Studerende vrijwilligers en dus meestal 18 – 24 jaar zijn eerder actief in feitelijke verenigingen, de werkenden meer in vzw's en de gepensioneerden weer opmerkelijk meer in feitelijke verenigingen.

7.2.11 Beroep en gemeente

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	64,590 ^a	42	,014
Likelihood Ratio	58,234	42	,049
Linear-by-Linear Association	,122	1	,727
N of Valid Cases	258		

a. 35 cells (62,5%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,08.

Zoals men kan zien is de variabele beroep statistisch significant om een verschil te verklaren voor de verschillende gemeenten, want de p-waarde (0,014) < 0,05.

Tabel 77 : Kruistabel gemeente en beroep vrijwilligers (SPSS)

			Beroep						Total	
			Studerend	Werkend	Huisman/ vrouw	Werkzoekend	Gepensio- neerd	Andere		Geen duidelijke meerderheid
Gemeente	Alken	Count	1	11	1		9	2	7	31
		% within Gemeente	3,2%	35,5%	3,2%		29,0%	6,5%	22,6%	100,0%
	Beringen	Count	3	4			8		18	33
		% within Gemeente	9,1%	12,1%			24,2%		54,5%	100,0%
	Bilzen	Count	6	14			9	1	24	54
		% within Gemeente	11,1%	25,9%			16,7%	1,9%	44,4%	100,0%
	Hasselt	Count	2	3			1		14	20
		% within Gemeente	10,0%	15,0%			5,0%		70,0%	100,0%
	Leopoldsburg	Count	1	12	2		9		5	29
		% within Gemeente	3,4%	41,4%	6,9%		31,0%		17,2%	100,0%
	Maaseik	Count	3	7	1		2		10	23
		% within Gemeente	13,0%	30,4%	4,3%		8,7%		43,5%	100,0%
	Peer	Count	3	12			8		25	48
		% within Gemeente	6,3%	25,0%			16,7%		52,1%	100,0%
	Sint-truiden	Count	3	6		1	2		8	20
		% within Gemeente	15,0%	30,0%		5,0%	10,0%		40,0%	100,0%
Total		Count	22	69	4	1	48	3	111	258
		% within Gemeente	8,5%	26,7%	1,6%	,4%	18,6%	1,2%	43,0%	100,0%

Voor alle gemeenten en steden behalve Beringen geldt dat het grootste percentage ('geen duidelijke meerderheid' niet meegerekend) gevonden wordt bij de groep van de werkenden. In Beringen antwoordde men in ongeveer 1 op 4 gevallen dat de vrijwilligers overwegend gepensioneerd zijn.

7.2.12 Bewegreden van de vrijwilliger

Bijna de helft van de respondenten geeft aan dat de vrijwilligers meestal op eigen initiatief zich aanmelden om hun steentje bij te dragen.

Tabel 78 : Frequentietabel beweegreden vrijwilligers (eigen verwerking SPSS)

	Frequentie	Percentage valid	Cumulatief percentage
Overwegend actief: initiatief	116	45,3	45,3
Overwegend passief: gevraagd	86	33,6	78,9
Geen duidelijke meerderheid	54	21,1	100
TOTAAL	256	100	

7.2.13 Beweegreden en gemeente

Aangezien de p-waarde groter (0,07) is dan het gekozen significantieniveau mogen we de nulhypothese niet verwerpen.

Vooral Maaseik, Sint-Truiden en Bilzen zijn de grote koplopers als het om vrijwilligers die eigen initiatief nemen gaat. In een aantal gemeenten wordt aangegeven dat er meer passieve toetreding is na een vraag vanuit de vereniging. Dit geldt voor Beringen, Alken, Leopoldsburg en Peer.

Tabel 79 : Kruistabel gemeente en beweegreden vrijwilligers (SPSS)

			Reden				Total
			Actief: eigen initiatief	Passief: gevraagd	Geen duidelijke meerderheid	4	
Gemeente	Alken	Count	13	14	4		31
		% within Gemeente	41,9%	45,2%	12,9%		100,0%
	Beringen	Count	10	16	7		33
		% within Gemeente	30,3%	48,5%	21,2%		100,0%
	Bilzen	Count	29	10	14		53
		% within Gemeente	54,7%	18,9%	26,4%		100,0%
	Hasselt	Count	9	5	5		19
		% within Gemeente	47,4%	26,3%	26,3%		100,0%
	Leopoldsburg	Count	12	13	4		29
		% within Gemeente	41,4%	44,8%	13,8%		100,0%
	Maaseik	Count	14	4	4	1	23
		% within Gemeente	60,9%	17,4%	17,4%	4,3%	100,0%
	Peer	Count	17	20	11		48
		% within Gemeente	35,4%	41,7%	22,9%		100,0%
	Sint-truiden	Count	12	4	4		20
		% within Gemeente	60,0%	20,0%	20,0%		100,0%
Total		Count	116	86	53	1	256
		% within Gemeente	45,3%	33,6%	20,7%	,4%	100,0%

7.2.14 Duur engagement van de vrijwilliger

Wat betreft de duur van het engagement zien we overduidelijk dat het merendeel van de vrijwilligers langer dan 3 jaar in de vereniging vrijwilliger blijft. Het percentage bedraagt maar liefst 65,2%. Vervolgens zien we dat 18,4% van de respondenten aanduiden dat de vrijwilligers in hun vereniging zich 1 tot 3 jaar inzetten. Slechts 0,8 % van de vrijwilligers zet zich voor een periode van maximum 1 jaar.

Tabel 80 : Frequentietabel duur engagement vrijwilligers (eigen verwerking SPSS)

	Frequentie	Percentage valid	Cumulatief percentage
Overwegend maximum 1 jaar	2	0,8	0,8
Overwegend 1 – 3 jaar	40	15,6	16,4
Overwegend meer dan 3 jaar	167	65,2	81,6
Geen duidelijke meerderheid	47	18,4	100
TOTAAL	256	100	

7.2.15 Taken van de vrijwilliger

Op deze vraag in onze enquête konden de respondenten meerdere antwoorden geven. Ik heb alle voorkomende combinaties dan ook een aparte codering gegeven waardoor volgende tabel een beeld geeft van de taken van de vrijwilligers.

Tabel 81 : Frequentietabel taken vrijwilligers (SPSS)

		Taken			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Activiteiten	58	19,2	23,0	23,0
	Praktische hulp	25	8,3	9,9	32,9
	Administratief	2	,7	,8	33,7
	Andere	8	2,6	3,2	36,9
	Activiteiten en praktische hulp	55	18,2	21,8	58,7
	Activiteiten, praktische hulp en administratief	58	19,2	23,0	81,7
	Activiteiten en administratief	26	8,6	10,3	92,1
	Praktische hulp en administratief	6	2,0	2,4	94,4
	Activiteit, praktisch, administratief en andere	5	1,7	2,0	96,4
	Activiteiten en andere	5	1,7	2,0	98,4
	Praktische hulp en andere	1	,3	,4	98,8
	Activiteiten, praktisch en andere	1	,3	,4	99,2
	Administratief en andere	1	,3	,4	99,6
	Activiteiten, administratief en andere	1	,3	,4	100,0
		Total	252	83,4	100,0
Missing	System	50	16,6		
Total		302	100,0		

Als we een totaal maken voor alle opties verkrijgen we:

$$\text{Activiteiten} = 23 + 21,8 + 23 + 10,3 + 2,0 + 2,0 + 0,4 + 0,4 = 82,9\%$$

$$\text{Praktische hulp} = 9,9 + 21,8 + 23 + 2,4 + 2,0 + 0,4 + 0,4 = 59,9\%$$

$$\text{Administratief} = 0,8 + 23 + 10,3 + 2,4 + 2,0 + 0,4 + 0,4 = 39,3\%$$

$$\text{Andere} = 3,2 + 2,0 + 2,0 + 0,4 + 0,4 + 0,4 + 0,4 = 8,8\%$$

Door deze totalen te berekenen, kunnen we zien dat 82,9% van de respondenten aanhaalt dat de vrijwilligers in hun vereniging helpen bij het organiseren en begeleiden van activiteiten. 59,9% van de respondenten zegt dit over praktische hulp verlenen, 39,3% over administratieve taken en 8,8% wijst op taken die niet expliciet bij de antwoordmogelijkheden stonden.

7.3 Stellingen

Bij deze vraag werden verschillende stellingen voorgelegd waarop de respondent diende te antwoorden met 1. helemaal akkoord 2. akkoord 3. geen mening 4. niet akkoord 5. helemaal niet akkoord.

7.3.1 Materiële steun

'Mijn vereniging krijgt voldoende materiële steun via de gemeente.'

62,1 % van de respondenten geeft aan helemaal akkoord of akkoord te zijn. Hiertegenover staat een percentage van 27,3% van personen die helemaal niet akkoord of niet akkoord zijn.

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	69,430 ^a	28	,000
Likelihood Ratio	75,908	28	,000
Linear-by-Linear Association	12,228	1	,000
N of Valid Cases	285		

a. 17 cells (42,5%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 2,01.

Tabel 82 : Kruistabel gemeente en materiële steun (SPSS)

Gemeente * Materiële steun Crosstabulation

			Materiële steun					Total
			Helemaal akkoord	Akkoord	Geen mening	Niet akkoord	Helemaal niet akkoord	
Gemeente	Alken	Count	4	15	1	6	5	31
		% within Gemeente	12,9%	48,4%	3,2%	19,4%	16,1%	100,0%
	Beringen	Count	1	9	6	13	5	34
		% within Gemeente	2,9%	26,5%	17,6%	38,2%	14,7%	100,0%
	Bilzen	Count	10	29	7	5	5	56
		% within Gemeente	17,9%	51,8%	12,5%	8,9%	8,9%	100,0%
	Hasselt	Count	7	8	7	6	1	29
		% within Gemeente	24,1%	27,6%	24,1%	20,7%	3,4%	100,0%
	Leopoldsburg	Count	5	14	3	10	3	35
		% within Gemeente	14,3%	40,0%	8,6%	28,6%	8,6%	100,0%
	Maaseik	Count		11	1	7	3	22
		% within Gemeente		50,0%	4,5%	31,8%	13,6%	100,0%
	Peer	Count	22	26	3	1	2	54
		% within Gemeente	40,7%	48,1%	5,6%	1,9%	3,7%	100,0%
	Sint-truiden	Count	4	12	2	4	2	24
		% within Gemeente	16,7%	50,0%	8,3%	16,7%	8,3%	100,0%
Total		Count	53	124	30	52	26	285
		% within Gemeente	18,6%	43,5%	10,5%	18,2%	9,1%	100,0%

Er is een statistisch significant verschil tussen de 8 gemeenten en hun antwoord op de tevredenheid over materiële steun van de gemeente. Als we de antwoorden 'geen mening' eruit filteren krijgen we voor elke gemeente een beter beeld van de tevredenheid.

Tabel 83 : Tevredenheid materiële steun naar gemeente (eigen verwerking SPSS)

Gemeente	% HA of A	% HNA of NA*
Alken	53,3%	46,7%
Beringen	35,7%	64,3%
Bilzen	80%	20%
Hasselt	68,1%	31,9%
Leopoldsburg	59,4%	40,6%
Maaseik	52,4%	47,6%
Peer	94,1%	5,9%
Sint-Truiden	72,7%	27,3%

* HA : Helemaal akkoord, A : Akkoord, HNA : Helemaal niet akkoord, NA : Niet akkoord

Op basis hiervan kunnen we een rangschikking maken van meest tevreden over de materiële steun tot minst tevreden.

Peer (meest tevreden)
Bilzen
Sint-Truiden
Hasselt
Leopoldsburg
Alken
Maaseik
Beringen (minst tevreden)

7.3.2 Betrokkenheid bij beleid

'De gemeente betreft onze vereniging voldoende bij het beleid inzake advies- en beheersstructuren.'

28,4% van de respondenten vindt dat men niet genoeg betrokken wordt bij het beleid inzake advies- en beheersstructuren. Toch vindt bijna de helft van de respondenten dat dit wel zo is.

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	53,043 ^a	28	,003
Likelihood Ratio	53,076	28	,003
Linear-by-Linear Association	,991	1	,319
N of Valid Cases	282		

a. 16 cells (40,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,88.

De p-waarde bedraagt hier 0,003 en ze is dus veel kleiner dan het gekozen significantieniveau van 0,05. Dit betekent dat de gemeenten significant van elkaar verschillen voor de antwoorden op deze stelling.

Tabel 84 : Kruistabel gemeente en betrokkenheid beleid (SPSS)

Gemeente * Betrokkenheid beleid Crosstabulation

			Betrokkenheid beleid					Total
			Helemaal akkoord	Akkoord	Geen mening	Niet akkoord	Helemaal niet akkoord	
Gemeente	Alken	Count	5	14	2	6	3	30
		% within Gemeente	16,7%	46,7%	6,7%	20,0%	10,0%	100,0%
	Beringen	Count	2	10	3	16	3	34
		% within Gemeente	5,9%	29,4%	8,8%	47,1%	8,8%	100,0%
	Bilzen	Count	5	25	15	5	5	55
		% within Gemeente	9,1%	45,5%	27,3%	9,1%	9,1%	100,0%
	Hasselt	Count	2	10	10	4	1	27
		% within Gemeente	7,4%	37,0%	37,0%	14,8%	3,7%	100,0%
	Leopoldsburg	Count	7	6	12	6	5	36
		% within Gemeente	19,4%	16,7%	33,3%	16,7%	13,9%	100,0%
	Maaseik	Count	2	7	5	8	1	23
		% within Gemeente	8,7%	30,4%	21,7%	34,8%	4,3%	100,0%
	Peer	Count	12	21	13	6	2	54
		% within Gemeente	22,2%	38,9%	24,1%	11,1%	3,7%	100,0%
	Sint-truiden	Count	2	9	3	6	3	23
		% within Gemeente	8,7%	39,1%	13,0%	26,1%	13,0%	100,0%
Total		Count	37	102	63	57	23	282
		% within Gemeente	13,1%	36,2%	22,3%	20,2%	8,2%	100,0%

Ook hier filteren we de antwoorden 'geen mening' eruit en maken we zo een vergelijking tussen de respondenten die akkoord zijn en zij die niet akkoord zijn.

Tabel 85 : Betrokkenheid bij beleid naar gemeente (eigen verwerking SPSS)

Gemeente	% A en HA	% NA en HNA
Alken	67,9%	32,1%
Beringen	38,7%	61,3%
Bilzen	75%	25%
Hasselt	70,1%	29,9%
Leopoldsburg	54,2%	45,8%
Maaseik	50%	50%
Peer	80,5%	19,5%
Sint-Truiden	55%	45%

De gemeente Peer heeft het hoogste percentage respondenten die vinden dat ze voldoende bij het beleid betrokken worden. Daarna volgen Bilzen, Hasselt en Alken. Sint-Truiden, Leopoldsburg en Maaseik flirten met de grens van 50%. In Beringen vindt de meerderheid (61,3%) dat men niet voldoende betrokken wordt bij het beleid en zij is daardoor de minst tevreden gemeente over de betrokkenheid.

7.3.3 Aanspreekpunt

'Er is een aanspreekpunt in mijn gemeente voor problemen inzake vrijwilligerswerk.'

19,4% van de respondenten vindt dat een aanspreekpunt voor vrijwilligerswerk in hun gemeente toch nog min of meer ontbreekt. 42,8% is echter van oordeel dat dit aanspreekpunt wel degelijk aanwezig is.

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	11,184 ^a	4	,025
Likelihood Ratio	11,265	4	,024
Linear-by-Linear Association	8,847	1	,003
N of Valid Cases	278		

a. 0 cells (.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 7,71.

Daar de p-waarde kleiner is dan 0,05 spreken we van een statistisch significant verschil tussen de vzw's en de feitelijke verenigingen omtrent het al dan niet aanwezig zijn van een aanspreekpunt.

Tabel 86 : Kruistabel type vereniging en aanspreekpunt (SPSS)

Type * Aanspreekpunt Crosstabulation

			Aanspreekpunt				Total	
			Helemaal akkoord	Akkoord	Geen mening	Niet akkoord		Helemaal niet akkoord
Type	vzw	Count	12	31	49	23	11	126
		% within Type	9,5%	24,6%	38,9%	18,3%	8,7%	100,0%
	feitelijke vereniging	Count	18	58	56	14	6	152
		% within Type	11,8%	38,2%	36,8%	9,2%	3,9%	100,0%
Total		Count	30	89	105	37	17	278
		% within Type	10,8%	32,0%	37,8%	13,3%	6,1%	100,0%

Feitelijke verenigingen zijn sterker overtuigd van het bestaan van een aanspreekpunt in hun gemeente dan de vzw's.

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	60,175 ^a	28	,000
Likelihood Ratio	62,641	28	,000
Linear-by-Linear Association	1,389	1	,239
N of Valid Cases	278		

a. 20 cells (50,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,41.

De gemeenten verschillen statistisch significant van elkaar voor hun meningen omtrent een aanspreekpunt.

Tabel 87 : Kruistabel gemeente en aanspreekpunt (SPSS)

Gemeente * Aanspreekpunt Crosstabulation

			Aanspreekpunt					Total
			Helemaal akkoord	Akkoord	Geen mening	Niet akkoord	Helemaal niet akkoord	
Gemeente	Alken	Count	2	10	12	5	2	31
		% within Gemeente	6,5%	32,3%	38,7%	16,1%	6,5%	100,0%
	Beringen	Count	3	7	13	7	4	34
		% within Gemeente	8,8%	20,6%	38,2%	20,6%	11,8%	100,0%
	Bilzen	Count	7	26	16	1	1	51
		% within Gemeente	13,7%	51,0%	31,4%	2,0%	2,0%	100,0%
	Hasselt	Count	1	5	18	1	1	26
		% within Gemeente	3,8%	19,2%	69,2%	3,8%	3,8%	100,0%
	Leopoldsburg	Count	4	6	12	8	5	35
		% within Gemeente	11,4%	17,1%	34,3%	22,9%	14,3%	100,0%
	Maaseik	Count	1	3	11	5	3	23
		% within Gemeente	4,3%	13,0%	47,8%	21,7%	13,0%	100,0%
	Peer	Count	11	19	15	8	1	54
		% within Gemeente	20,4%	35,2%	27,8%	14,8%	1,9%	100,0%
	Sint-truiden	Count	1	13	8	2		24
		% within Gemeente	4,2%	54,2%	33,3%	8,3%		100,0%
Total		Count	30	89	105	37	17	278
		% within Gemeente	10,8%	32,0%	37,8%	13,3%	6,1%	100,0%

Tabel 88 : Aanwezigheid aanspreekpunt naar gemeente (eigen verwerking SPSS)

Gemeente	% A en HA	% NA en HNA
Alken	63,2%	36,8%
Beringen	47,6%	52,4%
Bilzen	94,3%	5,7%
Hasselt	75%	25%
Leopoldsburg	43,5%	56,5%
Maaseik	33,3%	66,7%
Peer	76,9%	23,1%
Sint-Truiden	87,5%	12,5%

In Bilzen, Sint-Truiden, Peer, Hasselt en Alken is meer dan de helft van de respondenten (uitgezonderd met zij die 'geen mening' antwoordden) ervan overtuigd dat er een aanspreekpunt voor problemen inzake vrijwilligerswerk in hun gemeente is. In Beringen, Leopoldsburg en Maaseik zijn er meer mensen overtuigd dat dit niet zo is dan wel.

7.3.4 Polsen naar behoeften

'Mijn gemeente heeft in de voorbije 5 jaren duidelijk gepolst naar de echte en concrete behoeften van mijn vereniging.'

44,5% van de vertegenwoordigers vindt dat de gemeente in de afgelopen vijf jaar niet echt gepolst heeft naar de behoeften van zijn/haar vereniging, terwijl 29,3% dit wel het geval vindt. Het is opmerkelijk dat er hier geen significante verschillen voor de gemeenten zijn.

7.3.5 Verzekering en aansprakelijkheid

'Zorgen dat men als vrijwilliger verzekerd is, is een taak van de vrijwilliger zelf.'

Maar liefst 77,8% van de vertegenwoordigers is het niet akkoord of helemaal niet akkoord met deze stelling. 7,5% vindt dat de vrijwilliger inderdaad zelf moet zorgen dat hij/zij verzekerd is.

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	45,886 ^a	28	,018
Likelihood Ratio	47,973	28	,011
Linear-by-Linear Association	2,702	1	,100
N of Valid Cases	280		

a. 22 cells (55,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,66.

De p-waarde < 0,05 dus er is een significant verschil tussen de 8 gemeenten wat betreft hun antwoord op deze stelling.

Tabel 89 : Kruistabel gemeente en verantwoordelijkheid verzekering vrijwilligers (SPSS)

			Gemeente * Verzekering Crosstabulation					
			Verzekering					
			Helemaal akkoord	Akkoord	Geen mening	Niet akkoord	Helemaal niet akkoord	Total
Gemeente	Alken	Count			2	16	13	31
		% within Gemeente			6,5%	51,6%	41,9%	100,0%
	Beringen	Count		1	2	17	14	34
		% within Gemeente		2,9%	5,9%	50,0%	41,2%	100,0%
	Bilzen	Count	1	7	6	23	17	54
		% within Gemeente	1,9%	13,0%	11,1%	42,6%	31,5%	100,0%
	Hasselt	Count	1		8	10	8	27
		% within Gemeente	3,7%		29,6%	37,0%	29,6%	100,0%
	Leopoldsburg	Count	1		10	14	9	34
		% within Gemeente	2,9%		29,4%	41,2%	26,5%	100,0%
	Maaseik	Count	2		5	5	11	23
		% within Gemeente	8,7%		21,7%	21,7%	47,8%	100,0%
	Peer	Count	3	2	6	26	17	54
		% within Gemeente	5,6%	3,7%	11,1%	48,1%	31,5%	100,0%
	Sint-truiden	Count		3	2	10	8	23
		% within Gemeente		13,0%	8,7%	43,5%	34,8%	100,0%
Total		Count	8	13	41	121	97	280
		% within Gemeente	2,9%	4,6%	14,6%	43,2%	34,6%	100,0%

Tabel 90 : Verantwoordelijkheid verzekering vrijwilliger naar gemeente (eigen verwerking SPSS)

Gemeente	% A en HA	% NA en HNA
Alken	0%	100%
Beringen	3,1%	96,9%
Bilzen	16,7%	83,3%
Hasselt	5,3%	94,7%
Leopoldsburg	4,2%	95,8%
Maaseik	11,1%	88,9%
Peer	10,4%	89,6%
Sint-Truiden	14,3%	85,7%

In Alken vond geen enkele bevraagde vereniging dat de vrijwilliger zelf moet zorgen dat hij verzekerd is. In Bilzen en Sint-Truiden vinden de verenigingen in 16,7%, respectievelijk 14,3% van de gevallen dat dit wel een verantwoordelijkheid van de vrijwilliger is.

'Als een vrijwilliger een ernstige fout maakt die een derde schade berokkent, is de vereniging daar niet aansprakelijk voor, maar wel de persoon zelf.'

26,1% van de respondenten denkt dat de vrijwilliger in dit geval inderdaad zelf aansprakelijk is. 54,4% van de vertegenwoordigers van de verenigingen denkt echter dat zelfs dan de vereniging nog aansprakelijk is.

'Mijn vereniging zou graag gebruik maken van het initiatief van een gratis verzekering voor vrijwilligerswerk door de Provincie Limburg en de steden en gemeenten.'

66,9% van de respondenten gaat met deze stelling akkoord (HA en A) en zou dus graag gebruik maken van deze gratis verzekering. 9,9% van de vertegenwoordigers wil deze optie niet benutten (HNA en NA).

7.3.6 Speciale categorieën

'Volgens mij kan iemand tegelijkertijd een werkloosheidsuitkering en een vergoeding voor zijn vrijwilligerswerk krijgen.'

49% van de respondenten denkt dat het geen probleem is als een werkloze tegelijkertijd een werkloosheidsuitkering en een vergoeding voor vrijwilligerswerk krijgt. 31,7% van de respondenten heeft hierover geen uitgesproken mening.

'Volgens mij mag een persoon op brugpensioen een vrijwilligersvergoeding krijgen.'

Meer dan de helft van de personen denkt dat het geen probleem is als een persoon op brugpensioen een vrijwilligersvergoeding krijgt. Slechts 12,6% gaat niet akkoord met deze stelling.

7.3.7 Onkostenvergoeding

'Mijn vereniging verkiest een forfaitaire vergoeding (vast bedrag waarvoor vrijwilliger geen tickets, bewijsjes, ... moet voorleggen) boven een reëel kostenvergoedingssysteem (de vrijwilliger bewijst zijn reële kosten).'

Hier zijn de meningen vrij sterk verdeeld. 37% is niet akkoord en verkiest dus een reëel kostenvergoedingssysteem. Hier tegenover staat een percentage van 26,1 respondenten die een forfaitaire vergoeding verkiezen.

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	9,429 ^a	4	,051
Likelihood Ratio	9,557	4	,049
Linear-by-Linear Association	8,853	1	,003
N of Valid Cases	276		

a. 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 12,23.

De p-waarde is hier net te groot om van een statistisch significant verschil tussen vzw's en feitelijke verenigingen voor het soort vergoeding te spreken. Omdat de p-waarde maar iets te groot is, kijken we toch even meer in detail naar de resultaten.

Tabel 91 : Kruistabel type vereniging en vergoedingssysteem (SPSS)

Type * Vergoedingssysteem Crosstabulation

			Vergoedingssysteem					Total
			Helemaal akkoord	Akkoord	Geen mening	Niet akkoord	Helemaal niet akkoord	
Type	vzw	Count	17	25	45	26	12	125
		% within Type	13,6%	20,0%	36,0%	20,8%	9,6%	100,0%
	feitelijke vereniging	Count	10	20	57	36	28	151
		% within Type	6,6%	13,2%	37,7%	23,8%	18,5%	100,0%
Total		Count	27	45	102	62	40	276
		% within Type	9,8%	16,3%	37,0%	22,5%	14,5%	100,0%

Als we het antwoord 'geen mening' weglaten, kunnen we beter een vergelijking maken.

Voor de vzw's blijkt dan dat 52,5% (A of HA) is, 47,5% (NA of HNA).

Voor de feitelijke verenigingen ligt dit percentage op respectievelijk 32% en 68%.

De feitelijke verenigingen verkiezen dus blijkbaar een reëel kostenvergoedingssysteem, terwijl de vzw's eerder een forfaitair kostenvergoedingssysteem prefereren.

'Ik vind het belangrijk om de vrijwilligers een symbolische vergoeding te geven (cadeaucheque, verrassing, ...)'

Ongeveer de helft van de respondenten (51,6%) vindt het geven van een symbolische vergoeding belangrijk. Slechts 26,6% van de respondenten is het hiermee niet eens of helemaal niet eens.

'Ik heb een beeld van het totaalbedrag aan vergoedingen dat ik jaarlijks aan elke vrijwilliger betaal.'

Ongeveer een kwart van de respondenten denkt een goed beeld te hebben en hetzelfde aantal denkt net het omgekeerde.

'Ik vind het belangrijk dat deze onkostenvergoedingen steeds officieel gebeuren.'

15,8% van de respondenten geeft toe dat ze het niet zo belangrijk vinden of de onkostenvergoedingen officieel gebeuren. 33,9% onthield zijn mening op deze stelling.

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	12,705 ^a	4	,013
Likelihood Ratio	13,300	4	,010
Linear-by-Linear Association	7,696	1	,006
N of Valid Cases	280		

a. 2 cells (20,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 3,63.

Tabel 92 : Kruistabel type vereniging en officiële vergoeding (SPSS)

Type * Vergoeding officieel Crosstabulation

		Vergoeding officieel					Total	
		Helemaal akkoord	Akkoord	Geen mening	Niet akkoord	Helemaal niet akkoord		
Type	vzw	Count	26	51	33	16	1	127
		% within Type	20,5%	40,2%	26,0%	12,6%	,8%	100,0%
	feitelijke vereniging	Count	21	43	62	20	7	153
		% within Type	13,7%	28,1%	40,5%	13,1%	4,6%	100,0%
Total		Count	47	94	95	36	8	280
		% within Type	16,8%	33,6%	33,9%	12,9%	2,9%	100,0%

Als we de 'geen mening'-antwoorden buiten beschouwing laten, zien we duidelijk dat de vzw's (81,9% A en HA) het belangrijker vinden dan de feitelijke verenigingen (70,3% A en HA) dat deze onkostenvergoedingen officieel gebeuren.

7.3.8 Vrijwilligers vinden

'Mijn vereniging ondervindt veel moeite om geëngageerde vrijwilligers te vinden voor mijn vereniging.'

46,9% van de vertegenwoordigers gaat met deze stelling akkoord, terwijl 36,2% zegt dat men niet akkoord of helemaal niet akkoord is.

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	55,404 ^a	28	,002
Likelihood Ratio	55,093	28	,002
Linear-by-Linear Association	,049	1	,824
N of Valid Cases	282		

a. 15 cells (37,5%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,79.

De gemeenten verschillen statistisch significant voor de antwoorden op deze stelling.

Tabel 93 : Kruistabel gemeente en moeilijkheid vrijwilligers vinden (SPSS)

Gemeente * Vrijwilligers vinden Crosstabulation

			Vrijwilligers vinden					Total
			Helemaal akkoord	Akkoord	Geen mening	Niet akkoord	Helemaal niet akkoord	
Gemeente	Alken	Count	6	14	3	7	1	31
		% within Gemeente	19,4%	45,2%	9,7%	22,6%	3,2%	100,0%
	Beringen	Count	4	12	6	9	3	34
		% within Gemeente	11,8%	35,3%	17,6%	26,5%	8,8%	100,0%
	Bilzen	Count	8	17	7	16	7	55
		% within Gemeente	14,5%	30,9%	12,7%	29,1%	12,7%	100,0%
	Hasselt	Count	5	5	11	7		28
		% within Gemeente	17,9%	17,9%	39,3%	25,0%		100,0%
	Leopoldsburg	Count	5	5	10	11	4	35
		% within Gemeente	14,3%	14,3%	28,6%	31,4%	11,4%	100,0%
	Maaseik	Count	1	6	3	7	6	23
		% within Gemeente	4,3%	26,1%	13,0%	30,4%	26,1%	100,0%
	Peer	Count	14	21	7	10	2	54
		% within Gemeente	25,9%	38,9%	13,0%	18,5%	3,7%	100,0%
	Sint-truiden	Count	2	7	1	12		22
		% within Gemeente	9,1%	31,8%	4,5%	54,5%		100,0%
Total		Count	45	87	48	79	23	282
		% within Gemeente	16,0%	30,9%	17,0%	28,0%	8,2%	100,0%

Tabel 94 : Moeilijkheid om vrijwilligers te vinden naar gemeente (eigen verwerking SPSS)

Gemeente	% A en HA	% NA en HNA
Alken	71,4%	28,6%
Beringen	57,1%	42,9%
Bilzen	52,1%	47,9%
Hasselt	58,8%	41,2%
Leopoldsburg	40%	60%
Maaseik	35%	65%
Peer	74,5%	25,5%
Sint-Truiden	42,9%	57,1%

We kunnen de gemeenten rangschikken op hoe moeilijk verenigingen in de desbetreffende gemeente het ervaren om vrijwilligers te vinden. In Peer en Alken vinden de verenigingen het het moeilijkste om vrijwilligers te vinden. Dan volgen Hasselt, Beringen en Bilzen. In Sint-Truiden, Leopoldsburg en Maaseik ondervindt men in de meeste gevallen geen moeite om vrijwilligers te vinden.

7.4 Conclusies praktijkgedeelte vrijwilligers

De respondenten zien de **evolutie van het aantal vrijwilligers** over de afgelopen jaren eerder rooskleurig in. 64,6% van de ondervraagde vertegenwoordigers stelt dat het aantal vrijwilligers in hun vereniging de jongste jaren constant gebleven is. Veelbelovend is het feit dat maar liefst 21,2% van de respondenten aanduidt dat het aantal vrijwilligers de laatste jaren steeg. De resterende 14,2% spreekt van een daling van het aantal vrijwilligers en dus een neergaande evolutie.

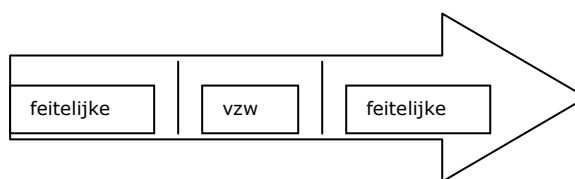
Als we dit even vergelijken met de **evolutie** die men aangeeft **voor het aantal leden**, blijkt dat men deze trend nog gunstiger inschat. Maar liefst 35,8% van de vertegenwoordigers van de verenigingen geeft aan de laatste jaren een stijging in het aantal leden waar te nemen. Er is bovendien een statistisch significant verschil tussen de gemeenten. De toekomst voor de verenigingen wat betreft ledenaantal wordt het meest rooskleurig ervaren in Beringen, op de voet gevolgd door Sint-Truiden en Maaseik. In Hasselt is de situatie het minst gunstig: ongeveer evenveel respondenten hebben het over een stijgende als over een dalende evolutie.

Als we **zowel de evolutie van het aantal leden als die van het aantal vrijwilligers** bekijken, kunnen we enkele belangrijke bevindingen noteren. Twintig verenigingen geven aan dat zowel het ledenaantal als het vrijwilligersaantal daalt. Dit is een allerminst gunstige situatie. In 39 verenigingen zal eenzelfde aantal vrijwilligers als enkele jaren geleden steeds meer leden moeten begeleiden. 5 verenigingen zien hun ledenaantal stijgen, terwijl het aantal vrijwilligers daalt. Zij zullen dus activiteiten met meer leden moeten begeleiden met minder vrijwilligers dan voorheen. 91 verenigingen maken zich weinig zorgen want zij ervaren zowel een constant ledenaantal als een constant vrijwilligersbestand

Er bestaan twee systemen van onkostenvergoedingen voor vrijwilligers. Enerzijds de reële onkostenvergoeding waarbij de vrijwilliger zijn onkosten moet bewijzen en anderzijds de forfaitaire waarbij dit niet nodig is. Ondanks deze twee mogelijkheden geeft slechts 17% van de respondenten aan een **onkostenvergoeding** aan de vrijwilligers te geven. Blijkbaar zijn de systemen dus niet bekend bij de verenigingen of men maakt er geen gebruik van. 78% van de respondenten geeft inderdaad aan de forfaitaire maximumvergoedingen niet te kennen. De respondenten vinden het duidelijk belangrijker om een symbolische vergoeding te geven dan een onkostenvergoeding. Veel ondervraagde verenigingen trakteren hun vrijwilligers op een jaarlijks etentje, fles wijn, bos bloemen, ...

Statistisch significante verschillen tussen vzw's en feitelijke verenigingen

Vzw	feitelijke verenigingen
<ul style="list-style-type: none"> Opmerkelijk meer mannelijke vrijwilligers (onderzochte verklaring: sportverenigingen vaak vzw-vorm) 	<ul style="list-style-type: none"> Evenwicht qua geslacht vrijwilligers
<ul style="list-style-type: none"> Vooraf vrijwilligers tussen 25 en 44 jaar* 	<ul style="list-style-type: none"> Vrijwilligers vooral jonger dan 25 of ouder dan 44*
	<ul style="list-style-type: none"> Opmerkelijk meer overtuigd van aanwezigheid aanspreekpunt in gemeente
<ul style="list-style-type: none"> Voorkeur forfaitair kostenvergoedingssysteem 	<ul style="list-style-type: none"> Voorkeur reëel kostenvergoedingssysteem
<ul style="list-style-type: none"> Meer belang aan het officieel zijn van onkostenvergoedingen 	

* Levensloop van een persoon

Statistisch significante verschillen tussen de gemeenten onderling

ALKEN	
<ul style="list-style-type: none"> Opvallend veel verenigingen met overwegend vrijwilligers ouder dan 54 jaar Overwegend hoger opgeleide vrijwilligers 	
Pluspunt	Minpunt
<ul style="list-style-type: none"> Meer dan gemiddeld betrokken bij beleid Meerderheid overtuigd van aanwezigheid aanspreekpunt Geen enkele vereniging vindt dat vrijwilliger zichzelf moet verzekeren 	<ul style="list-style-type: none"> Minder dan gemiddeld tevreden over materiële steun Meer moeite dan gemiddeld om vrijwilligers te vinden

BERINGEN

- 1 op 4 respondenten spreekt over overwegend gepensioneerde vrijwilligers

Pluspunt	Minpunt
	<ul style="list-style-type: none">▪ Minst tevreden over materiële steun▪ Minst betrokken bij beleid▪ Meerderheid respondenten overtuigd dat er geen aanspreekpunt is▪ Meer moeite dan gemiddeld om vrijwilligers te vinden

BILZEN

- Overwegend lager opgeleide vrijwilligers

Pluspunt	Minpunt
<ul style="list-style-type: none">▪ Meer dan gemiddeld tevreden over materiële steun▪ Meer dan gemiddeld betrokken bij beleid▪ Meerderheid respondenten overtuigd van aanwezigheid aanspreekpunt▪ Minder moeite dan gemiddeld om vrijwilligers te vinden	<ul style="list-style-type: none">▪ 16,7% van de respondenten vindt dat vrijwilligers zichzelf moeten verzekeren

HASSELT

- 1 op 5 ondervraagde verenigingen overwegend vrijwilligers van 18 – 24 jaar.

Pluspunt	Minpunt
<ul style="list-style-type: none">▪ Meer dan gemiddeld tevreden over materiële steun▪ Meer dan gemiddeld betrokken bij beleid▪ Meerderheid respondenten overtuigd van aanwezigheid aanspreekpunt	<ul style="list-style-type: none">▪ Meer moeite dan gemiddeld om vrijwilligers te vinden

LEOPOLDSBURG	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Overwegend 35-44 jarigen als vrijwilliger ▪ Overwegend lager opgeleide vrijwilligers 	
Pluspunt	Minpunt
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Minder moeite dan gemiddeld om vrijwilligers te vinden 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Minder dan gemiddeld tevreden over materiële steun ▪ Minder dan gemiddeld betrokken bij beleid ▪ Meerderheid respondenten overtuigd van afwezigheid aanspreekpunt
MAASEIK	
Pluspunt	Minpunt
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Minste moeite om vrijwilligers te vinden 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Minder dan gemiddeld tevreden over materiële steun ▪ Minder dan gemiddeld betrokken bij beleid ▪ Meerderheid respondenten overtuigd van afwezigheid aanspreekpunt
PEER	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Vooral hoger opgeleide vrijwilligers 	
Pluspunt	Minpunt
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Meest tevreden over materiële steun ▪ Meest betrokken bij beleid ▪ Meerderheid respondenten overtuigd van aanwezigheid aanspreekpunt 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Meeste moeite om vrijwilligers te vinden
SINT-TRUIDEN	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Overwegend 35-44 jarigen als vrijwilligers ▪ overwegend lager opgeleide vrijwilligers 	
Pluspunt	Minpunt
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Meer dan gemiddeld tevreden over materiële steun ▪ Meerderheid respondenten overtuigd van aanwezigheid aanspreekpunt ▪ Minder moeite dan gemiddeld om vrijwilligers te vinden 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Minder dan gemiddeld betrokken bij beleid ▪ 14,3% van de respondenten vindt dat vrijwilligers zichzelf moeten verzekeren

8 BEPERKINGEN EN TOEKOMST

Nu deze eindverhandeling zijn uiteindelijke vorm begint te krijgen, zijn er altijd dingen die je anders zou doen als je ze nog eens kon overdoen. Natuurlijk kan dit niet meer binnen het kader van deze eindverhandeling, maar het is toch nuttig om deze bedenkingen even op een rijtje te zetten en eruit te leren.

Eerst en vooral een eindverhandeling in groep maken heeft zowel voor- als nadelen. Je hebt steun, je kan elkaar om advies vragen en het is fijn te weten dat je deel uitmaakt van een groter project. De nadelen uiten zich wanneer je effectief allemaal een deel uitvoert wat dan in een groter geheel gegoten moet worden.

Zo heb ik achteraf gezien bedenkingen bij de opstelling van onze enquête. Iedereen heeft eigenlijk het deel opgesteld dat voor zijn theoriegedeelte relevant was. Aangezien iedereen toch minstens voor enkele vragen aan bod wou komen, is de enquête veel te omvangrijk geworden. Dit was een veel gehoorde uiting van de respondenten. Dit verklaart ook deels de moeilijkheden die veel medestudenten ondervonden om een behoorlijk aantal enquêtes te verzamelen. Ook in Alken heb ik vaak gehoord dat men 'wel aan de enquête begonnen was maar na aantal pagina's opgegeven had' of dat men 'de inhoud nogal zwaar en theoretisch vond'.

Natuurlijk is het niet evident om een goede balans te vinden tussen het aantal respondenten voor een bepaald onderwerp en de inspanning die van de respondenten gevraagd wordt. We hadden kunnen opteren om de enquête per gemeente aan te passen. Ik zou in Alken dan vooral een bevraging gedaan hebben naar het vrijwilligerswerk en bijvoorbeeld de boekhoudkundige details achterwege laten. In dat geval verliezen we natuurlijk 'the bigger picture' voor een onderwerp over de verschillende gemeenten. Ik zou dan geen statistisch significante verschillen tussen de gemeenten ontdekt hebben, maar ik had wel dieper in kunnen gaan op de problematiek rond vrijwilligerswerk.

Ik denk dat we met dit project dan ook een goede aanzet tot verder onderzoek gegeven hebben. In tegenstelling tot andere eindverhandelingen denk ik dat het 'onderzoek voor de toekomst' in ons geval wel eens heel nabije toekomst kon zijn. Ik hoop dat ons project een meerwaarde kan zijn voor het doctoraatsonderzoek van de heer Mathei.

LIJST VAN GERAADPLEEGDE WERKEN

- Gemeente Alken, "Alken in cijfers", <http://www.alken.be>, geraadpleegd op 2 mei 2008
- Dienst Vrije tijd Alken, "Beleidsplan Dienst Vrije Tijd 2008 – 2013" (2008)
- Belgische senaat, "De Belgische grondwet", http://www.senate.be/doc/const_nl.html, geraadpleegd op 6 april 2008
- Coeckelbergh D. (2007), "Vrijwilligersstatuut", Standaard Uitgeverij Antwerpen
- Elchardus M., Hooghe M. en Smits W. (1999), "Participatie in Vlaanderen: een beschrijving van de deelname aan het verenigingsleven en het vrijwilligerswerk in Vlaanderen", Onderzoeksgroep TOR Vrije Universiteit Brussel
- Federale portaalsite België, "Verenigingen met rechtspersoonlijkheid. vzw", <http://www.belgium.be/eportal/application?origin=indexDisplay.jsp&event=bea.portal.framework.internal.refresh&pageid=contentPage&docId=17940.0>, geraadpleegd op 3 maart 2008
- Federale portaalsite België, "Verenigingen zonder rechtspersoonlijkheid. Feitelijke vereniging", <http://www.belgium.be/eportal/application?languageParameter=nl&pageid=contentPage&docId=6900>, geraadpleegd op 3 maart 2008
- FOD Economie, KMO, middenstand en energie (2006), "Kerncijfers gemeente Alken", http://www.statbel.fgov.be/verkiezingen2006/downloads/com_gem_73001_nl.doc.pdf, geraadpleegd op 2 mei 2008
- FOD Economie, KMO, Middenstand en energie (2006), "Samenstelling bevolking Alken", http://www.statbel.fgov.be/verkiezingen2006/downloads/com_gem_73001_nl.doc.pdf, geraadpleegd op 2 mei 2008
- Hooghe M. en Quintelier E. (2006), "Naar een vergrijzing van het verenigingsleven? Trends in de participatie aan het verenigingsleven in Vlaanderen 1998-2006", Studiedienst Vlaamse Regering

- Koning Boudewijnstichting (2007), *"De meting van het vrijwilligerswerk in België. Vrijwilligerswerk als 'graadmeter' voor het gezondheidsgehalte van een samenleving"*, Koning Boudewijnstichting, Brussel
- Kruispuntbank Wetgeving (2005), *"Wet betreffende de rechten van vrijwilligers"*, <http://www.ejustice.just.fgov.be/wet/wet.htm>, geraadpleegd op 7 februari 2008
- Kruispuntbank Wetgeving (1921), *"Wet betreffende de vrijheid van de verenigingen"*, <http://www.ejustice.just.fgov.be/wet/wet.htm>, geraadpleegd op 2 maart
- Marée M., Gijssels C., Loose M., Rijpens J., Franchois E. (2008) *"Verenigingen in België. Een kwantitatieve en kwalitatieve analyse van de sector"*, Koning Boudewijnstichting, Brussel
- Matheï S. (2005), *"De vzw stap voor stap"*, Brussel
- Ministerie van de Vlaamse gemeenschap (1995), *"Vlaamse gemeenschap, wetteksten, Decreet van 5 april 1995 houdende erkenning en subsidiëring van de gemeentelijke sportdiensten, de provinciale sportdiensten en de sportdienst van de Vlaamse Gemeenschapscommissie (B.S.20.IX.1995)"*, <http://www.bloso.be/public/infotheek/wetteksten.asp>, geraadpleegd op 2 april 2008
- Ministerie van de Vlaamse gemeenschap (2001), *"Decreet van 13 juli 2001 houdende het stimuleren van een kwalitatief en integraal lokaal cultuurbeleid (B.S. 29 september 2001), gewijzigd bij het decreet van 30 juni 2006 houdende bepalingen tot begeleiding van de aanpassing van de begroting 2006"*, www.bloso.be/public/pdf/file.asp?filename=public/infotheek/Docs/decreet_lokaalcultuurbeleid.pdf, geraadpleegd op 2 april 2008
- Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap (2003), *"Het pact van Vilvoorde in concrete cijfers. De opvolging van de 21 doelstellingen"*, <http://www.wetsmatiging.be/downloads/Pact%20van%20Vilvoorde.pdf>, geraadpleegd op 2 mei 2008
- Molemans K. (2001), *"Vrijwilligerswerk. Wat kan, mag en moet"*, Koning Boudewijnstichting, Brussel

- Redig G., Bauwens A. en Ipermans M. (2001), "*Tandem. Samenwerking van vereniging en gemeente*", Koning Boudewijnstichting, Brussel
- Sondervorst O., Boeraeve C. en Verdonck P. (2007), "*Het vrijwilligersstatuut*", Edi.pro, Meerbeek-Kortenbergh
- Studiedienst Vlaamse Regering, "*Sociaal-culturele verschuivingen Vlaanderen SCV-survey*", *Culturele verschuivingen in Vlaanderen*, http://aps.vlaanderen.be/survey/aps_survey/APS-survey.htm, geraadpleegd op 7 april 2008
- Studiedienst Vlaamse Regering (2005), "*Actief lidmaatschap in het verenigingsleven*", <http://aps.vlaanderen.be/sgml/largereeksen/634.htm>, geraadpleegd op 7 april 2008
- Vananderoye P. (2006), "*Vrijwilligerswerk organiseren: de regels van het spel*", Steunpunt Vrijwilligerswerk, Hasselt

BIJLAGEN

1. Begeleidende brief bij enquête
2. Subsidies
 - subsidiereglement cultuur Alken
 - subsidiereglement jeugd Alken
 - subsidiereglement sport Alken
3. Andere ondersteuning
 - andere financiële ondersteuning
 - materiële en logistieke ondersteuning

1. Begeleidende brief bij enquête

Geachte

Als studente Handelsingenieur aan de Universiteit Hasselt heb ik in het kader van mijn thesis gekozen om een kwantitatieve en kwalitatieve analyse van het verenigingsleven in Alken te doen. Meer concreet betekent dit dat ik zal onderzoeken welke moeilijkheden uw vereniging ondervindt en in hoeverre zij momenteel ergens hulp vindt. Onze gemeente maakt op deze manier deel uit van een groter project dat in 8 Limburgse gemeenten uitgevoerd wordt. In de desbetreffende gemeenten trachten wij zoveel mogelijk verenigingen te bevragen om een zo juist mogelijk beeld te krijgen van de problematiek. Dit alles gebeurt onder het toezien oog van onze promotor Prof. dr. Nan Torfs en haar assistent, de heer Steven Matheï. (voor meer info: <http://www.verenigingonderdeloep.be>)

Dit project kan op de steun van het gemeentebestuur rekenen en in het bijzonder op die van de Dienst Vrije tijd. Zij hopen op deze manier een beter beeld te krijgen van wat er in jullie verenigingen leeft en met welke problemen jullie kampen om zo in de toekomst hier nog beter op in te spelen.

De belangrijkste steun die ik op dit moment nog moet krijgen is die van elk van jullie: het invullen van deze vragenlijst. Ik wil jullie aansporen om deze enquête spoedig in te vullen en deze af te geven bij de Dienst Vrije tijd of op mijn thuisadres (Eikendreef 15, Alken Terkoest). Indien nodig kan ik de enquête ook weer komen ophalen. Gelieve me dan een seintje te geven op 0479 43 07 42.

Alvast bedankt voor jullie medewerking!

Ellen Vanhove
Studente Handelsingenieur

2. Subsidies

Subsidies zijn misschien wel het bekendste beleidsinstrument van de overheden. Voor vele verenigingen en initiatieven is de financiële steun van de overheid een noodzakelijke bron van werkmiddelen. Een subsidie is de overdracht van geld vanwege het gemeentebestuur aan een vereniging of individu.⁹⁰

Zoals reeds aangehaald in het gedeelte over de gemeentelijke begroting⁹¹, kan deze overdacht enkel gebeuren indien de subsidie ook in de gemeentelijke begroting is opgenomen. Enkel de subsidies die in de goedgekeurde begroting zijn opgenomen, kunnen uitbetaald worden. Het college van burgemeester en schepenen is gemachtigd om deze subsidies uit te betalen, uiteraard alleen indien aan alle voorwaarden voldaan is. Deze voorwaarden worden meestal weergegeven in een zogenaamd subsidiereglement. Het is echter ook mogelijk dat het gemeentebestuur de subsidies op naam van de begunstigde inschrijft in de begroting.

2.1. Subsidiereglement culturele verenigingen

In artikel 4 van het 'subsidiereglement Socio-culturele verenigingen Alken' worden de voorwaarden om in aanmerking te komen voor een subsidie opgesomd.

Artikel 4: "Om voor subsidiëring volgens onderhavig stelsel in aanmerking te komen, moeten de erkende plaatselijke organisaties aan volgende voorwaarden voldoen:

- een werkingsduur van minstens één jaar hebben gehad
- minstens vier subsidieerbare activiteiten hebben ingericht
- vertegenwoordigd geweest zijn op minstens 2 algemene vergaderingen van de culturele raad
- een ledenlijst en gedetailleerd activiteitenverslag van het voorbij werkjaar hebben ingediend
- een voorlopige jaarplanning voor het volgende werkingsjaar hebben ingediend."⁹²

Natuurlijk kan op elk moment een controle uitgevoerd worden door een afgevaardigde of een gevolmachtigde van het college van burgemeester en schepenen. Hij/zij kan controleren op naleving van de voorschriften, de juistheid van de ingediende gegevens en de aanwending van de toegekende subsidies. Indien er misbruik vastgesteld wordt, kan men op advies van de

⁹⁰ Redig G., Bauwens A. en Ipermans M. (2001), "Tandem. Samenwerking van vereniging en gemeente", Koning Boudewijnstichting, Brussel

⁹¹ Zie 3.5.5 Voorwaarden eigen aan gemeentelijke begroting

⁹² Subsidiereglement socio-culturele verenigingen Alken (2004)

cultuurraad, overgaan tot een uitsluiting van de betreffende vereniging of organisatie voor alle toelagen voor de periode van minimaal 1 jaar en maximaal 3.⁹³

In Alken worden de subsidies toegekend per kalenderjaar. De berekening gebeurt echter op basis van de activiteiten die gepresteerd werden in een werkjaar, namelijk van 1 september van het vorige jaar tot en met 31 augustus van het jaar waarin de subsidie wordt aangevraagd. De subsidies worden toegekend op basis van het aantal in aanmerking te nemen activiteiten. Het zijn forfaitaire bedragen die jaarlijks door de gemeenteraad binnen de grenzen van de begroting worden vastgelegd.

De subsidies kunnen onderverdeeld worden in 3 categorieën:

- financiering 1 1 x basisbedrag: verenigingen met minder dan 20 activiteiten
- financiering 2 2 x basisbedrag: verenigingen met minstens 20 en maximum 69 activiteiten
- financiering 3 3 x basisbedrag: verenigingen met 70 of meer activiteiten

Voor 2007 werden het basisbedrag op 95,36 euro gesteld. Dit betekent dat de mogelijke toelagen zijn:

- 1 x basisbedrag = 1 x 95,36 euro = 95,36 euro
- 2 x basisbedrag = 2 x 95,36 euro = 190,72 euro
- 3 x basisbedrag = 3 x 95,36 euro = 286,08 euro

2.2.Subsidiereglement jeugdverenigingen

De belangrijkste voorwaarde om subsidie te kunnen krijgen is een Alkense vereniging of jeugdhuis zijn die erkend is door de jeugdraad. Om erkend te worden moet men voldoen aan volgende voorwaarden (artikel 1): "in de gemeente Alken activiteiten uitoefenen die gericht zijn op het jeugdwerkbeleid en een pedagogische werking kunnen aantonen. Bovendien moet 2/3 van de actieve leden van het jeugdwerkinitiatief jonger dan 25 jaar zijn. Jeugdwerkinitiatieven moeten voldoen aan de voorwaarden bepaald in het decreet van 14 februari 2003 houdende de subsidiëring van gemeentebesturen en de Vlaamse gemeenschapscommissie inzake het voeren van een jeugdwerkbeleid".⁹⁴

Indien een vereniging de subsidie niet gebruikt voor de werking van de organisatie zal zij het toegekende bedrag moeten terugbetalen.

⁹³ Subsidiereglement socio-culturele verenigingen Alken (2004)

⁹⁴ Subsidiereglement voor jeugdverenigingen Alken (2004)

De gemeentelijke subsidies voor de jeugdverenigingen (ter hoogte van 5.990 euro) worden bepaald op basis van een verdeelsleutel:

- basissubsidie	25%
- ledensubsidie	10%
- werkingssubsidie	25%
- vormingssubsidie	15%
- kampsubsidie	25%

Voor de basissubsidie wordt 25% van het voorziene subsidiebedrag verdeeld onder de erkende jeugdverenigingen. Elke erkende Alkense jeugdvereniging krijgt eenzelfde bedrag toegekend. 10% van het totaalbedrag wordt op een evenredige manier verdeeld onder alle erkende jeugdverenigingen en dit in functie van hun ledenaantal. De verzekeringspolis of nationale inschrijvingslijst wordt gehanteerd als controlemiddel. Naargelang de verschillende soorten activiteiten krijgt men voor 25% van het totale subsidiebedrag een puntenscore: gewone activiteiten, bijzondere activiteiten, extra activiteiten, tijdschrift, weekends, leiding- of bestuursvergaderingen en jeugdraad. Men zal 15% van het totaalbedrag toekennen voor vorming: elke niet gevormde leider telt voor 2 punten, elke gevormde leider voor 3 punten. Dit wordt gecontroleerd op basis van de attesten kadervorming of een kopie van het diploma pedagogisch hoger onderwijs. 25% van het bedrag is dan nog voorzien voor kampsubsidie. Ook hier werkt men met een puntensysteem: 1 punt per lid per dag, 2 punten per niet gevormde leider of verantwoordelijk persoon, 3 punten per gevormde leider, 5 punten per dag dat de groep op kamp is (zonder voor- en nakamp). Naast de gemeentelijke subsidie zijn er ook nog drie toelagen in relatie tot het jeugdwerkbeleidsplan.

2.3.Subsidiereglement sportverenigingen

De door de Alkense sportraad erkende verenigingen komen in aanmerking voor subsidies onder de volgende voorwaarden (artikel 3)

- "zij moeten opgericht zijn door het privé-initiatief zonder beroepsdoeleinden of winstoogmerk
- haar activiteit moet plaatsvinden op het grondgebied van de gemeente Alken
- bij de aanvraag om toelagen moet de vereniging het bewijs leveren dat zij tijdens het voorbije werkjaar een sportactiviteit heeft uitgeoefend".⁹⁵

Subsidie op niveau 1: algemene subsidie

⁹⁵ Subsidiereglement sportverenigingen Alken (2004)

Basissubsidie: alle sportverenigingen ontvangen een subsidie van 50 euro op basis van hun erkenning, indien zij het jaarverslag of de subsidieaanvraag over het voorbije werkingsjaar tijdig indienen en aanwezig waren op de algemene vergadering van de sportraad

Bijkomende subsidie: "alle verenigingen komen in aanmerking voor een bijkomend subsidiebedrag per deelname aan een activiteit waarvan de sportraad inrichter is en die het college van burgemeester en schepenen subsidieerbaar stelt of andere activiteiten die het college van burgemeester en schepenen, na advies van de sportraad, in het kader van de promotie van de sportbeoefening ten voordele van alle Alkenaren, erkent als subsidieerbaar.

Deze bijkomende subsidie bedraagt 25 euro per vereniging en per deelname aan een subsidieerbaar gestelde activiteit."⁹⁶

Subsidie op niveau 2: werkingssubsidies

Verenigingen die een sport of een parasport beoefenen die door Bloso niet erkend is, evenals verenigingen die een café- of bedrijfssport beoefenen en verenigingen die zonder jeugdwerking komen enkel in aanmerking voor de algemene subsidie vermeld onder niveau 1.

De werkingssubsidies worden berekend op basis van een vastgesteld subsidiebedrag per subsidieerbaar onderwerp. De werkingstoelage worden toegekend aan erkende sportverenigingen op basis van de criteria jeugdtrainers, bijscholing van de jeugdtrainers en jongeren.

Subsidie op niveau 3: extra subsidies

Indien er na de berekening van de subsidie volgens niveau 1 en 2, een overschot aan middelen is, kan de sportraad dit surplus verdelen op basis van een criterium dat door de sportraad met gewone meerderheid van stemmen aanvaard wordt en dat door de gemeenteraad goedgekeurd wordt. Dit criterium zal de sportraad steeds bij aanvang van de volgende subsidieperiode kenbaar maken aan de sportverenigingen en aan de gemeenteraad. Dit gebeurt dan samen met de goedkeuring van de subsidie voor dat jaar. Indien er geen criterium aangebracht wordt door de sportraad of indien de gemeenteraad geen goedkeuring verleent aan het voorgesteld criterium, blijft de subsidie behouden volgens niveau 1 en 2.

⁹⁶ Subsidiereglement sportverenigingen Alken (2004)

Op elk moment kan het college van burgemeester en schepenen een controle houden. Indien blijkt dat de verstrekte gegevens niet kloppen of als de subsidie niet voor het gepaste doel⁹⁷ gebruikt wordt, kan men de volgende keer subsidie geven weigeren of een terugvordering van de toelagen eisen. Om het gebruik van de subsidies te verantwoorden, moet de vereniging de nodige verantwoordingsstukken voorleggen. De vereniging die het gebruik van de haar toegekende subsidie niet kan verantwoorden, dient het niet verantwoorde deel terug te betalen.

Verenigingen die de vzw structuur bezitten en die een toelage van meer dan 1.240 euro ontvangen, worden vrijgesteld van het overmaken van een balans, een resultatenrekening en een financieel verslag.

3. Andere ondersteuning

3.1. Andere financiële ondersteuning in Alken

Tabel 95 : Andere financiële ondersteuning in Alken (eigen verwerking)

Reglement financiële autonomie verenigingen en Subsidiereglement betoelaging aan jeugdinfrastructuur aan erkende verenigingen	Binnen de perken van het daartoe op de begroting voorziene krediet kan de gemeenteraad subsidies toekennen voor de bouw, de renovatie of het onderhoud van de sportinfrastructuur en/of jeugdinfrastructuur .
Klein krediet voor onderhoud van de gebouwen en het materiaal	Elke vereniging heeft in functie van het aantal leden een klein krediet beschikbaar voor het onderhoud van infrastructuur of aankoop van materiaal. Deze tussenkomst dient aangevraagd te worden.
Lidgeld	Het OCMW verzorgt samen met de dienst vrije tijd, indien nodig, de tegemoetkoming in de lidgelden voor de zwakkere doelgroepen.
Kopiekaart	Elke vereniging krijgt een kopiekaart ter waarde van 40 euro.
Kampcheque	De jeugdverenigingen krijgen een bezoekje op hun jaarlijks kamp en krijgen dan een materiaalcheque ter waarde van 1 euro/per deelnemer aan het kamp.
Maaicheques	Voor het onderhoud van de sportvelden krijgen de voetbalploegen maaicheques uitgekeerd in functie van het aantal te onderhouden voetbalvelden.

⁹⁷ De toegekende forfaitaire subsidie moet aangewend worden voor de werking van de sportvereniging. De toegekende subsidie voor de opleiding van jongeren moet voor dit doel worden aangewend.

3.2.Materiele dienstverlening in Alken

Tabel 96 : Materieel/logistieke ondersteuning in Alken (eigen verwerking)

Gemeentelijke uitleendienst	Een van de belangrijkste vormen van materiële en logistieke ondersteuning is het bestaan van een uitleendienst. De lijst met de te ontlene materialen bevat een mobiel podium, toiletwagen, dranghekken, afvalcontainers, vlaggen, masten, sportkoffer, ... Uitleen is voor de verenigingen meestal gratis en de levering en installatie gebeurt door de gemeentediensten.
Gebruik van gemeenschapscentrum	Voor niet winst gevende activiteiten is het gebruik van de gemeenschapscentra meestal gratis. Voor de andere gelegenheden genieten erkende verenigingen van een sterk verlaagd tarief.
Gebruik van sporthal	De Alkense erkende verenigingen genieten van gunstige voorwaarden in verband met de huur van deze accommodatie. Het sportmateriaal in de sporthal wordt door de gemeente aangekocht en onderhouden. Er is ook een jaarlijkse controle door een bevoegde instantie.
Kampvervoer	Voor het vervoer van en naar het kamp stelt de gemeente een vrachtwagen met chauffeur ter beschikking.
Billijke vergoeding	Voor de gemeenschapscentra, de sporthal en de speeltuin betaalt de gemeente de billijke vergoeding.
Maaien van sportterreinen rond de jeugdlokalen	Gemeente maait de omgeving van de lokalen van de verenigingen, met uitzondering van de sportvelden die onder beheer van een vereniging vallen

Klein onderhoud van de gebouwen	De gemeentelijke technische dienst helpt in de mate van het mogelijke met het klein onderhoud aan de infrastructuur. Daarnaast heeft men jaarlijks per vereniging met een eigen accommodatie een klein krediet voor het onderhoud.
EHBO koffers	De door de gemeente ter beschikking gestelde EHBO koffers worden jaarlijks gecontroleerd en aangevuld door een gespecialiseerde firma.
Brandblussers	Jaarlijks voert een gespecialiseerde instantie in opdracht van het gemeentebestuur een controle uit over alle brandblusapparaten en brandhaspels in de jeugdlokalen.
Herbruikbare bekere	Subsidie van 100 euro voor elk evenement waarbij de herbruikbare bekere benut worden.
Milieustraten	Levering van milieustraten aan de verenigingen die dat wensen.
Container	Occasioneel bij een grote opruim stelt de gemeente een container ter beschikking op voorwaarde dat men de inhoud op het containerpark selectief sorteert. De gemeente levert de container en zorgt voor het vervoer van het lokaal naar het containerpark.
Zwerfvuil	Deze actie die gegroeid is vanuit de milieuraad wordt door diverse verenigingen en vrijwilligers gesteund. De gemeente zorgt voor het noodzakelijke materiaal en het ophalen van het verzamelde vuil.

In het jaarlijks financieel actieplan krijgen we een beeld van de jaarlijks terugkomende uitgaven die gepaard gaan met verschillende soorten van ondersteuning. De eenmalige en projectmatige ondersteuning is hier niet vermeld want die verschilt elk jaar.

Tabel 97 : Jaarlijks financieel actieplan Alken (eigen verwerking)

Aard van de uitgaven		Jaarlijkse voorzien in de gewone begroting (in euro)
761 05/124 - 02	Jeugdwerkbeleidsplan – Werkingskosten jeugdactiviteiten	9.180,00
761 02/125 -06	Jeugdwerkbeleidsplan – Prestaties derden gebouwen jeugd	1.890,00
761 09/124 -02	Jeugdwerkbeleidsplan – Nazicht en bijvullen EHBO- koffers	1.020,00
761 02/124 -02	Werkingskosten jeugdraad	1.240,00
761 04/332 -03	Jeugdwerkbeleidsplan – toelage jeugdverenigingen basissubsidies	4.082,00
761 06/332 -03	Jeugdwerkbeleidsplan – toelage jeugdverenigingen kampsubsidies	6.200,00
761 03/332 -03	Jeugdwerkbeleidsplan – toelage nieuwe initiatieven	125,00
761 02/332 -03	Jeugdwerkbeleidsplan – toelage voor kadervorming	3.093,00
761 01/332 -02	Gemeentelijke toelage aan jeugdverenigingen	5.999,00
761 04/124 -02	Intergemeentelijke samenwerking 6-voud	750,00
762 11/124 -02	Billijke vergoeding	3.880,00
762 05/124 -02	Werkingskosten cultuurraad	1.240,00
762 12/124 -02	Werkingskosten cultuurbeleidsplan	510,00
762 13/124 -02	Kopiekaarten voor verenigingen	5.100,00
762 /124 -06	Prestaties derden cultuurbeleidsplan	4.080,00
762 01/332-02	Toelagen culturele verenigingen	12.599,00
762 02/332-02	Toelage Harmonie St.Aloysius	1.400,00
763 /332-02	Toelage Vaderlandslievende vereniging	372,00
764 01/124-02	Werkingskosten sportinrichtingen	6.120,00
764 02/124-02	Werkingskosten sportraad	1.240,00
764 02/124-06	Onderhoud kunstgras	3.250,00
764 /125-02	Benodigheden gebouwen - rechtstreeks gebruik	3.060,00
764 /332-02	Toelage sportverenigingen	11.999,00
764 01/332-02	Toelagen onderhoud sportvelden	5.508,00
722 03/124-02	Organisatie spreekavonden oudercomités -OXO	870,00
621 01/124-02	Werkingskosten landbouwraad	1.240,00
878 /124/02	Werkingskosten milieuraad	1.240,00
871 03/332-02	Toelage Rode Kruis	870,00